

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Beden Eğitimi ve Spor Dalı

**FARKLI TÜRDEKİ ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA OKUYAN
ÖĞRENCİLERİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNE YÖNELİK
TUTUMLARININ İNCELENMESİ
(VAN İLİ ÖRNEĞİ)**

Levent ARAS

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2019

FARKLI TÜRDEKİ ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA OKUYAN ÖĞRENCİLERİN
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ
(VAN İLİ ÖRNEĞİ)

Levent ARAS

Danışman
Dr. Öğr. Ü. Mehmet Bülent ASMA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Beden Eğitimi ve Spor Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2019

KABUL VE ONAY

Levent ARAS tarafından hazırlanan "Farklı Türdeki Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Van İli Örneği) " başlıklı bu çalışma, 17.06.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

[İ m z a]

[Doç. Dr. Hatice İlhan ODABAŞI] (Başkan)

[İ m z a]

[Dr. Öğr. Üyesi M. Bülent ASMA] (Danışman)

[İ m z a]

[Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer SELÇUK]

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

[Doç. Dr.Fuat TANHAN]

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezinin kâğıt ve elektronik kopyalarının Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezinin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Yüzüncü Yıl Üniversitesi yerleşkesinden erişime açılabilir.
- Tezinin/Raporumun ..... Yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezinin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

17.06.2019

Levent ARAS

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam süresince, beni her konuda destekleyen, yol gösteren, ilgi ve yardımını esirgemeyen değerli danışman hocam Dr. Öğr. Ü. Mehmet Bülent ASMA 'ya teşekkürlerimi sunarım.

Tez yazımı aşamasında desteklerini esirgemeyen Dr. Öğr. Ü. Sanem ŞEHRİBANOĞLU'na, Dr. Öğr. Ü. Muzaffer SELÇUK'a ve Doç. Dr. Hatice İlhan ODABAŞI'na, bu zorlu süreçte beni motive eden, kıymetli zamanlarını ayıran değerli dostlarım Mehmet Ali IŞIK'a, Murat ÇILGIN'a ve Yasin ÖZTÜRK'e, çalışmaya katılan öğrencilere ulaşılması ve anketlerin uygulanması aşamasında benden yardımlarını esirgemeyen beden eğitimi ve spor öğretmeni arkadaşlarıma, son olarak bana güvenen ve desteklerini esirgemeyen çok kıymetli aileme teşekkürü borç bilir, çalışmamda emeği geçen herkese sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

ARAS, Levent. *Farklı Türdeki Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Van İli Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Van, 2019.

Bu araştırma, ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının incelenmesi, ortaöğretim öğrencilerinin kişisel bilgi ve özelliklerine göre beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırma grubunu, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Van iline bağlı İpekyolu, Tuşba ve Edremit ilçelerinde bulunan 10 ortaöğretim kurumunda öğrenim gören toplam 1300 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrenciler 9., 10., 11. ve 12. sınıflardan rastgele yöntemle seçilmiştir

Araştırmada veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan anket formu uygulanmıştır. Anket formunun birinci bölümü, öğrencilerin kişisel bilgi ve özellikleri hakkında 20 sorudan; ikinci bölümü ise, 35 sorudan oluşan beden eğitimi ve spor dersi tutum ölçeğinden oluşmaktadır. Verilerin istatistiksel analizi SPSS 22.0 paket programı ile yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan tutum ölçeğinin yapı geçerliliği için açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğu ise Bartlett's Küresellik Testi ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ile değerlendirilmiş ve madde analizi yapılmıştır. Ölçeğin tek boyutlu olduğu görülmüş ve tek faktörün açıkladığı varyans değeri % 40 olarak hesaplanmıştır. Aynı zamanda ölçeğin güvenilirliği için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Anket formunda yer alan değişkenlerin ve tutum ölçeğinin normal dağılım gösterip göstermedikleri Shapiro-Wilk Testi ve Kolmogorov-Smirnov Testi ile analiz edilmiştir.

Verilerin analizi için ikili karşılaştırmalarda Mann-Whitney U Testi, çoklu karşılaştırmalarda ise Kruskal-Wallis Varyans Analizi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir. Çoklu karşılaştırmalarda sonuçların anlamlı çıktığı durumlarda Games-Howell post hoc analizinden yararlanılmıştır.

Araştırma sonucunda:

Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının olumlu olduğu görülmüştür.

Ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyetlerine, sınıflarına, yaş gruplarına, kayıtlı oldukları okul türüne, egzersiz ve spor yapma sıklıklarına, öğrenim gördükleri okulda spor salonu olma durumuna, lisanslı olarak aktif spor yapma durumlarına, fiziksel görünüşleri hakkında düşüncelerine, beden eğitimi ve spor öğretmenlerini tanımlama durumuna göre beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde fark bulunmuştur.

Kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine birlikte katılmalarından rahatsız olma durumuna, öğrencilerin kendilerini sportif anlamda başarılı bulma durumuna, her beden eğitimi ve spor dersinde kıyafet değiştirme durumuna, sportif etkinliklere katılım konusunda anne ve babalarının destekleme durumuna göre öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark bulunmuştur.

Ortaöğretim öğrencilerinin yurttan kalma durumlarına, ebeveynlerinin eğitim durumlarına, ebeveynlerinin mesleklerine ve üniversite hazırlık kurslarına gitme durumlarına göre beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark bulunamamıştır.

Ailelerin ortalama aylık gelirine göre öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark bulunamamıştır.

Anahtar Sözcükler

Ortaöğretim Öğrencileri, Ortaöğretim Kurumları, Beden Eğitimi ve Spor, Tutum, Tutum Ölçeği.

ABSTRACT

ARAS, Levent. *Examination of the Attitudes of the Students Studying in Different Types of Secondary Education Institutions Towards Physical Education and Sports Class (The Example of Van Province)*, Master Thesis, Van, 2019.

The aim of this study is to examine the attitudes of secondary education students towards physical education and sports, and to determine the differences between the attitudes of secondary education students towards physical education and sports.

The research group is consisted of 1300 students studying in 10 secondary schools in Ipekyolu, Tuşba and Edremit districts of Van province in the 2018-2019 academic year. Students were selected randomly from 9th, 10th, 11th and 12th grades.

A questionnaire consisting of two parts was used as data collection tool. The first part of the questionnaire includes 20 questions about the students' personal knowledge and characteristics and the second part, physical education and sports class attitude scale, consists of 35 questions. Statistical analysis of the data was performed using SPSS 22.0 software.

Explanatory factor analysis was applied to the construct validity of the attitude scale used in the study. The suitability of the data for factor analysis was evaluated by Bartlett's Sphericity Test and Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) test and item analysis was performed. The scale was found to be one-dimensional and the variance value explained by the single factor was calculated as 40%. At the same time, Cronbach Alpha internal consistency coefficient was calculated for the reliability of the scale. Shapiro-Wilk Test and Kolmogorov-Smirnov Test were used to determine whether the variables in the questionnaire form and the attitude scale showed normal distribution.

For pairwise comparisons Mann-Whitney U test was used and for multiple comparisons Kruskal-Wallis variance analysis was used. The significance level

was determined as 0,05. Multiple comparisons were used Games-Howell post hoc analysis when results were significant.

As a result of the research:

Attitudes of secondary education students towards physical education and sports were found to be positive.

According to the sexes, classes, age groups, the type of school they are registered, the types of exercise and sports, the status of being a sports hall in the school where they are educated, the status of active sports, their physical views, physical education and the definition of the sport teachers there was a statistically significant difference between attitudes of secondary education students towards education and sports.

Statistically significant difference was found between being disturbed female and male students' participation in physical education and sports classes, the status of students to find themselves successful in sporting sense, changing the clothes in every physical education and sports class, attitudes of students participating physical education and sports class, according to the supports of their parents about participation in sports activities.

There was no statistically significant difference between the attitudes of secondary education students towards their living in dormitories, their parents' education status, parents' occupations and participating to university preparation courses.

There was no statistically significant difference between the students' attitudes towards physical education and sports class according to the average monthly income of their families.

Key Words

Students in Secondary Education, Secondary Education Institutions, Physical Education and Sports, Attitude, Attitude Scale

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xvi
1. BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	3
1.2. Araştırmanın Önemi.....	3
1.3. Problem Cümlesi.....	3
1.4. Alt Problemler.....	3
1.5. Varsayımlar.....	5
1.6. Sınırlılıklar.....	5
2. BÖLÜM: GENEL BİLGİLER.....	6
2.1. Eğitim Nedir?.....	6
2.1.1. Eğitimin Önemi ve Amacı.....	6
2.2. Türk Milli Eğitim Sisteminin Genel Yapısı.....	8
2.2.1. Örgün Eğitim.....	8
2.2.1.1. Formal Eğitim.....	8

2.2.1.1.1. Ortaöğretim.....	9
2.2.1.2. <i>İnformal Eğitim</i>	10
2.2.2. Yaygın Eğitim.....	10
2.3. Beden Eğitimi ve Sporun Tanımı.....	10
2.4. Beden Eğitimi ve Sporun Tarihsel Gelişimi.....	12
2.4.1. Türkiye’de Beden Eğitimi ve Sporun Tarihsel Gelişimi.....	14
2.5. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Genel Amaçları.....	15
2.6. Türk Milli Eğitim Sisteminde Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Yeri ve Önemi.....	17
2.7. Ortaöğretimde Beden Eğitimi ve Spor Dersi Uygulamaları.....	18
2.8. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Gelişime Etkisi.....	19
2.8.1. Fiziksel Gelişime Etkisi.....	20
2.8.2. Psikomotor Gelişime Etkisi.....	22
2.8.3. Bilişsel (Zihinsel) Gelişime Etkisi.....	23
2.8.4. Sosyal ve Duygusal Gelişime Etkisi.....	25
2.9. Tutum.....	27
2.10. Tutumu Oluşturan Öğeler.....	28
2.10.1. Bilişsel Öğeler.....	28
2.10.2. Duygusal Öğeler.....	29
2.10.3. Davranışsal Öğeler.....	29
2.11. Tutumun Oluşumunda Etkili Olan Faktörler.....	29
2.12. Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlar.....	30
3. BÖLÜM: GEREÇ VE YÖNTEM.....	32
3.1. Araştırmanın Modeli.....	32

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	32
3.3. Veri Toplama Aşaması.....	32
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	33
3.3.2. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeği.....	33
3.3.2.1. Ölçek Geçerliliği.....	34
3.3.2.2. Ölçek Güvenirliği.....	39
3.4. Verilerin İstatistiksel Analizi.....	40
4. BÖLÜM: BULGULAR.....	42
4.1. Ölçekteki Demografik Özellikler ve Diğer Değişkenlere Ait İstatistiksel Bilgiler.....	42
4.2. Ölçeğin Betimsel İstatistikleri.....	49
4.3. Mann-Whitney U Testi Analiz Verileri.....	49
4.4. Kruskal-Wallis Testi Analiz Verileri.....	51
5. BÖLÜM: TARTIŞMA.....	66
6. BÖLÜM: SONUÇ.....	75
7. BÖLÜM: ÖNERİLER.....	78
KAYNAKÇA.....	80
EKLER.....	91
Ek 1: Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeği.....	91
Ek 2: Kişisel Bilgi Formu.....	93
Ek 3: MEB'den Alınan İzin Yazısı.....	95
Ek 4: Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeği Kullanım İzni.....	96
Ek 5: Etik Kurul Kararı.....	97

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AAHPERD: American Alliance for Health, Physical Education, Recreation Dance

ACR: American College of Rheumatology

ACSM: American College of Sports Medicine

ark.: Arkadaşları

bkz.: Bakınız

CDC: Centers for Disease Control and Prevention

Dr.: Doktor

FATİH: Fırsatları Artırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi Projesi

HSGM: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

ICHPER: International Council for Health, Physical Education and Recreation

ICSS: International Centre for Sport Security

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MÖ: Milattan Önce

MS: Milattan Sonra

P&G: Procter & Gamble Şirketler Grubu

SPSS: Statistical Package for the Social Science

TMOK: Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi

TTKB: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

WHO: World Health Organization

vb.: Ve benzeri

vs.: Vesaire

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1: Ölçek Puan Aralıkları.....	34
Tablo 2: KMO ve Bartlett's Test İstatistikleri.....	35
Tablo 3: Açıklanan Varyans Oranları	36
Tablo 4: Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeğinin 1. Faktöründe Yer Alan Maddelerin Faktör Yükleri.....	37
Tablo 5: Güvenirlilik İstatistikleri Analiz Sonucu.....	40
Tablo 6: Ölçek ve Değişkenlerinin Normallik Testi Sonuçları.....	41
Tablo 7: Örneklem Grubuna Ait Demografik İstatistikler.....	42
Tablo 8: Anne ve Baba Eğitim Durumu İstatistikleri.....	43
Tablo 9: Ailelerin Ortalama Aylık Gelir Düzeyi İstatistikleri.....	43
Tablo 10: Anne ve Baba Meslek Durumu İstatistikleri.....	44
Tablo 11: Öğrencilerin Üniversite Hazırlık Kurslarına Gitme Durumlarına Göre Veri İstatistikleri.....	44
Tablo 12: Öğrencilerin Kayıtlı Oldukları Okulda Spor Salonu Olma Durumuna Göre Veri İstatistikleri.....	45
Tablo 13: Öğrencilerin Yurtta Kalma Durumlarına Göre Veri İstatistikleri.....	45
Tablo 14: Öğrencilerin Boş Zamanlarında Egzersiz ve Spor Yapma Sıklıklarına Göre Veri İstatistikleri.....	45
Tablo 15: Öğrencilerin Lisanslı Olarak Spor Yapma Durumlarına Göre Veri İstatistikleri.....	46
Tablo 16: Anne ve Babaların Sportif Etkinliklere Katılımı Desteklemesi Durumuna Göre Veri İstatistikleri.....	46
Tablo 17: Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Birlikte Katılımından Rahatsız Olma Durumuna Göre Veri İstatistikleri.....	47

Tablo 18: Öğrencilerin Kendilerini Sportif Anlamda Başarılı Bulma Durumlarına Göre Veri İstatistikleri.....	47
Tablo 19: Öğrencilerin Fiziksel Görünülerinden Rahatsızlık Duyma Durumlarına Göre Veri İstatistikleri.....	47
Tablo 20: Her Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Kıyafet Değişirme Durumuna Göre Veri İstatistikleri.....	48
Tablo 21: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerini Tanımlama Durumlarına Göre Veri İstatistikleri.....	48
Tablo 22: Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeği Betimsel İstatistik Analizi.....	49
Tablo 23: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumları İle Cinsiyet Faktörünün Karşılaştırılması.....	49
Tablo 24: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumları İle Okulda Spor Salonu Olması Durumunun Karşılaştırılması.....	50
Tablo 25: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumları İle Yurtta Kalma Durumlarının Karşılaştırılması.....	50
Tablo 26: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumları İle Lisanslı Olarak Aktif Spor Yapma Durumlarının Karşılaştırılması.....	51
Tablo 27: Öğrencilerin Kayıtlı Oldukları Okul Türü İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	51
Tablo 28: Okul Türüne Bağlı Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi.....	52
Tablo 29: Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	53
Tablo 30: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Bağlı Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi.....	53

Tablo 31: Öğrencilerin Yaş Gruplarına Bağlı Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	54
Tablo 32: Öğrencilerin Yaş Gruplarına Bağlı Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi.....	54
Tablo 33: Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumu İle Öğrencilerin Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	55
Tablo 34: Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumu İle Öğrencilerin Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	56
Tablo 35: Öğrencilerin Babalarının Mesleği İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	56
Tablo 36: Öğrencilerin Annelerinin Mesleği İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	57
Tablo 37: Ailelerin Ortalama Aylık Gelirleri İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	57
Tablo 38: Öğrencilerin Üniversite Hazırlık Kursuna Gitme Durumları İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	58
Tablo 39: Öğrencilerin Egzersiz ve Spor Yapma Sıklıkları İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	58
Tablo 40: Öğrencilerin Boş Zamanlarında Egzersiz ve Spor Yapma Durumlarına Bağlı Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi.....	59
Tablo 41: Anne ve Babaların Sportif Etkinliklere Katılım Konusunda Öğrencileri Destekleme Durumu İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	59
Tablo 42: Anne Baba Desteğine Bağlı Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi.....	60

Tablo 43: Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Birlikte Katılmalarından Rahatsız Olma Durumu İle Öğrencilerin Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	60
Tablo 44: Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Birlikte Katılmalarından Rahatsız Olma Durumuna Bağlı Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi.....	61
Tablo 45: Öğrencilerin Kendilerini Sportif Anlamda Başarılı Bulma Durumları Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	61
Tablo 46: Öğrencilerin Kendilerini Sportif Anlamda Başarılı Bulma Durumuna Bağlı Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi.....	62
Tablo 47: Öğrencilerin Fiziksel Görünümlerinden Rahatsızlık Duyma Durumları İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	62
Tablo 48: Öğrencilerin Fiziksel Görünümlerinden Rahatsızlık Duyma Durumlarına Bağlı Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi.....	63
Tablo 49: Her Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Kıyafet Değişirme Durumu İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	63
Tablo 50: Her Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Kıyafet Değişirme Durumuna Bağlı Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi.....	64
Tablo 51: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerini Tanımlama Durumları İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	64
Tablo 52: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerini Tanımlama Durumlarına Bağlı Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi.....	65

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Gallahue'nun Piramit Modeli.....	22
---	----

1.BÖLÜM

GİRİŞ

İnsan geçmişten gelen bir birikimin ürünüdür. Onu diğer diğer canlılardan ayıran fark ise hep birlikte bir kültür oluşturmalarıdır. Bu kültürün gelecek nesillere aktarılması da eğitim sayesinde olacaktır. Eğitim, bize geçmişten bu zamana insanların öykülerini, yaşayışlarını, birikimlerini aktarır. Bugünkü insan hayatı geçmişte yaşayan insanların emeği sonucunda oluşmuştur. Bizden öncekilerin inşa ettikleri yapının katları olarak devam etmekteyiz. Eğitim, bizi bu düzeye yükseltir ve biz de öncekilerden öğrendiğimiz bilgilerle, birikimlerimizle ile bizden sonrakilere yol gösterici oluruz.

Her yaşta öğrenim çağında bulunan öğrencilerin sağlıklı bir gelişim gösterebilmeleri gelişim özelliklerine uygun, çok iyi hazırlanmış nitelikli genel bir eğitim görmelerine bağlıdır. Eğitim; tüm organizmayı ilgilendiren, zihinsel ve bedensel bir ilişki olduğuna göre, zihin ve beden bir bütün olarak ele alınır. Çağdaş eğitim anlayışına uygun olarak, eğitimde hedeflerin gerçekleşmesi öğrencinin zihinsel eğitimi yanında, fiziksel eğitimi ile olanaklıdır. Genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi ve spor, aynı zamanda tüm kişiliğin eğitimidir. Bir başka deyişle, öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde tutularak fert ve toplum yönünden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi; yapıcı, yaratıcı ve üretken, ulusal kültür değerlerini ve demokratik hayatın gerektirdiği davranışları kazanmış bireyler olarak yetiştirilmeleri için en önemli bir araçtır.

"Tutum kavramı sosyal psikolojide genel olarak bir bireye atfedilen ve onun bir nesneye ilişkin düşünce, duygu ve muhtemel davranışlarını organize eden eğilim anlamında kullanılmaktadır" (Tutar, 2016). Tutumlar zaman içerisinde yön değiştirebilir. Yani; tutumlar olumlu iken olumsuz, olumsuz iken olumluya dönüşebilmektedir. Tutumların, düşünce ve davranışların temelini oluşturduğu ve bunları yönlendirdiği dikkate alınır, bireyin başarıya yönelmesinde olumlu tutum geliştirmesi gerekmektedir.

Çocuklar büyüdükçe ebeveynlerinin tutumlara olan etkisi azalır. Özellikle ergenlik döneminin başlamasıyla sosyal çevrenin ve yaşantıların etkisi daha çok görülmeye başlar. Tutumların şekillendiği dönem 12-30 yaş arası olarak kabul edilir ve yaş ilerledikçe tutumların değişmesi zorlaşır. Tutumların belirginleştiği bu dönem kritik

evre olarak isimlendirilir (Morgan, 1975). Ortaöğretim öğrencilerinin içinde bulunduğu 14-18 yaş aralığı da tutumların şekillendiği kritik dönem olarak görülmektedir.

Okullarda öğrenciler herhangi bir derse, öğretmene, arkadaşlarına, ödeve tutum oluşturabilirler. Öğrencilerin herhangi bir derse yönelik tutumu o ders hakkında olumlu ya da olumsuz düşüncelere sahip olması ve bu düşüncelerini davranış haline getirmesi olarak ifade edilebilir. Öğrencilerin planlı ve istedik davranışları kazanabilmeleri onların öğrenmeye istekli ve hazır oluş durumları ile yakından ilgilidir. Öğrenmeye karşı hazır oluş durumu ise öğrencinin bilgisi, alışkanlıkları, ilgileri, tutumları, değerleri gibi kişisel özellikleriyle ilgilidir. Bu unsurları dikkate almayan bir eğitim öğretim sürecinde geçerli öğrenme yaşantılarının oluşması beklenemez (Taşdemir, 2000).

Beden eğitimi ve spor dersinde de öğrencilerin tutumlarının olumlu yönde olması, ders başarısını arttıran etkenlerden biridir. Beden eğitimi ve spor dersine ilişkin olumlu tutum gösteren öğrenciler derse daha aktif ve istekli şekilde katılırlar. Buna karşın olumsuz tutum sergileyen öğrenciler ise derse daha isteksiz şekilde katılır, aktivitelerde görev almak istemez ya da sınıfta disiplin problemi oluştururlar.

“Sağlık Bakanlığı tarafından 30 yaş üstü 15468 kişi üzerinde yapılan 2014 yılı Sağlıklı Beslenelim, Kalbimizi Koruyalım Araştırması’nda düzenli olarak fiziksel aktivite yapanların % 3,5 düzeyinde olduğu saptanmıştır” (HSGM, 2014). “Sağlık Bakanlığı tarafından beş bölgede 18 yaş üstü 11.481 kişi üzerinde yapılan Ulusal Hane Halkı Araştırması 2003 yılı raporuna göre ise kişilerin % 20’sinin hareketsiz yaşadığı, % 16’sının yetersiz düzeyde fiziksel aktivite yaptığı saptanmıştır” (HSGM, 2010). “P&G Türkiye ve TMOK tarafından Türkiye çapında başlatılan Olimpik Anneler Projesi kapsamında Türkiye’nin Spor Kültürü Araştırması 2015 yılı sonuçlarına göre ülkemizde 10 çocuktan sadece 2’si düzenli spor yapıyor ve her 10 aileden de birer anne ve baba spora düzenli vakit ayırıyor” (Hürriyet, 2015). Araştırma sonuçlarına bakıldığında, ülkemizde insanların yeterli düzeyde spor yapmadıkları ve sporun öneminin yeterince kavranmadığı görülmektedir. İnsanların spora karşı oluşturdukları olumsuz tutumların nedenleri arasında çocukluk ve gençlik çağlarında geliştirdikleri olumsuz düşünce ve değer yargıları da görülmektedir.

Bu açıklamalar ışığında öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının bilinmesi önem arz etmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin tutum düzeylerinin bilinmesi öğretmenlere bu dersin öğretimi sürecinin etkililiğine hizmet edebilir, etkili bir sınıf yönetiminin oluşmasını kolaylaştırarak dersin özel ve genel

amaçlarına ulaşılmasını ve uygulanan müfredat programının değerlendirilmesini sağlayabilir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, farklı türdeki ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi; ortaöğretim öğrencilerinin kişisel özelliklerine ve diğer değişkenlere göre beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasındaki farklılıkların incelenmesi amacını taşımaktadır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik olumlu ya da olumsuz tutumlarının, şiddetinin tespit edilmesi, bu tutumların oluşmasına ve şekillenmesine etki edebilecek çeşitli faktörlerle sınılanması, bu sınıama sonuçlarının farklı açılardan tartışılması, elde edilen sonuçların beden eğitimi ve spor dersinin daha verimli şekilde işlenebilmesi için kullanılması, araştırma açısından önemlidir.

Araştırma sonucu, beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumların tespitine ve ileride yapılabilecek diğer araştırmalara katkı sağlayarak, eğitimin istendik sonuçlarına ulaşılmasına yardımcı olacaktır. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı oluşturdukları tutumları belirlemek, beden eğitimi ve spor öğretmenlerine, eğitimciler ve program geliştirme uzmanlarına beden eğitimi ve spor dersi programlarını yeniden oluşturulması, var olan öğretim programlarının değerlendirilmesi aşamasında ve aldıkları kararlarla Türk Milli Eğitimi'ne ve geleceğine yön veren kişi ve kurumlara katkıda bulunarak yol gösterici olabilecektir.

1.3. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi: "Farklı türdeki ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin kişisel bilgi ve özelliklerinin, beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarında bir etkisi var mıdır?" şeklindedir.

1.4. Alt Problemler

Bu araştırmanın amaca yönelik alt grup problemleri:

- "Öğrencilerin cinsiyetleri ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?"

- “Öğrencilerin kayıtlı oldukları okul türleri ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?”
- “Öğrencilerin sınıf düzeyleri ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?”
- “Öğrencilerin yaş grupları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?”
- “Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?”
- “Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?”
- “Öğrencilerin babalarının meslekleri ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?”
- “Öğrencilerin annelerinin meslekleri ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?”
- “Öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık gelirleri ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?”
- “Öğrencilerin üniversite hazırlık kurslarına gitme durumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?”
- “Öğrencilerin kayıtlı oldukları okulda spor salonu olması durumu ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?”
- “Öğrencilerin MEB’e bağlı ya da özel öğrenci yurtlarında kalma durumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?”
- “Öğrencilerin okul dışındaki boş zamanlarında spor yapma durumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?”
- “Öğrencilerin her hangi bir spor kulübünde ya da okul takımında lisanslı olarak aktif spor yapma durumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?”
- “Sportif etkinliklere katılım hususunda, annelerin ve babaların öğrencileri desteklemesi durumu ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?”
- “Kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine birlikte katılmalarından rahatsız olma durumu ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?”
- “Öğrencilerin kendilerini sportif anlamda başarılı bulma durumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?”

- “Öğrencilerin fiziksel görünülerinden rahatsızlık duyma durumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?”
- “Öğrencilerin her beden eğitimi ve spor dersi için kıyafet değiştirme durumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?”
- “Öğrencilerin beden eğitimi ve spor öğretmenlerini tanımlama durumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark var mıdır?” şeklindedir.

1.5. Varsayımlar

- Örneklemin evreni temsil eder nitelikte olduğu varsayılmıştır.
- Araştırmada kullanılan ölçümlerin, araştırmanın amacına hizmet edebildiği varsayılmıştır.
- Anketlerde yer alan ifadelerin okuyucular tarafından doğru anlaşıldığı varsayılmıştır.
- Ankete katılan öğrencilerin, soruları samimi ve doğru bir şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.
- Araştırmada tercih edilen istatistiksel yöntemlerin ve değerlendirmelerin geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

- Araştırma Van iline bağlı İpekyolu, Tuşba ve Edremit ilçeleri ile sınırlıdır.
- Araştırma ortaöğretim kurumlarında okuyan 1300 öğrenci ile sınırlıdır.
- Araştırma uygulanan anket sorularına verilen cevaplar ile sınırlıdır.
- Araştırma bu alanda erişilen kaynak ve bilgilerle sınırlıdır.
- Araştırma anketlerin uygulandığı yıl ve o yıla ait verilerle sınırlıdır.

2. BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

2.1. Eğitim Nedir?

Geçmişten günümüze kadar, eğitim farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımlar kişilere, dönemlere, ülkelere ve felsefelere göre çeşitlilik göstermektedir. Eğitimle ilgili yapılan ve genelde çoğunlukla kabul gören tanımlar ise şöyledir:

“Eğitim, bireyin yaşadığı toplumda uygulama değeri olan yetenek, yöneliş ve diğer davranış örüntülerini kazandığı süreçler toplamıdır” (Demirel ve Kaya, 2002). “Eğitim; bireyin davranışlarında kasıtlı olarak ve kendi yaşantıları yoluyla istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 1973). Bu tanımlar dikkate alındığında, eğitimin dört ayrı odak noktasından söz edilebilir. Bunlar;

- Eğitim zaman içerisinde değişebilen bir süreçtir. Süreklilik içerisinde ve dinamik bir yapıdadır.
- Eğitim bir amaç için planlı, kasıtlı olarak yapılan hedefe yönelik bir çabadır.
- Eğitim sonucunda kişilerin davranışlarında, tutumlarında, bilgi ve becerilerinde değişiklik meydana gelir.
- Davranış değiştirme süreci kişilerin yaşantılarından sonra oluşur. Eğitim alan kişi bizzat yaşantının içerisinde olmalıdır (Özmen ve Ekiz, 2014).

2.1.1. Eğitimin Önemi ve Amacı

Sosyal bir etkileşim, insani bir özellik olan eğitimin önemi, toplumların gelişmesi ve bilinçlenmesi ile daha da artmıştır. Bu nedenle ki, artık günümüzde “herkese eğitim”, adeta bir ortak insanlık sloganı haline gelmiştir. İnsanlık tarihi boyunca, eğitim bir dönemin en geçerli toplumsal değer yargılarının bir sembolü, göstergesi olarak nitelenmiştir. Nitekim eski dönemlerde soylu ve zengin ailelerin çocuklarının eğitim görmeleri eğitimin önemini gösteren bir anlayıştır. Dolayısıyla eğitim bir yandan soyluluk, yücelik göstergesi sayılırken, bir yandan da çağın koşullarına göre, entelektüellik ve üretimde öncülük olarak değerlendirilmiştir.

Çağımızda eğitimin önemi ise, insanın birey olma bilincine sahip olması, kendini gerçekleştirme ve hatta bir erdem olarak görülmesi biçiminde yorumlanabilir.

Eğitimin en önemli değeri ise, bireysel olmanın yanında toplumsal ve hatta evrensel bir özelliğe sahip olmasıdır.

Bireyin eğitim hakkı psikolojik ve sosyolojik gerekçelerle ortaya konduktan sonra, bu hakkın hangi amaca göre kullanılacağı gündeme gelmektedir. Çünkü eğitim amaçsız yapılamaz. Hak olarak görülen bir sürecin mutlak bir hakkın hangi yönde ve nasıl kullanılacağı kavramını da içermesi söz konusu olacaktır. Hemen her toplumda devletin anayasal görevi olarak nitelendirilen eğitimin amaçları yasalarda ve eğitim programlarında gösterilmiştir. Yönetim biçimi ne olursa olsun, siyasal sistemi anayasal dayanağa sahip olan toplumlarda hiç bir eğitim etkinliği, o toplumun ulusal eğitim amaçlarına aykırı olarak yapılamaz (Aslan ve Aslan, Cansever, 2012). Türk Milli Eğitiminin, yasalara göre amaçlarının neler olduğu, şu şekilde belirlenmiştir:

“Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk inkılâplarına ve Anayasanın başlangıcında ifadesini bulan Türk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan milli, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek,

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek,

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak” (MEB, 2019).

Eğitimin genel ve ulusal olarak topluma yönelik amaçlarının yanında bireyleri günümüz ve gelecekteki yaşamına hazırlayacak amaçları ise şöyle özetlenebilir:

1. Eğitim, kişilerin duygu ve düşüncelerini, sorunlarını, gereksinimlerini anlatabilmeleri için bireylere iletişim yeterliliği kazandırmalı.

2.Eğitim, kişilere toplumsal yapının gerektirdiği gibi “birey olma” ve “işbirliği yapma” bilincini kazandırmalı (Başaran, 1983).

Kısaca, eğitim bireyde, işbirliği, öğrenme ve araştırma, sağlıklı yaşama ve üretim yeterliği kazandırma işlevlerini gerçekleştirirken genel olarak da kişilere ait, evrensel amaçlardan hareket eder (Varış, 1981).

2.2. Türk Milli Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

Türk Milli Eğitim Sistemi, örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki kısımda incelenir (Kılıç, 2018).

2.2.1. Örgün Eğitim

Örgün eğitim, belirli bir yaş grubunda olan bireylere, önceden belirlenmiş bir plan, program dahilinde kurumlar aracılığıyla düzenli olarak yapılan eğitim türüdür. Bu eğitim türünde genel, mesleki ve teknik eğitim programları uygulanır. Ülkemizde uygulanmakta olan 4+4+4 eğitim sistemine göre örgün eğitim kademeleri şunlardır (Sarpkaya, 2016):

- Okul öncesi eğitim,
- İlköğretim (İlkokul, Ortaokul),
- Ortaöğretim,
- Yükseköğretim.

2.2.1.1. Formal Eğitim

Formal eğitim, amacına uygun olarak, alanında uzman kişiler yardımıyla, belirlenen bir yerde, daha önceden hazırlanmış belirli programlar çerçevesinde planlı ve programlı olarak yapılan etkinliklerdir.

Formal eğitim kendi içerisinde örgün ve yaygın olmak üzere ikiye ayrılır. Okullarda gerçekleştirilen eğitim, formal eğitime örnek olarak verilebilir. Ayrıca okul dışında endüstri alanında, halk eğitim merkezlerinde ve çıraklık eğitim merkezlerinde yapılan eğitimler de formal eğitim kapsamındadır.

2.2.1.1.1. Ortaöğretim

Ortaöğretim, ilköğretim eğitiminden sonra dört yıllık zorunlu örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumları ile mesleki eğitim merkezlerinin tümünü kapsar. 2013 yılı 28758 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre, "orta öğretim kurumları, ortaokul veya imam-hatip ortaokulundan sonra dört yıllık eğitim ve öğretim veren resmî ve özel fen liseleri, sosyal bilimler liseleri, anadolu liseleri, güzel sanatlar liseleri ve spor liseleri, anadolu imam hatip liseleri, mesleki ve teknik anadolu liseleri, mesleki ve teknik eğitim merkezleri ile çok programlı anadolu liselerinden oluşur" (Üstün ve Bayar, 2017).

Ortaöğretim kurumlarının amaçları;

- Öğrencilerin demokrasi ve insan hakları kurallarına saygılı, çağın gerektirdiği bilgi ve donanımlara sahip bir şekilde, fiziki, zihni, manevi, ahlaki, sosyal ve kültürel yönden yetişmesini sağlamak,
- Öğrencilerin ortaöğretim düzeyine uygun bir şekilde genel kültür ve yeteneklerini geliştirerek üniversiteye, hayata ve iş hayatına hazırlamak,
- Öğrencilerin özgüven ve sorumluluk duygularını geliştirmek,
- Öğrencilerin çalışmayı ve dayanışmayı alışkanlık haline getirmelerini sağlamak,
- Öğrencilerin kendilerini ifade edebilecek, dünyadaki değişimleri ve gelişmeleri takip edebilecek düzeyde yabancı dil eğitimi almalarını sağlamak,
- Öğrencilerin yetenekleri ölçüsünde bilgi üretmelerini sağlamak,
- Teknolojik gelişmelerden yararlanarak bireylere nitelikli eğitim imkânları yaratmak,
- Hayat boyu öğrenme ilkelerini bireylere benimsetmek,
- Eğitim, üretim ve hizmet konusunda uluslararası standartlara uygun olunmasını sağlamak ve belgelendirmenin özendirilmesi için çalışmalar yapmak şeklindedir (MEB, 2019).

2.2.1.2. *İnformal Eğitim*

Günlük yaşantılara bağlı olarak plansız ve programsız olarak kendiliğinden oluşan eğitimidir. Hayatın içinde yaşantılara bağlı olarak çoğunlukla farkında olmadan karşılıklı etkileşim sonucunda gerçekleşen, bireylerin başka insanlardan öğrendiği veya başka insanlara öğrettiği eğitim şeklidir. Toplumların gelişmişlik düzeyine bağlı olarak informal eğitimin kişilerin toplam eğitimi içerisindeki oranı artar veya azalır. Gelişmiş toplumlarda formal eğitimin, gelişmemiş toplumlarda ise informal eğitimin etkileri daha fazla görülür.

İnformal öğrenmede en etkin süreçler gözlem ve taklittir. Bu tür gözlem ve taklitler; evde, sokakta, alışveriş merkezinde, sinemada, televizyon karşısında, tiyatrodan veya benzeri mekânlarda ve günlük hayatın akışı içerisinde gerçekleşmektedir. İnformal eğitimde istenmeyen davranışlar, bilgi ve beceriler de gelişebilir (Özmen ve Ekiz, 2014).

2.2.2. Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim, eğitim sistemimizin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak, örgün eğitim kurumlarına ya hiç devam etmemiş ya da herhangi bir kademesinden çıkmış vatandaşlara, örgün eğitimin yanında veya dışında verilen eğitimidir. Okuma-yazma öğretme ve eksik eğitimleri tamamlama, bireyleri bilimsel, teknolojik, iktisadi, sosyal ve kültürel gelişmelere hazırlama, milli kültürü geliştirme, benimsetme, toplu yaşama, dayanışma ve örgütlenme anlayışı kazandırma, boş zamanları iyi bir şekilde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırma, istihdama ve meslek edinmeye yönelik eğitim verme, yaygın eğitim kapsamında yapılan etkinliklerdendir. Kısaca yaygın eğitim, örgün eğitimin eksikliklerini tamamlayan veya eğitimde sürekliliği sağlayan kurumlardır (Ada ve Küçükali, 2016:104).

2.3. **Beden Eğitimi Ve Sporun Tanımı**

Beden eğitimi ve spor temel kavramı tarihsel süreç içerisinde ortaya çıkmış ve günümüze kadar gelmiştir. Beden eğitimi ve spor kavramlarının kullanışları, özellikle ülkemizde beden eğitimi ve spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının eğitim anlayışı ve felsefi bakış açılarına göre farklılaşmaktadır. Bu itibarla da spor, beden eğitimi, beden eğitimi ve spor kavramları sürekli olarak iç içe ve çoğu zaman birbirlerinin yerlerine kullanılmış ve birbirini niteleyen kavramlar olmuşlardır. Öyle ki, çoğu çalışmada beden eğitimi diye başlayan konu başlığı, çalışma içinde spor eğitimi

olarak anılmakta, dahası aynı çalışma içinde beden eğitimi ve spor ismi çoğu zaman birlikte de belirtilmektedir (Demirhan, 2001).

Beden eğitimi kavramını açıklamadan önce, eğitim kavramı dışında kalan beden kavramı üzerinde durulmasında yarar vardır. "Beden; vücut, gövde ve cisim olarak tanımlanırken, eğitim; önceden belirlenmiş esaslara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesidir" (Fidan, 1985). Eğitim, vücudun, gövdenin ya da diğer adıyla beden, istenilen davranışları kazanması noktasında zihinsel, duyuşsal ve fiziksel olarak gelişimini sağlayan bir araçtır. Bu nedenle beden eğitimi, eğitimin önemli bir parçasıdır (Sunay, 2016).

"Beden eğitimi, insanlığın maddi ve manevi kültürünün bir parçası olarak, tarih boyunca yerleşme, beslenme, giyim, vücut bakımı ve dinlenme etkinlikleriyle başlayarak insanın özgür düşüncesiyle gerçekleştirdiği serbest oyun eylemleriyle, planlı programlı yaptığı her türlü beden egzersizleri ve dans ile diğer ifade biçimlerini kapsar" (Orhun, 1998).

Genel anlamıyla eğitimin amacının bireylerin sağlıklı, mutlu ve kişilik sahibi olarak yetiştirilmeleri ve toplumun ekonomik yönden kalkınması olduğu düşünülürse, beden eğitimi; insanın performansını arttırmak amacıyla seçtiği fiziksel aktiviteler yoluyla, belirlenen hedeflere ulaşmak için kullandığı bir eğitim yöntemidir denilebilir (Bucher, 1983).

Bir diğer tanımında, "beden eğitimi; insan bütünü oluşturduğu fiziksel, duyuşsal zihinsel ve sosyal niteliklerin bulunduğu yaşın ve genetik kapasitenin gerektirdiği verim gücüne ulaştırılması için çoğu kez kural ve rekabet olmaksızın, yapılan fiziksel etkinliklerin tümüdür. Hareket etmeyi öğrenmek ve hareket yoluyla öğrenmek demektir" (Tamer ve Pulur, 2001).

Beden eğitimi kavramına karşı ortaya atılan görüşler ışığında 1970'li yıllardan itibaren endüstri toplumlarında "spor eğitimi" kavramı kullanılmaya başlanmış ve literatürdeki yerini almıştır. Spor bilimlerindeki gelişmelere paralel olarak da "spor olgusu", dünya genelinde kabul görürken, toplum bilimciler (sosyologlar), davranış bilimciler (psikologlar), hekimler ve eğitimciler; biyolojik, psikolojik, eğitimsel ve estetik konularında sporun işlev ve önemini kanıtlamışlardır. Spor bilimlerindeki bu dinamik gelişmelerle birlikte eğitim yaşantısına, "spor eğitimi" kavramı yerleşmeye başlamıştır (Sunay, 2016).

Spor sözcüğünün çeşitli tanımları yapılmıştır. Buna göre spor, gerçekleştiren açısından; kazanmaya dönük, teknik ve fiziksel bir çaba olurken, izleyenler açısından; yarışmaya dönük estetik bir süreç, toplum genelince ise, yerine göre toplumun çelişkilerini ve özelliklerini olduğu gibi yansıtan bir ayna, yerine göre toplumu yönlendiren bir araç, sonuçta önemli bir toplumsal kurum olarak tanımlanmıştır (Öztürk, 1998). Ayrıca spor, “bir amaca yönlendirilmiş, katılımcı ve yarışmaya dayanan, belirli kuralları olan, bireyin organizmasının fiziksel, sosyal ve düşünsel olarak katıldığı verimsel bir etkinliktir” şeklinde tanımlanmaktadır (Konukman ve Sezen, 1998). Diğer bir tanımlamada ise spor: “Belirli kurallar altında araçlı veya araçsız, ferdi olarak veya grupla, boş zaman veya tüm zamanını alacak şekilde meslekleştirerek yaptığı, sosyalleştirici, ruh ve fiziği geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir kavram” olarak ortaya konulmaktadır (Bompa, 1998).

2.4. Beden Eğitimi Ve Sporun Tarihsel Gelişimi

İlk sportif etkinlikler insanların doğada hayatta kalma amacıyla gerçekleştirdiği bedensel hareketlerden oluşmuştur. İnsanlık tarihine bakıldığında, sportif faaliyetlerin ilk olarak M.Ö. 5000’li yıllarda Sümerlerde görüldüğü kabul görmektedir. Dicle’nin doğusunda yapılan kazılarda Sümerlere ait yarış arabası ve bunu idare eden sporçuyu gösteren tabletler bulunmuştur (Alpman, 1972). Öte yandan avcılarının, yaklaşık elli bin yıl önce geliştirdikleri okçuluğun, M.Ö. 3000 yıllarında tarihteki ilk devletlerden biri olan Mısır’da, prenslerin ve soyluların hedef atışlarındaki başarıları özenle kaydedilmiştir (Fişek, 1998). M.Ö. 1000 yıllarında ilk ok atma ve atletizm yarışmalarının, Asurlular tarafından gerçekleştirildiği kabul edilir. Daha sonra Perslerde, Hunlularda ve Çinlilerde ok atma ve kılıç kullanma becerilerin geliştirmek için yarışmalar yapıldığı belirlenmiştir. Bunlar önce savunma ve saldırı amaçlı uğraşlar olarak ortaya çıkmış, daha sonra yansına kültürü içine girmiştir (Alpman, 1972). Spor niteliği edinmiş güreşin ilk kez M.Ö. 300 yıllarında somut biçimde yapıldığı Mısır ve Irak’ta yapılan arkeolojik kazılardan anlaşılmaktadır (Fişek, 1998).

Dünya’da yapılan ilk spor çeşidi olarak koşmanın yani atletizmin, daha sonra disk atma ve güreşin yapıldığı belirlenmiştir. Bu sportif aktiviteler için gymnasium adı verilen spor alanlarının kurulması, sporun bugünkü anlamı çerçevesinde yapılmaya başladığının bir göstergesidir. M.Ö. 2000 yıllarında ilk gymnasiumların “Lakemonya’da” inşa edildiği belirlenmiştir. Ancak en büyük gymnasiumlar “Sparta” şehrinde inşa edilmiştir (Fişek, 1998). Gymnasiumlar: atletizm, boks, disk, mızrak atma, halter, güreş gymnasiumları, spor türlerine göre kendi aralarında ayrılmışlardır. Sporcular

gymnasiumlardaki çalışmalarından sonra kendi aralarında müsabakalar yapmışlardır. M.Ö. 708 yıllarında ise Eski Yunanistan'ın "Paleistralar" sitesinde yoğun olarak güreş müsabakalarının yapıldığı belirlenmiştir. Böylece Eski Yunanlılar spora bir anlam ve amaç vererek normal yaşantılarında sporu bir uğraş haline getirmeye çalışmışlardır (İşcan, 1988).

Antik çağda sportif hareketler, eğitimin önemli bir aracı olmuştur. Platon, devlette gençlerin yetiştirilmesi için müzikten sonra beden eğitiminin önemini ısrarla vurgulamıştır (Alpman, 1972 ve Erdemli, 1996). Aydınlanma döneminin eğitim için getirdiği en önemli kavramlardan birisi de "beden eğitimi" kavramı olmuştur. Aydınlanma döneminin düşünür ve eğitimcilerinden J. J. Rousseau, F. Schiller ve H. Pestalozzi'nin bedensel eğitim üzerine geliştirdikleri düşünceler, Almanya'da Bernard Basedow'un öncülüğünde kurulan Philantropizm, yani insan severler akımı içerisinde C.F Guts Muths tarafından pedagojik bir sistem olarak sınırlı da olsa okul ve eğitim yaşantısına sokulmuştur. Bu akımın "jimnastik" adını verdikleri beden eğitiminden bekledikleri amaç; sağlıklı, üretken, mutlu, yaşama dayanıklı, insanlarla iyi ilişkiler kurabilen insanlar yetiştirmektir. Bu akıma göre, beden eğitimi çerçevesinde gerçekleştirilen jimnastik, önemli bir eğitim aracı olmuştur (Güçlü, 2001). Ancak, M.S. 4. yüzyılın sonlarında girilen ve yaklaşık bin yıl süreyle beden eğitimi, bilim, sanat, kültür ve toplumsal gelişmeyi durduran Katolik Kilisesi, "vücudu bakımsızlığa mahkûm etmek isteyen bir fikir ve uygulama geliştirmiştir. Böylece Katolik Kilisesi, beden ve ruhu sürekli bir çatışma durumunda gören ve ruhun üstünlüğüne öncelik veren karanlık çağın simgesi olmuştur. Kuşkusuz bu durum, beden eğitimini, sanatı, bilimi ve kültürel gelişmeyi engellediği gibi, eğitimi de olumsuz etkilemiştir (Fişek, 1998). Ancak, batı kültürü ve düşünce dünyası üzerinde derin etkileri olan, 18. yüzyıl ve sonrasında tüm Avrupa'yı etkileyen aydınlanma düşüncesi ve onun paralelinde gelişen 1789 Fransız Devrimi, büyük toplumsal değişikliklere neden olmuş ve bunun doğal sonucu olarak yeni düşünceler ışığında geleneksel eğitim anlayışları yıkılmış ve yeni yapılanmalara gidilmiştir (Atalay, 1998).

Bugünkü modern eğitim anlayışının temel taşlarını oluşturan bu yapılanmada okul ve eğitim, bir yandan belli bir sınıfa özgü olma durumundan çıkarılarak toplumun her kesimine yaygınlaştırılmış; bir yandan da insanın zihinsel, duygusal ve fiziksel yetkinliklerle donatılması gereği eğitim anlayışında temel bir düşünce olmuştur (Orhun, 1998). Buna göre, geçmişten günümüze genel eğitim anlayışı çerçevesinde beden eğitimi anlayışında, iki farklı yaklaşımdan söz edilebilir. Birincisi, zihinsel gelişimi

hedefleyen klasik eğitim anlayışı, ikincisi ise değişimi ve gelişimi zihinsel, duyuşsal, fiziksel ve sosyal işlevler bakımından bir bütün olarak ele alan, çağdaş eğitim anlayışıdır (Sunay, 2016).

2.4.1. Türkiye'de Beden Eğitimi ve Sporun Tarihsel Gelişimi

Milattan önceki yıllarda Türk toplumlarında savaş öncesinde, fiziksel, psikolojik ve fizyolojik olarak hazırlanmak için, savaş sonrasında ise zaferlerini kutlamada, sportif aktiviteleri içeren çeşitli oyunlar oynanıyordu, örneğin; kılıç- kalkan, okçuluk, avcılık, mızrak atışı, kement atma, binicilik, at terbiyesi, kızak, kayak yarışları, cirit ve güreş önde gelen sportif faaliyetlerdendi. Bunların yanı sıra M.Ö. 150-200 yıllarında çocuklarla gençlerin kendi aralarında keçi kılından yapılmış topla oynadıkları, bugünkü futbola benzeyen "teptik" denilen bir sportif oyunun oynandığı bilinmektedir (Yıldırım, 1997).

Anadolu'ya gelen Türklerde, spor adı altında anılabilecek faaliyetler: güreş, okçuluk, binicilik, cirit, mızrak, avcılık, boks, silahlı donanımlı yüzme, taş atma, ağırlık kaldırma ve silahlı donanımlı kayak olarak sıralanabilir. Bunların çoğunun yapılma amacı, savaşçıları güçlendirmeye yönelik faaliyetler olmuştur (Güven, 1999; Sunay, 2009).

Sporun formal olarak okul programlarında yer alması Tanzimat Dönemi'ne rastlamaktadır. Tanzimat Dönemi'yle müfredat içerisinde yerini alan sportif etkinlikler, 1863 tarihinde Harbîye ve Askerî İdadi okullarında cimnastik dersi adıyla ders programlarında bulunmaya başlamıştır (Soyer, 2004). Devam eden süreçte, 1884 yılında Bahriye Mekteplerinin de müfredat programına cimnastik dersi konur. Böylece beden eğitimi ve spor dersi eğitim sistemimizde Batılı anlamda ilk defa cimnastik dersiyle özdeşleşerek uygulanmaya başlanır. 1869 tarihinde, Osmanlı Devletinde eğitim politikasını düzenleyen kanunlardan biri olan "Maarif-i Umumiye Nizamnamesi" yayımlanır. Bu nizamnamenin okul programları kapsamında okulların tüm kademelerinde öğretilecek dersler ve saatler belirtilmiştir. İşte bu nizamnamede erkek rüştiyelerine de cimnastik derslerinin getirildiği görülmektedir. Gelişen süreç boyunca Batılı tarzda eğitimin görüldüğü Galatasaray Lisesi müfredat programına da cimnastik dersi konulmuş ve dersin adının "İdman ve Riyaziyet-i Bedeniye" olması kararlaştırılmıştır (Soyer, 2004).

Ülkemizde çağdaş anlamda beden eğitimi ve spor dersinin temellerinin 1908'de Selim Sırrı Tarcan'ın İstanbul, Mercan Yokuşu'nda açtığı "Beden Terbiyesi Okulu'nda

atıldığı söylenebilir. Cumhuriyetin ilk yıllarında da, Selim Sırrı Tarcan ve arkadaşlarının çabalarıyla ülke genelinde yaygınlaştırılmaya çalışılan beden eğitimi ve spor öncelikle okul ders programlarında yerini bulmaya başlamış; paralelinde de beden eğitimi öğretmeni yetiştirmek için çeşitli okulların açılmasına ihtiyaç duyulmuştur. İsveç'te eğitim gören Selim Sırrı Tarcan 1911'de Maarif Mektepleri Müfettişliğine tayin edilmiş, ayrıca Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin Türkiye temsilcisi olmuştur (Arslan, 2018; Demirhan, 2006; Tarcan, 1946).

Cumhuriyet Dönemi'nde öğretmen yetiştirme temel konulardan birisi olmuştur. 15 Temmuz ve 15 Ağustos 1923 yılları arasında 1. Heyet-i İlmiye Toplantısı'nda beden eğitimi öğretmeni yetiştirme de gündeme gelmiştir. Selim Sırrı Bey bu düşünceyle beden eğitimi öğretmeni yetiştirmek amacıyla 1927 yılında Çapa'da açılan ve bir yıl süren kursta İsveç'ten gelen üç eğitimciyle beraber görev almış ve üç yıl boyunca 148 erkek ve 63 kadın öğretmeni mezun etmişlerdir. Daha sonra uzun süreli ve daha planlı bir şekilde öğretmen yetiştirme düşüncesiyle 1932 yılında Gazi Terbiye Enstitüsü'ne bağlı Beden Terbiyesi şubesi açılmış ve ilk mezunlarını 1934-1935 yılında vermiştir. Bu okul 1960'lı yılların sonuna kadar beden eğitimi öğretmeni yetiştiren tek okul olmuştur (Demirhan, 2006).

O günlerden bugüne zorlu süreçlerden geçen ve genel eğitimdeki önemi yıllar geçtikçe daha da belirginleşen beden eğitimi ve spor, dünyadaki birçok sağlık organizasyonu ve ulusal anayasada olduğu gibi, anayasamızın 59. maddesinde "Devlet her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır ve sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder, Devlet başarılı sporcuyu korur" şeklinde ifadesini bularak teşvik edilmiştir. Türkiye'de Cumhuriyetin kuruluşundan beri uygulanan beden eğitimi dersleri; önceleri İsveç, sonra Alman, daha sonra da Amerikan yaklaşımının etkisinde kalmıştır. Günümüzde son düzenlemelerle birlikte beden eğitimi dersi ilkokulda beden eğitimi ve oyun adı altında, ortaokul ve lisede ise beden eğitimi ve spor adı altında müfredatta yer almaya devam etmektedir (Demirhan, 2006).

2.5. Beden Eğitimi Ve Spor Dersinin Genel Amaçları

Beden eğitimi ve spor sistemi, bir ülkenin yapısal üniteleri ve bunların etkinliklerinin içeriğinin bütünüdür. Bunun amacı, nüfusun bütün kategorilerinde, sosyal gerekliliklere göre, fiziksel gelişim ve motor kapasitenin mükemmelleştirilmesidir. Başka

bir deyişle, beden eğitimi ve spor sistemi, siyasi, sosyal ve biyolojik amaçlara uygun olan amaç, yöntem ve ilkelerin bütünüdür.

Bir beden eğitimi ve spor sistemi şunları içerir:

1. Fizik egzersizleri uygulamanın bilimsel temelidir.
2. Milli bir karakteri vardır.
3. Ayarlama ve kendini ayarlama kapasitesi vardır.
4. Dinamik ve açık bir karakteri vardır.

Günümüzde, beden eğitimi ve spor gelecek nesiller fiziksel ve zihinsel olarak geliştiren bir faaliyetler bütünü olarak kabul edilmektedir. Beden eğitimi ve spor, eğitim programlarının bütünleyici bir parçası olması nedeniyle öğrencilerin fiziksel aktiviteler aracılığıyla psikomotor, bilişsel, duyuşsal ve sosyal alanda gelişimine, sosyal yaşantısının içinde sporu hayat tarzı hâline getirmesine, okul dışı serbest zamanlarını kültürel ve sportif etkinliklerle değerlendirmesine katkıda bulunur (TTKB, 2019).

“Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanan Beden eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı ile öğrencinin;

1. Ülkemizde ve Dünyada sporun tarihsel gelişimini bilmesi,
2. Sportif etkinlikler yoluyla hareket, bilgi ve becerilerini geliştirebilmesi ve bu becerileri alışkanlık hâline getirmesi,
3. Türk spor tarihinde iz bırakmış, başarılı sporcuları bilmesi ve tanınması,
4. Bedensel aktiviteler, sportif faaliyetler yoluyla spor kültürü edinmesi, spora özgü kuralları, bilgi ve becerileri uygulaması ve bu becerileri yaşantısında olumlu olarak kullanması,
5. Engellilerin ve özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin bedensel, sosyal ve ruhsal olarak gelişmesinde sportif etkinliklerin rolünü ve önemini kavraması,
6. Millî bayramların ve kurtuluş günlerinin anlamını, önemini kavraması ve bu kutlamalara katılmaya gönüllü olması,
7. Atatürk'ün ve Türk düşünürlerinin beden eğitimi ve spor ile ilgili düşüncelerini özümsemesi,
8. Spor organizasyonlarına katılım yoluyla spor bilinci gelişmiş sosyal bireyler olarak yetişmesi,
9. Düzenli etkin katılım ile sağlığı güçlendirici bilgi ve becerileri hayatında ve kişisel gelişiminde kullanabilmesi,
10. İnsan sağlığını olumsuz etkileyen alışkanlık ve bağımlılıklardan uzaklaşması,

11. Başkalarının varlığını da kabul ederek onlara karşı her zaman dürüst, saygılı davranışta bulunması ve bunu alışkanlık hâline getirmesi,
12. Spor ile ilgili meslek gruplarını bilmesi amaçlanmaktadır” (TTKB, 2019).

Bu amaçlar dâhilinde beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı ile öğrencilere kazandırılmak istenen hedef beceriler ise: dayanıklılık, çabukluk, esneklik, hareketlilik, koordinasyon, kuvvet ve ritimdir (TTKB, 2019).

2.6. Türk Milli Eğitim Sisteminde Beden Eğitimi Ve Spor Dersinin Yeri Ve Önemi

Beden eğitiminin genel eğitim içerisinde yeri ve önemi maddeler hâlinde şu şekilde özetlenebilir:

- Her yaştaki öğrencilerin sağlıklı bir gelişim gösterebilmeleri, gelişimlerine uygun, çok iyi hazırlanmış nitelikli genel bir eğitim ile mümkündür.
- Gelişim bir bütündür, o halde bilişsel ve fizyolojik gelişim bir bütün olarak ele alınmalıdır.
- Çağdaş eğitim anlayışına uygun olarak, eğitimde hedeflerin gerçekleşmesi, öğrencinin zihinsel eğitimi yanında, psikomotor ve duyuşsal eğitimi ile olanaklıdır.
- Genel eğitimin önemli bir parçası olan beden eğitimi, aynı zamanda tüm kişiliğin eğitimidir.
- Beden eğitimi ve spor, öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde tutularak fert ve toplum yönünden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi; yapıcı, yaratıcı ve üretken, ulusal kültür değerlerini ve demokratik değerlerin yerleştirilmesi için en önemli araçlardan birisidir.
- Beden eğitimi etkinlikleri insanı bir bütün olarak eğitmeye odaklanmaktadır. Bu bakımdan, beden eğitiminde yetenek değil, eğitim ön planda olmalıdır. Eğitimde bütünlük, beden eğitimi olmadan mümkün değildir. Bu anlamda genel eğitim içerisinde beden eğitimi ayrılmaz bir bütündür (Alpman, 1972; Demirhan, 2006; Mirzeoğlu, 2017).

2.7. Ortaöğretimde Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Uygulamaları

“Ortaöğretim; ilköğretime dayalı dört yıllık zorunlu örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumları ile mesleki eğitim merkezlerinin tümünü kapsar” (Üstün ve Bayar, 2017).

Beden eğitimi ve spor dersi genel amaçlarında belirtilen hedeflere ulaşabilmek için; atletik etkinlikler, jimnastik etkinlikleri, ritim etkinlikleri, sağlık bilgisi ve ilk yardım, oyunlar, güreş, halk dansları ve ulusal tören etkinliklerine yer verilmektedir. Bu etkinliklerin yürütülmesini sağlayanlar ise beden eğitimi ve spor öğretmenleridir (Demirhan ve ark., 2001).

Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı kararına göre ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi ve spor dersi uygulamaları okul türlerine göre değişiklik göstermektedir (TTKB, 2019). Mevcut olan öğretim programlarında okul türlerine göre bazı okullarda beden eğitimi ve spor dersi zorunlu ortak ders, bazı okullarda ise seçmeli ders olarak kabul edilmektedir.

2020-2021 eğitim öğretim yılından itibaren 9. sınıflardan başlamak üzere kademeli olarak uygulamaya geçilmesi düşünülen yeni eğitim öğretim sistemine göre beden eğitimi ve spor, sağlık bilgisi ve trafik kültürü derslerinin zorunlu ortak dersler arasından çıkartılması, beden eğitimi ve spor dersinin 9., 10., 11. ve 12. sınıflarda seçmeli dersler grubunda olması düşünülmektedir (MEB, 2019).

Ders dışında da, serbest zamanların rekreatif amaçlı değerlendirilmesi, okullar arası ve okul içi müsabakalar ve şenlikler, ders dışı egzersiz çalışmaları, MEB destekleme ve yetiştirme kursları beden eğitimi ve spor uygulamaları arasındadır.

Beden eğitimi ve spor dersinde kullanılan öğretim yöntemlerinin öğrencilere sosyal, bilişsel, duyuşsal alanlara ait kavramların beceri veya spor yolu ile öğretilmesinde belirleyici rol oynamaktadır. Genel eğitim alanı içinde gelişen öğretim yaklaşımları, yöntemleri ve modelleri genel anlamda beden eğitimi ve spor alanında da geçerli olmakla birlikte, bu alanın temelde devinişsel gelişim üzerine kurulu ve fiziksel etkinlikler yolu ile öğretime dayalı yapısı içinde yeniden şekillenmişlerdir (Hünük ve İnce, 2010). Beden eğitimi ve spor eğitimi alanında öğretim yöntem ve yaklaşımları konusunda en önemli çalışma Mosston ve Ashworth'un “Öğretim Stilleri Yelpazesidir.” Buna göre öğretim yaklaşımları sunuş ve buluş olarak iki ana öğretim yaklaşımı içinde ele alınır. Sunuş öğretimi altında sırasıyla komut stili, alıştıırma stili, eşli çalışma stili,

kendini denetleme stili, katılım öğretimi stili; buluş öğretimi altında ise sırasıyla yönlendirilmiş buluş stili, tek doğru stili, farklı yollar üretimi stili, öğrenci tasarımı stili, öğrencinin başlatması stili ve kendi kendine öğretme stili ele alınır. Stillerin sunuş yolundaki komut stilinden, buluş yolundaki kendi kendine öğretme stiline doğru öğretmen merkezli öğretimden, öğrenci merkezli öğretime doğru bir geçiş gösterdiği kabul edilir (Mosston and Ashworth, 2002).

Ülkemizde beden eğitimi ve spor dersi öğretim stilleri üzerine literatür taraması yapıldığında beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin, öğretmen merkezli öğretim stillerini öğrenci merkezli öğretim stillerine göre daha fazla kullandıkları görülmektedir. Öğretmenler derslerinde daha çok, yüksek değer verdikleri stilleri kullanmaktadırlar (Ertan ve Çiçek, 2003; Saraç ve ark., 2005, Demirhan ve ark., 2008; Şirinkan ve Erciş, 2009; Hünük ve İnce, 2010; Saraç ve Muştı, 2013).

Milli Eğitim Bakanlığı eğitim öğretim faaliyetlerini daha etkin kılabilmek için son dönemlerde teknolojik alanda önemli yatırımlar yapmıştır. Bu yatırımlardan en önemlisi de kısaltılmış ismi FATİH olan Fırsatları Artırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi Projesi'dir. Ulaştırma Bakanlığı tarafından desteklenen ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen proje ile okulların bilgi teknolojileri ile donatılarak derslerin daha verimli işlenmesine katkıda bulunacak daha güvenli bir internet kullanımı amaçlanmıştır. Bu kapsamda sınıflara etkileşimli tahtalar takılmış ve internet ağı kurulmuştur (Yerli, 2018). Beden eğitimi ve spor dersi uygulamalarında dersin teorik kısımlarının anlatımında akıllı tahta kullanımı, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin de kullandığı öğretim teknolojilerinden biridir. Beden eğitimi ve spor dersinde akıllı tahta kullanımı derse olan ilgi, tutum ve motivasyonu olumlu yönde artırdığı; bunun sonucunda ders içeriği hakkındaki bilgi ile derste başarı algısının yükseldiği görülmektedir (Özel Acar, 2018).

2.8. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Gelişime Etkisi

“Gelişim, insanın beden yapısı, duygusal, sosyal ve zihinsel özellikler bakımından düzenli bir biçimde büyümesi, değişmesi ve istenilen görevleri yapabilecek bir duruma gelmesidir” (Oğuzkan, 1974). Bu tanımda görüldüğü gibi, gelişim sadece beden gelişimini değil, diğer gelişim alanlarını da içermektedir. Bununla birlikte beden, herhangi bir gelişim görevini yerine getirmek üzere olgunlaşırken ve hazır duruma gelirken bir gelişim süreci içindedir. Sonuç olarak gelişim, olgunlaşma ve öğrenmenin etkileşimi sonucunda oluşur (Ulusoy ve ark., 2015).

Beden eğitimi ve sporun gelişim üzerine etkilerini genel olarak dört yönlü başlık altında incelemek mümkündür (Güneş, 2002; Siendentop, 2004).

1. Fiziksel Gelişime Etkisi
2. Psikomotor Gelişime Etkisi
3. Bilişsel (Zihinsel) Gelişime Etkisi
4. Duygusal ve Sosyal Gelişime Etkisi

2.8.1 Fiziksel Gelişime Etkisi

Fiziksel gelişim, İnsan vücudundaki tüm sistemlerin ve duyu organlarının gelişimiyle birlikte, boy, kilo gibi beden yapısındaki niceliksel değişimleri ve artışı içeren kavramdır. Beden eğitiminin ilk amaçları fiziksel gelişimi ve motor kapasitenin geliştirilmesini sağlamaktır (Günşel, 2004).

Bireylerin hareket sistemlerini meydana getiren kas ve eklem gelişimine yardımcı olan en önemli etkenler egzersiz, spor ve oyun gibi fiziksel aktivitelerdir. Düzenli yapılan beden eğitimi ve spor aktivitelerinde organizmanın fiziksel uygunluk ve dayanıklılığına bağlı olarak iç organların fonksiyonları da gelişir. Buna göre organizma değişen koşullara daha kolay uyum sağlar ve yorgunluğa karşı koyma gücü de artar (Mirzeoğlu, 2003). İyi planlanmış olan beden eğitimi ve spor aktiviteleri sürat, kuvvet, dayanıklılık, güç, denge, çeviklik, esneklik ve reaksiyon gibi fiziksel uygunluk bileşenlerinin ve iskelet sisteminin gelişiminde olumlu bir etkiye sahiptir (Mengütay, 2005).

Sistemli olarak yapılan fiziksel aktivitelerin ardından kişinin, bedensel birtakım rahatsızlıklarıyla ilgili algı durumunun olumlu yönde değişmesi ve buna bağlı olarak kendisini fiziksel açıdan iyi ve sağlıklı hissetmesi, fiziksel iyilik hâline yönelik etkinin işaretidir (Zorba ve ark., 2005). Birçok araştırma sonucunda, kişilerin fiziksel durumlarına ait öznel değerlendirmeleriyle, yani kendilerini fiziksel olarak zinde hissetmesiyle spor faaliyetleri arasında olumlu bir ilişki olduğu elde edilmiştir (Blumenthal ve ark., 1982; Hayes ve Ross, 1987; Abele ve Brehm, 1991).

Sporun sağlık üzerindeki etkileri, koruyucu ve tedavi edici olmak üzere iki farklı düzlemde ele alınır. Sağlık eğitimi ve sağlığın geliştirilmesinden klinik hekimliğe, temel tıp bilimlerinden sosyal bilimlere kadar geniş bir alanı kapsayan koruyucu hekimlikte birincil, ikincil ve üçüncül korunma ayırt edilir. Birincil korunma (primer prevensiyon) kavramından, henüz öznel ve nesnel açıdan sağlığı kısıtlayan hiçbir gelişmenin

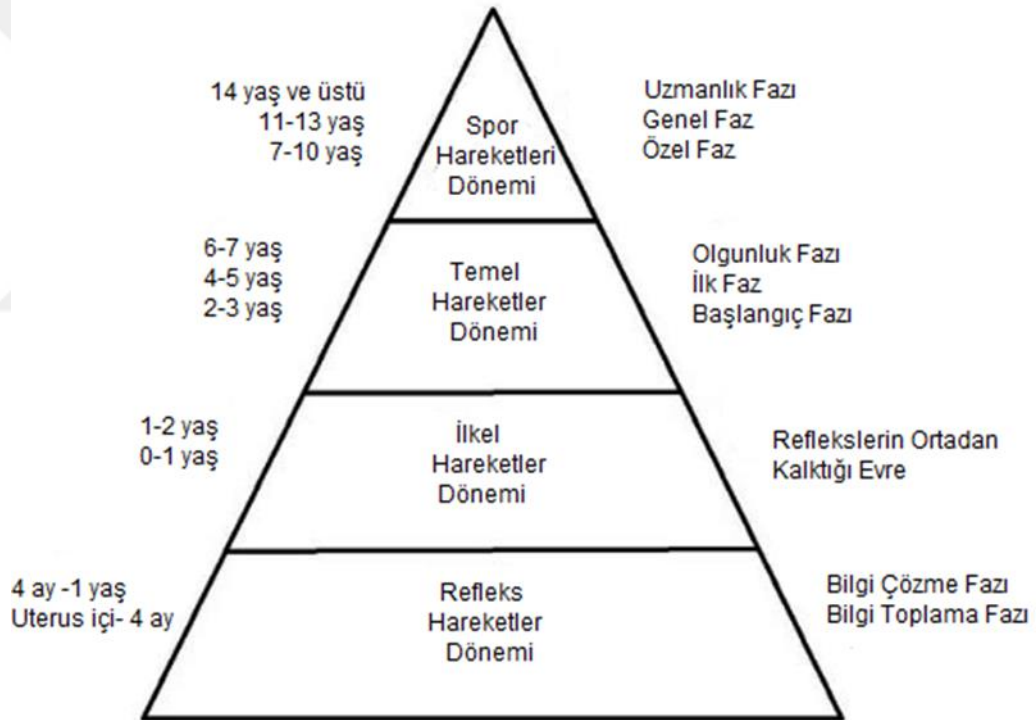
görülmediği aşamada, hastalık yapıcı ve zarar verici faktörlerin ortadan kaldırılması yoluyla sağlığın geliştirilmesi süreci; ikincil korunma (sekonder prevensiyon) kavramından, bir hastalığa yatkınlığın ya da bu hastalığa ait ilk belirtilerin erken tanı yöntemiyle tespit edilmesi ve bu olumsuzluğu giderici uygulamaların hayata geçirilmesi süreci; üçüncül koruma (tersiyer prevensiyon) kavramından ise hastalığın tekrarlanmasını önleme süreci anlaşılmaktadır. Bu bağlamda düzenli egzersiz ve spor faaliyetleri belirli hastalıklara yönelik bilinçli ve güdülenmiş bir davranış şeklinde uygulanarak birincil, ikincil, üçüncül koruma ve tedavi sürecinde yerini almaktadır (Zorba ve ark., 2005).

Obezite; yaşa, cinsiyete ve iskelet yapısına göre sağlık riskine neden olan fazladan ağırlığa sahip olma durumudur (Özer, 2013). Hareketsiz yaşam ve dengesiz beslenme obezitenin en önemli nedenleri arasında görülmektedir. "WHO, ACR, AHPERD, ICSS ve ICHPER gibi uluslararası kuruluşlar dünya genelinde obezitenin ve hareketsizliğe bağlı olarak artış gösteren hastalıkların önlenmesi için bireylerde fiziksel aktivite üzerine odaklanılması gerektiğini bildirmektedirler. Uluslararası birçok kuruluş stratejik planlarını yaparak gelişmiş ülkelerdeki fiziki aktivite düzeylerinin, fiziki aktiviteye katılımın artırılması yönünde öneriler yayınlamaktadır. Birleşik Devletler Sağlık ve İnsani Hizmetler Departman (HHS) tarafından belirlenen, Healty People 2000 ve Healty People 2010 programları bu konuda en belirgin saptamalar yapan çalışmalar olarak gösterilmektedir" (CDC, 2019; Özer, 2013).

Halk arasında "şeker hastalığı" olarak tanınan diabetes mellitus (diyabet), karbonhidrat metabolizmasına ait kronik bir bozukluktur. Pankreasın insel hücrelerinden salgılanan insülin hormonunun eksikliği, metabolizmada görülen bu bozukluğun sebebini oluşturur. Araştırmalar düzenli fiziksel aktivitenin insüline bağımlı olmayan diabetes mellitusun gelişme riskini azalttığını ortaya koymaktadır. Egzersiz, ağırlığın kontrol edilmesi, insülin duyarlılığı ve glikoz toleransını etkilemektedir. Haftada en az bir kez zorlu egzersiz yapan kişilerde diyabet riskinin azaldığı öne sürülmüştür. Diyabette risk azalması egzersiz sıklığı ile ilişkili görülmektedir. Diyabet riski haftada 1,2-4 ve 5 gün egzersiz yapan erkeklerde sırasıyla % 23, 38 ve 42 oranında azalma göstermiştir (Zorba ve ark., 2005).

2.8.2. Psikomotor Gelişime Etkisi

Psikomotor gelişim; doğum öncesinden ölüme kadar devam eden bir süreç içerisinde, fiziksel büyüme ve merkezi sinir sisteminin gelişimine paralel olarak organizmanın isteme bağlı hareketlilik kazanmasıdır (Gümüüşdağ ve Yıldırım, 2018). Psikomotor gelişim, bireyin organlarının işleyişini denetim altına almada gösterdiği becerikliliğin artması olarak da tanımlanmaktadır. Başka bilim adamlarına göre ise, psikomotor gelişim yaşam döngüsü boyunca motor davranışta meydana gelen süreç ve sonuç olarak incelenebilen değişimlerdir. “Genel anlamı ile psikomotor gelişim, yaşam boyunca hareket davranışlarında ve hareketle ilişkin biyolojik değişimlerin incelenmesidir. Diğer bir bakış açısı ile psikomotor gelişim, kalıtım ve çevrenin etkisiyle hareket davranışlarında meydana gelen değişim süreci olarak ele alınır.” (Çoknaz, 2017).

Şekil 1: Gallahue'nun Piramit Modeli (Çoknaz, 2017)

Gelişim psikolojisi alanındaki kurumsal yaklaşımların daha çok tanımlayıcı düzeyde kaldığını ve motor gelişime yönelik gelişimsel bir modelin olması gerekliliğini vurgulayan Gallahue, motor gelişim evreleri olarak adlandırdığı bir model ortaya koymuştur (bkz. Şekil: 1). Piramit şeklinde olan modele göre, her bir motor gelişim dönemi bir diğerinin üzerine kurulan 4 dönemden oluşmaktadır. Piramitteki ilk dönem refleks hareketler dönemi, bunu olgunlaşma ile ortaya çıkaran hareketlerin oluşturduğu

ilkel hareketler dönemi izler. Temel hareket kalıplarının geliştirildiği dönem ise model de temel hareketler dönemi olarak adlandırılır. Piramidin en ucunda yer alan dönem ise sporla ilişkili hareketler dönemidir. Temel hareketlerin spora, oyuna, rekreatif etkinliklere uygulanmasını içeren dönem, aynı zamanda bir spor branşında uzmanlaşmayı da içine alır (Gallahue, 1982; Gallahue ve ark., 2012; Çoknaz, 2017; Yamaner ve ark., 2019).

Yapıları gereği oldukça hareketli olan çocukların sağlıklı gelişebilmeleri için bu hareket gereksinimlerinin karşılanması önemlidir. Bu ihtiyacı karşılayacak etkinliklerden biri beden eğitimi ve spor çalışmalarıdır. Temel hareket becerilerini kapsayan bu çalışmalar çocukların kas koordinasyonu, dayanıklılığı, kuvvet ve esnekliği üzerinde oldukça etkilidir. Fiziksel aktivite, hareket eğitimi, beden eğitimi ve spor etkinliklerinin solunum, dolaşım, iskelet, kas sistemi motor performans ve pek çok fizyolojik durum üzerine olumlu etkileri vardır (Yarımkaya ve Ulucan, 2015).

Hareket eğitimi çocuğun lokomotor ve denge hareket yeteneklerini geliştirir. Aynı zamanda bu temel eğitim çocuğun fiziksel uygunluk, algısal-motor gelişim, sosyal-duygusal gelişim, öğrenme kapasitesinin geliştirilmesi ve serbest zamanı olumlu ve iyi yönde kullanma alışkanlıklarının kazandırılmasına büyük katkılar sağlar (Yenal ve ark., 1999).

Sonuç olarak yapılan çalışmalara bakıldığında çevresel faktör olarak beden eğitimi ve spor etkinliklerinin motor performans, solunum, dolaşım, iskelet-kas sistemi ve temel motorik özelliklerin kazandırılmasında olumlu etkilerinin olduğu görülmektedir (Sevimay, 1986; Karakuş ve Koç, 1997; Yenal ve ark., 1999; Günay ve Cicioğlu, 2001; Dursun, 2004; Karagöz, 2009).

2.8.3. Bilişsel (Zihinsel) Gelişime Etkisi

“Biliş, insanların dünyayı öğrenmeleri ve anlamalarını içeren zihinsel faaliyetler anlamına gelmektedir. Biliş kelimesi yaklaşık olarak düşünme ile eş anlamlıdır” (Woolfolk, 1993; Morgan, 1975). Atalarımızın “Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur.” sözü aslında zihinsel bir gelişim için sporun ne kadar önemli olduğunu bizlere anlatmaktadır. Psikolojinin alanlarından biri olan gelişim psikolojisinde, insan gelişiminin sadece bir alanda değil, birçok alanda bir bütün halinde olduğu, olumlu ya da olumsuz bu alanların birbirlerini etkiledikleri belirtilmiştir. Gelişim alanlarını bir bütün içerisinde değerlendirecek olursak, sportif faaliyetlerin sadece bedensel gelişim için yapıldığını düşünmek yanlış olacaktır (Demirci, 2018).

Çevre ile etkileşim insanların zekâ ve dil gelişimi üzerinde rol oynayan önemli faktörlerden biridir. Çevre ile etkileşim, yaşamın ilk yıllarında oyun içerisinde başlar. Oyunda bireyler doğa şartları, oyun materyalleri, takım arkadaşları ve rakipleriyle sürekli etkileşim içerisindeydirler. Oyun içerisinde oyunu anlamaya, takım arkadaşlarını, rakiplerini gözlemleyerek oyundaki problemleri tespit etmeye çalışırlar. Oyuncu, tespit ettiği problemlere çözüm bulmaya, taktik geliştirmeye çalışır ve zihinsel olarak kendini zorlar. Bunun sonucunda ise bilişsel olarak gelişir. Problem çözme, karar verme, yaratıcılık gibi zihinsel işlemler oyun içerisinde öğrenilir. Her oyunun zihinsel bir yönü vardır. Bazı oyunlar ağırlıklı olarak "düşünerek" oynandığından zihinsel gelişime yöneliktir. Örneğin satranç, dama, üçtaş vb. oyunlarda oyuncu bir taraftan yapacağı hamleyi düşünürken diğer taraftan rakibinin yapacağı hamleleri düşünerek zihnini zorlar (Akçınar, 2018).

Oyuncular, oyun içerisindeki duygularını, durumlarını, oyun kurallarını, taktikleri, akıl yürütmeleri diğer oyuncularla paylaşırlar. Bu durum onların dil gelişimine katkı sağlamış olur. Çocukluk yıllarında ne kadar farklı oyun oynanırsa kelime hazinesi, kendini ifade etme yeteneği o denli gelişir. Oyun içerisindeki sayımlar, tekerlemeler ve şarkılar sesleri ayırt etmeyi, ritim duygusunu ve diksiyonu geliştirir (MEB, 2014).

Beden eğitimi ve spor insanın kavrama yeteneğini de geliştirmektedir. American College of Sports Medicine (ACSM) tarafından yapılan bir çalışmada düzenli olarak spor yapan çocukların sözel ve sayısal testlerde olumlu gelişmeler yaşadıkları kesin olarak gösterilmiştir (Colcombe and Kramer, 2003). Ayrıca bu aktiviteler ilerleyen yaşlarda kavrama yeteneğinin kaybolmasına da engel olmaktadır (Yaffe ve ark., 2009).

Araştırma sonuçlarına göre ders çalışmasının yanında sosyal faaliyetlere katılan çocukların, sadece ders çalışan çocuklara oranla daha başarılı ve mental olarak daha rahat oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Serbes ve ark, 2006; Şenduran ve Amman, 2006). Çocukların yalnızca akademik olarak başarılı olmaları değil, aynı zamanda mental olarak da sağlıklı bireyler olması için sportif etkinliklerin, normal akademik çalışmaların içerisinde eklenmesi gerekmektedir (Yıldırım, 2018).

Beden eğitimi ve spor öğretimi etkileyen, gençlerde zihinsel gelişimin diğer önemli bir yönü de öğrenci-öğretmen ilişkisidir. Çünkü gençlik, yetişkin tutumları, değer yargıları ve hayat felsefesinin pekiştirildiği bir dönemdir. Bu nedenle beden eğitimi ve spor öğretimi olgun bir yaşam için gerekli en uygun ideallere örnek teşkil etmelidir.

Beden eğitiminde, sportmenliğin gerçek anlamı ile birlikte kişiler birbirlerinden ne kadar farklı olursa olsunlar herkese saygı duyma düşüncesi teşvik edilmelidir (Günay, 2019).

2.8.4. Sosyal ve Duygusal Gelişime Etkisi

Sosyal etkileşim yoluyla kazanılan deneyimler, kişilerin çevrelerini kavrayışlarını ve kendilerini ifade ediş biçimlerini şekillendirerek duygularının da düzenlenmesini sağlar. Böylece, toplum tarafından kabul gören davranış, tutum ve değerler kazanılır, kısacası sosyal gelişim hız kazanır. Sosyalleşme ve duyguların ifade edilişi ile ilgili gelişimsel süreçte büyüme, sinir sistemi, bilişsel gelişim, sosyal ve kültürel etkiler de önemli rol oynar. Bu nedenle çok boyutlu bu iki gelişim alanı duygusal gelişim ve sosyal gelişim, sosyo-duygusal gelişim olarak ele alınır. Bu açıdan bakıldığında sosyo-duygusal gelişim; tüm olumlu ve olumsuz duyguların deneyimlenmesini, ifade edilmesini ve yönetilmesini, insanlarla yakın ve doyum sağlayıcı ilişkiler geliştirilmesini, çevreyi aktif olarak keşfetmeyi ve öğrenmeyi kapsar (Köksal Akyol, 2017).

İnsanların sosyal ve duygusal gelişimleri bir etkileşim içerisindedir. Kişilerin önce kendilerini birey olarak görmeleri, olumlu ya da olumsuz tüm özelliklerini kabul etmeleri daha sonra gruba uyum sağlamaları söz konusudur (Aracı, 1999). Spor, yalnızca fiziksel açıdan gelişme için değil, aynı zamanda bireylerin kişilik ve ahlaki gelişimleri için de çok önemlidir. Çocuklar genelde eğlenmek, heyecan duymak, birlikteliği sağlamak, güç geliştirmek ve yeni beceriler edinebilmek için spor yaparlar. Spor yapan çocuklar yaparak yaşayarak öğrenir, yaratıcılıklarını geliştirir ve sorumluluk bilinci kazanır. Yardımlaşma ve işbirliği yapma, arkadaşlarına ve oyun kurallarına saygı gösterme gibi sosyal davranışları da kazanarak olumlu bir benlik gelişimi sağlarlar (Mengütay, 2005).

Günümüz toplumlarında spora duyulan ilginin artması sosyal hayatın ayırt edici özelliklerindedir. Dil, din, ırk ve cinsiyet ayrımı olmaksızın bütün insanları bir çatı altında toplayabilen başka bir olay yoktur. Seyre dayalı sporların sosyal hayattaki etkinliği o kadar fazladır ki, adeta demokrasinin çimentosu durumundadır ve demokrasinin gelişmesinde ve pekişmesinde birleştirici bir özellik taşır. Sportif aktiviteler ne kadar ferdi olsa da sosyal bir niteliğe sahiptir ve sosyal bir olay oluşturur. Sportif hareketler yoluyla yarışma, rekabet, mücadelenin yanı sıra grup ve toplumsal işbirliği, bütünleşme ve uyum bu sosyal olgu ve olayın ayrılmaz nitelikleridir (Mengütay, 2005).

Oyunlar nerede ve nasıl oynanırsa oynansın oynayanların sosyal ve duygusal gelişimleri üzerinde çeşitli etkiler bırakır. Belirlenen amaçlar doğrultusunda oyunlar bireysel ya da takım oyunları olarak seçilebilir. Bireysel oyunlarda oyuncular özgürdür. Tek başına karar verir, verdiği karar doğrultusunda seçim yapar, planlar, planını tek başına uygulamaya çalışır, bu da oyuncunun kendine güven, risk alma, kararlı olma, çabuk karar verme, girişimcilik ve organizasyon yapma gibi kişilik özelliklerinin gelişimini sağlar. Oyunda oyunun gidişatını takip etme, sorunları tespit edip çözüm bulmaya çalışma, hayal kurma oyunculara yaratıcılık özelliği kazandırır. Takım oyunları ise yardımseverliği, hoşgörülü olmayı, dayanışmayı, sorumluluğu paylaşmayı, dostça mücadele etmeyi öğretirken bencillik, duyarsızlık gibi kişilik özelliklerini azaltır ya da ortadan kaldırır (Günay, 2019). Oyunda oyunculara hakemlik, kaptanlık vb. görev ve sorumluluklar verilerek onların adil olmayı ve liderliği öğrenmeleri sağlanır (MEB, 2014).

Davranış psikoloğu B. F. Skinner, kişiliğin yaşam boyunca alınan olumlu desteklerle biçimlendiğine inanmaktadır. Skinner'e göre ödüllendirildiğimiz kadarıyla varız. Spor, çocuğa yeni becerileri deneme ve yeteneklerini değerlendirme olanağı tanır. Aynı şekilde dünyaca ünlü çocuk psikoloğu Jean Piaget, kendine saygı gelişiminin en önemli evresinin yaklaşık olarak 6-11 yaşları arasında olduğuna inanmaktadır. Bu, aynı zamanda çocukların çoğunlukla sporla tanıştıkları dönemdir. Çocukların spor gibi toplumsal ortamlarda hem kendilerini hem de başkalarıyla ilişkilerini anlamaya başlamaları, olumlu toplumsal beceriler geliştirmelerini sağlaması açısından çok önemlidir (Leblanc ve Dickson, 1996). Benlik kavramı yetersiz kişilerde değersizlik ve yetersizlik duygusu, yeni aktiviteleri denemeye isteksizlik, aşırı çekingenlik ve kötü bir beden duruşu gibi olumsuzluklar görülür. Bu olumsuzlukların giderilebilmesi ve bireyin benlik saygısını kazanabilmesinde hareket eğitiminin (spor, egzersiz, fiziksel aktivite) önemi yadsınamaz. Spor çocuğun kendine saygı ve öz değer konusundaki gelişimini etkiler (Roberts, 1987). Bu konuda bilimsel literatürde birçok araştırma yapılmıştır ve bu önemi kanıtlayıcı sonuçlar bulmuşlardır (Knapen ve ark., 2005). ABD'de uygulanmış bir çalışma, lisedeki erkek ve kız çocuklarının akademik konulardansa sporda iyi olmayı arzuladıklarını göstermektedir. Aynı çalışma; liseli erkek çocukların oyun sahasında başarısız olmaksızın, sınıfta başarısız olmayı yeğlediklerini göstermektedir. Spor çocuklar için önemli olduğundan, sporda iyi olmak güçlü bir toplumsal başarıdır (Leblanc ve Dickson, 1996). Bu bağlamda ülkemizde yapılan çalışmalara da bakıldığında beden eğitimi ve sporun sosyal ve duygusal gelişim üzerinde belirleyici bir rol oynadığı görülmektedir (Yıldıran ve ark., 1996;

Koparan ve Öztürk, 2002; Yaman ve ark., 2003; Bulgu ve Akcan, 2003; Gün, 2006; Keskin, 2009).

2.9. Tutum

Tutumlar insanın davranışlarının arkasındaki nedensel faktörlerdir. Bu yüzden özellikle sosyal psikologlar tutumların analizini sosyal psikolojinin merkezî problemi olarak görürler. Tutumlar, inançlarla birlikte temel psikolojik süreçlerde aracı entegrasyonlar halinde bulunur. Bütün tutumlar tutum objesi (hakkında tutum sahibi olunan şey) hakkında önceden sahip olunan inançlarla karışır. Fakat bütün inançlar tutumların birer parçası değildir. Motivasyonel kuvvetler inançların oluşmasında rol oynar. Bir tutumun objesi, belli şartlar altında, genellikle, belli hedefi olan, arzu edilen bir hareket ve faaliyet olarak görülür. Tutum objelerine ait karakteristiklerin birçoğu heyecan objelerinin özellikleriyle aynıdır. Tutumlara dinamik, devamlı, motive edici, güdüleyici karakteri veren taraf, işte budur (Krech, David ve Crutchfield, 1980).

Tutumlar anlık değişen değerlendirmeler değildir; nispeten değişmez nitelikteki inançlar ve değerlendirmeler bütünüdür. Bu tür inançlar doğrudan deneyim veya sosyalleşme yoluyla oluşabilir. Nesnelere ve sosyal gruplar hakkında kuvvetle savunulan inanç ve değer yargılarının doğrudan deneyimden bağımsız var olabilmesi, tutumların araştırılmasını, stereotipleştirme ve önyargıları anlamayla yakından ilgili hale getirmektedir (Andrew ve Sadwick, 2007).

Tutumlar oldukça organize olmuş uzun süreli duygu, inanç ve davranış eğilimleridir. Bu eğilimler diğer insanları, grupları, fikirleri, nesnelere konu edinir. Tutumların temelinde aşağıdaki gibi iki önemli özellik vardır:

- Tutumlar uzun süreli olabilir
- Bireyin gösterdiği anlık veya geçici eğilimler tutum değildir.

Bireyin gösterdiği eğilimlerin tutum haline gelebilmesi için, bu eğilimin uzun süre devam etmesi gerekir. Bu eğilimin aynı zamanda bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutlarının da olması gerekir. Tutum yalnız bir düşünce veya duygu değildir.

Tutum kavramı gerek günlük hayatta, gerek politikada, gerekse akademik çevrede çokça kullanılmakla birlikte çoğu zaman, yanlışlıkla birçok farklı kavramın (ilgi, beklenti, davranış, tepki, inanç, düşünce vb.) yerine kullanılmaktadır (Tutar, 2016). Tutum insanın içsel nedenlerle bazı nesnelere, kavramlara ve durumlara belirli bir

davranış göstermeye hazır olma halidir (Hilgard ve ark., 1971). Katz tutumu, “bireyin çevresindeki tutum objesini olumlu ya da olumsuz bir şekilde değerlendirme eğilimi” şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımda bireyin, içinde yaşadığı çevreye karşı aldığı tavır, sergilediği duruş ön plâna çıkmaktadır. Kısaca tutum, bireyin bir tutum objesini olumlu ya da olumsuz değerlendirmesidir (Franzoi, 2003).

Tutum ile ilgili literatürde farklı tanımlar bulunmakla birlikte, en çok kabul gören tanım Smith tarafından yapılan “bireyin tutum objesi ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli biçimde oluşturan eğilim” şeklindeki tanımdır (Tutar, 2016). Allport, tutumu, “bireyin objelere ve durumlara karşı tepkileri üzerinde yöneltici ve dinamik etki yapan ve geçirilen tecrübelerle örgütlenmiş duygusal ve zihinsel eğilim veya hazır olma hali” şeklinde tanımlamaktadır. Aslında tutum, bireyin inanç ve düşüncelerine dayalı, belirli bir nesne ya da kavrama yönelik tepkisidir (Gardner, 1985). Tutum ne bir davranış, ne bir duygu, ne de bir düşüncedir. Bütün bunlardan kaynaklanan ön eğilimdir (Aiken, 2002). Tutum; oldukça organize olmuş, uzun süreli duygu, inanç ve davranış eğilimidir (Cüceloğlu, 1997).

2.10. Tutumu Oluşturan Öğeler

Tutumların öğrenmeye dayalı “bilişsel öge”, duyguların söz konusu olduğu “duygusal öge” ve tepkilerin ortaya konduğu “davranışsal öge” olmak üzere üç farklı boyutu vardır. Tutumların zihinsel, duygusal ve davranışsal öğelerinin kendi aralarında tutarlı oldukları kabul edilmektedir. Bu duruma göre, bireyin bir konu hakkında ne bildiği, bu konuya nasıl bir duyguyla yaklaşacağını ve nasıl bir davranış sergileyeceğini belirler. Bireyin herhangi bir durum, kişi ya da nesne hakkında ortaya koyduğu tavırları, davranışları ve duygusal durumu, onun tutumunu yansıtır. Dolayısıyla tutumun oluşması için tutum öğelerinin arasında uyumlu bir ilişki olmak zorundadır. Bu öğeler arasında bir eşgüdüm olmadığı sürece tutumun oluşması mümkün değildir.

2.10.1. Bilişsel Öge

Bilişsel öge tutumun bir parçasıdır. Bir tutum nesnesine ilişkin olarak sahip olunan düşünce, inanç ve bilgilerdir. Tutumun bilişsel ögesi, bireyin özellikle tutum objesine ilişkin sahip olduğu olgu, bilgi ve inançları içeren düşüncelerinden meydana gelir (Taylor ve ark., 2003). Bilişsel öge, tutum objesi ile ilgili düşünceler ve inançların bir karışımı olarak oluşur. Bu inanç ve zihinsel faaliyetler kişinin tutum objesiyle dolaylı olmayan bir şekilde etkileşimi sonucu oluşabileceği gibi, kitle iletişim araçları, eğitim ve

diğer kişiler vb. tarafından gerçekleştirilen bilgilendirmeler kanalıyla da oluşabilir (Aronson ve ark., 2005).

2.10.2. Duygusal Öge

Duygusal öge bireyin, tutum objesine ilişkin olumlu veya olumsuz değerlendirmelerini içeren duygu ve hisleridir (Taylor ve ark., 2003). Tutum objesine ilişkin duygulardan oluşur (Aronson ve ark., 2005). Bir öğrencinin herhangi bir dersi sevmesi veya sevmemesi tutumun duygusal ögesi ile ilgilidir. Bu öge, bir tutumun duygusal ve hislerle ilgili olan kısmıdır (Robbins ve Judge, 2012). İnançlara dayalı heyecansal duygulardan oluşur. İnsan tepkilerinin olumlu ve olumsuz olaylarla, arzulan veya arzulanmayan amaçlarla ilişkilendirilmesini sağlar. Duygusal öge tutum için değerleyici bir işlev görür. Tutumun kişilere göre değişen ve gerçeklerle açıklaması olmayan, hoşlanma ve hoşlanmama yönüdür. Kişinin bir nesneye olan duygu durumu olumlu ise ona karşı olumlu tutum geliştirecektir. Buna karşın nesneye ilişkin olumsuz duygular beslemişse, tutumu da bu yönde olumsuz olacaktır. Tutumlar duygusal unsurları ile değerlerden, inançlardan ve bilgilerden ayrılır (Tutar, 2016).

2.10.3. Davranışsal Öge

Davranışsal öge, bireyin tutum objesine ilişkin davranış eğilimidir (Aronson ve ark., 2005). Bu davranışsal öge, sözler veya diğer hareketlerden gözlemlenebilir (Taylor ve ark., 2003). Ancak şunu belirtmek gerekir ki davranışsal öge davranışın kendisi değil; davranış eğilimi, tutum objesine karşı belli bir davranışta bulunma niyetidir (Robbins ve Judge, 2012). Kişinin inanç ve zihinsel faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan yargısı, onu tutum objesine karşı olumlu veya olumsuz davranışta bulunmaya eğilimli hale getirir. İşte bu son oluşum tutumun davranışsal ögesidir. Bir tutum genellikle bireyi tutum objesine ilişkin davranışlarda bulunmaya yöneltir. Tutum objesine ilişkin olumlu tutumu olan biri, bu objeye yaklaşmaya, yakınlık göstermeye başlar. Tutum objesine karşı tutumu olumsuz olan birey, bu objeye ilgisiz kalma veya ondan uzaklaşma eğilimi gösterir. Ancak, bazı durumlarda tutumun davranışsal bileşeninin değerinin sıfır olması mümkündür. Bu durumda tutum ile davranış korelasyonu ortadan kalkar (Tutar, 2016).

2.11. Tutumun Oluşumunda Etkili Olan Faktörler

Tutumlar doğumdan itibaren kazanılmayıp sonradan yaşantılarla öğrenilir. Buna göre insanların, belli tutum objeleri hakkındaki tutumlarının nasıl oluşturulduğuna dair

sorunun tek bir cevabı yoktur. Tutumların bazıları insanların deneyimlerine dayanırken, bazıları ise başka etmenlerden elde edilir (Tutar, 2016). Oskamp bireyin tutumlarının oluşmasına etki eden etmenleri şu şekilde sınıflandırmaktadır:

- Ebeveynlerin etkisi,
- Çevrenin etkisi,
- Yaşantıların etkisi.

Tutumların oluşmasında, yukarıda belirtilen etmenlerin yanında bireylerin yaşları da önemli rol oynar. Özellikle çocukluk döneminde (6-12 yaşları arası) çoğu tutumlar anne ve babayı taklit ederek oluşur (Kağıtçıbaşı, 2008). 12-21 yaşları arasında ergenlik döneminde tutumlar şekillenir. 21-30 yaşları arası ilk yetişkinlik döneminde ise bu tutumlar giderek kemikleşir.

Tutumların öğrenilmesi, sosyalleşme süreciyle birlikte dolaysız yaşantılar veya başkalarıyla etkileşimler yoluyla gerçekleşir. Sosyal psikologlar tutumların nasıl geliştiğini araştırmaktan çok, tutum oluşumunun arkasında yatan temel psikolojik süreçleri anlamaya çalışarak davranışları yordamak, yani önceden tahmin etmek ve açıklamak isterler (Hogg ve Vaughan, 2002).

2.12. Beden Eğitimi Ve Spor Dersine İlişkin Tutumlar

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları konusunda yurt içi ve yurt dışında birçok çalışmaya rastlanılmaktadır. Yapılan bazı çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin okul türleri, cinsiyetleri, yaşları ve sınıf düzeyleri, anne ve baba eğitim düzeyleri, meslekleri ve gelir düzeyleri, öğrencilerin okul dışında egzersiz ve spor yapma alışkanlıkları, ailedeki diğer bireylerin spor yapma durumları gibi değişkenlere göre öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları pozitif ya da negatif yönde değişmektedir (Şişko ve Demirhan, 2002; Hünük ve Demirhan, 2003; Kangalgil ve ark., 2004; Güllü, 2007; Özyalvaç, 2010; Özkan, 2011; Yağcı, 2012; Yanık, 2015; Hekim ve Tokgöz, 2017; Kaya Sarıdede, 2018).

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarını etkileyen en önemli faktörlerden biri de beden eğitimi ve spor öğretmenleridir (Güllü, 2007). Beden eğitimi ve spor dersi genel amaçlarına göre dersi planlamak, planlanan etkinliklerle öğrencilerin fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlaki gelişimlerini sağlamak, öğrencilerle sürekli iletişim halinde olmak, yaptıkları etkinlikler ile toplumun spordan

beklentilerine uygun genç nesiller yetiştirmek, ¼lke sporunun gelişimine olumlu katkılar sağlayarak uluslararası başarıya ulaşılmasını sağlayan sporcu bir toplum yaratmak beden eğitimi ve spor ¼retmenlerinin misyonları arasındadır (Sunay, 1998; Yetim ve G¼ktař, 2000; Yılmaz, 2017; Erdoğan, 2019).

3. BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Herhangi bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli tanımlayan araştırmalar betimsel olarak adlandırılır (Büyüköztürk ve ark., 2016; Sayım, 2019:40). Bu araştırma mevcut olan bir durumu ortaya çıkardığı, tanımladığı ve var olan olguyu daha iyi anlamamızı sağladığı için betimsel araştırma modelindedir.

3.2. Araştırmanın Evren Ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim öğretim yılında Van ilinde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu Van iline bağlı merkez ilçeler olan İpekyolu, Tuşba ve Edremit'te bulunan; Türk Telekom Fen Lisesi, İpekyolu Fen Lisesi, Türkiye Yardımsevenler Derneği Anadolu Lisesi, Abdurrahman Gazi Anadolu Lisesi, Mizancı Murat Anadolu İmam Hatip Lisesi, Şehit Murat Demirci Anadolu İmam Hatip Lisesi, Evliya Çelebi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Yıldırım Beyazıt Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Bostaniçi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Çiçekli Çok Programlı Anadolu Lisesi olmak üzere toplamda 10 ortaöğretim kurumunda öğrenim gören 663'ü erkek, 637'si kız 1300 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma için toplamda 1385 öğrenciye anket uygulanmış; ancak 85 anket eksik doldurulduğu için değerlendirmeye tabi tutulmamıştır.

3.3. Veri Toplama Aşaması

Araştırma amacına uygun olarak gerekli verileri toplamak için anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgi formu, ikinci bölüm ise beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutum ölçeğinden oluşmaktadır.

Verilerin toplanması aşamasında; 08/04/2019 tarihli, 28252 sayılı kararı ile Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden anketler için, 02/04/2019 tarihli, 26617 sayılı kararı ile Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Yayın Etik Kurulu'ndan anketlerin uygunluğu için (bkz. Ek: 5), 26/04/2019 tarihli, 77157353-821 sayılı kararı ile Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ise anketlerin uygulanması için gerekli izinler alınmış (bkz. Ek: 3), araştırmaya katılacak öğrencilerin ve velilerinin onayları alındıktan sonra anketler kurallara uygun şekilde uygulanmıştır. Ayrıca

kullanılacak tutum ölçeği için hak sahibine mail yoluyla ulaşılmış ve kendisinden ölçeğin kullanılması için gerekli izin alınmıştır (bkz. Ek: 4).

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Anketin birinci kısmını oluşturan “Kişisel Bilgi Formu”, öğrencilerin demografik özellikleri, ailelerinin ortalama aylık gelir durumları, egzersiz ve spor yapma sıklıkları, kayıtlı oldukları okullarda spor salonu olması durumu, MEB’e bağlı ya da özel öğrenci yurtlarında kalma durumları, ailenin sportif etkinliklere katılım konusunda bireyleri destekleme durumları, öğrencilerin fiziksel görünülerinden rahatsızlık duyma durumları, öğrencilerin beden eğitimi ve spor öğretmenlerini tanımlama durumları, kendilerini sportif anlamda başarılı bulma durumları, kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine birlikte katılımından rahatsız olma durumu, öğrencilerin üniversite hazırlık kurslarına gitme durumları gibi araştırma konusunun bağımsız değişkenlerini oluşturan sorulardan oluşmaktadır.

3.3.2. Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Tutum Ölçeği

Anketin ikinci kısmını oluşturan “Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeği”, Dr. Öğr. Ü. Mehmet GÜLLÜ ’nün 2007 tarihli “Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Araştırılması” isimli yayımlanmış doktora tezinden alınmıştır.

Tutumlar doğrudan gözlemlenemediği için tutumları ölçmek kolay değildir. Genel çözüm, kişilere soru sormaktır. Araştırmacılar ağırlıklı olarak bu stratejiye bel bağlar ve çoğunlukla tutum anketleri ya da ölçekleri kullanırlar (Tutar, 2016). Kullanılan bu anketlerin içinde en kullanışlı olanı Likert tarafından geliştirilmiş olan ve kendi adıyla anılan ankettir (Tezbaşaran, 1997). Bu araştırma için kullanılan “Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeği” 35 maddeden oluşan 5’li likert tipi bir ölçektir. Ölçeği oluşturan: 1., 2., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10.,11., 12., 13., 14., 15., 16., 18., 21., 22., 23., 27., 28., 31., 32. ve 33. maddelerde olumlu; 3., 17., 19., 20., 24., 25., 26., 29., 30., 34. ve 35. maddelerde ise olumsuz ifadeler yer almaktadır. Olumlu maddeler için: Kesinlikle Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2) ve Kesinlikle Katılmıyorum (1) şeklinde; olumsuz maddeler için ise: Kesinlikle Katılıyorum (1), Katılıyorum (2), Kararsızım (3), Katılmıyorum (4) ve Kesinlikle Katılmıyorum (5) şeklinde dereceleme yapılmıştır.

Ölçeğin değerlendirilmesi aşamasında ölçekteki her bir maddeye ve ölçeğin toplamına verilen cevapların aritmetik ortalaması alınmış, ortalama değerleri yorumlamak için standart bir aralık kriteri geliştirilmiştir.

Aralık katsayısı aşağıdaki formüle göre hesaplanmıştır:

$$\text{Puan Aralığı} = \text{En Yüksek Puan} - \text{En Düşük Puan} / \text{Grup Sayısı}$$

PA = 5 – 1.03 / 5 = 0.794 olarak bulunmuştur. Buna göre tutum ölçeğinin geneli ve öğrenci puanlarının değerlendirilmesi için oluşturulan puan aralıkları aşağıdaki tabloda tanımlanmıştır.

Tablo 1: Ölçek Puan Aralıkları

PUAN ARALIĞI	TUTUM
1 – 1.794	Çok Kötü
1.795 – 2.588	Kötü
2.589 – 3.382	Orta
3.383 – 4.174	İyi
4.175 – 5	Çok iyi

3.3.2.1. Ölçek Geçerliliği

Geçerlik, bir ölçme aracının ya da yönteminin ölçmeyi amaçladığı özelliği başka herhangi bir özellikle karıştırmadan, doğru bir şekilde ölçmesidir (Van Dalen, 1979; Tavşancıl, 2019). Genel olarak geçerlik türlerinin üç grupta toplanması daha kabul görmektedir. Bunlar; kapsam geçerliği, ölçüt geçerliği ve yapı geçerliğidir (Crocker ve Algina, 1986).

Kapsam geçerliği, testi oluşturan maddelerin, ölçülmek istenen davranışı (özelliği) ölçmede nicelik ve nitelik olarak yeterli olup olmadığını göstergesidir. Kapsam geçerliğini test etmede kullanılan mantıksal yollardan biri, uzman görüşüne başvurmaktır. Uzmanlardan beklenen, testin taslak formunda yer alan maddeleri kapsam geçerliği bakımından değerlendirmesidir (Büyüköztürk ve ark., 2016). Araştırmada kullanılan tutum ölçeğinin kapsam geçerliği için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanların alanlarına bakıldığında 6'sı Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulları öğretim üyelerinden, 1'i Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü öğretim üyesinden ve 1'i de Eğitim Bilimleri bölümü öğretim üyesinden oluşmaktadır. Uzman görüşlerine göre

gözden geçirilen ölçek taslağı, Türkçe öğretmenleri tarafından imla ve ifade hatalarının düzeltilmesinden ve gerekli düzenlemelerden sonra uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Yapı geçerliği, testin ölçülmek istenen davranış bağlamında soyut bir kavramı (faktörü) doğru bir şekilde ölçebilme derecesini gösterir (Büyüköztürk, 2018). Yapı geçerliği belirlenirken birçok yöntem kullanılabilir. Faktör analizi yapı geçerliğini belirlemede sıklıkla başvurulan yöntemlerden biridir (Daşdemir, 2019). Faktör analizi sayesinde yapı geçerliği ile ilgili testten elde edilen puanların testin ölçtüğü düşünülen niteliğini ölçüp ölçmediği hakkında fikir sahibi olunur (Tanrıöğen, 2014). Faktör analizi işlemi yapılmadan önce, elde edilen verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığına Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ve Bartlett'in Küresellik Testi (Bartlett's test of sphericity) sonuçlarına bakılarak karar verilmelidir (Büyüköztürk, 2018). KMO' nun değeri 0.50 ile 0.59 arasında zayıf, 0.60 ile 0.69 arasında orta, 0.70 ile 0.79 arasında iyi, 0.80 ile 0.89 arasında çok iyi ve 0.90 ve üzeri ise mükemmel olarak kabul edilir (George ve Mallery, 2001). Bartlett'in Küresellik Testi sonucu anlamlı düzeyde ($p < 0,05$) olması korelasyon matrisindeki maddeler arasında anlamlı ilişkilerin mevcut olduğunu ve faktör analizine devam edilebileceğini gösterir (Bursal, 2017). Ölçeğin faktör analizi işleminden önce yapılan KMO örnekleme yeterliliği testi sonucu 0,972 ve Bartlett's Küresellik Testi değeri ise anlamlı düzeyde bulunmuştur (bkz. Tablo 2).

Tablo 2: KMO ve Bartlett's Test İstatistikleri

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0,972
Approx. Chi-Square		22461,431
Bartlett's Test of Sphericity	df	595
	Sig.	,000

Tablo 2 incelendiğinde KMO değerinin 0,90 üzerinde olması ölçeğin mükemmel yeterlilikte örneklem büyüklüğüne sahip olduğunu, Bartlett's Küresellik Testi sonucunun anlamlı çıkması ise ölçeğin faktör analizi rotasyon işlemine uygun olduğunu göstermektedir. Bu test sonuçlarının olumlu çıkmasından sonra ölçeğe faktör analizi yapılmasında hiçbir sakınca görülmemektedir.

Araştırmada kullanılan ölçek, özgün kaynağında tek boyutlu olarak tasarlanmasından ötürü, bu çalışmada da tek boyutlu ölçek yapısı zorlanmıştır. Yapılan analizde tek boyutlu faktörün açıkladığı varyans % 40 olarak bulunmuştur (bkz. Tablo 3).

Tablo 3: Açıklanan Varyans Oranları

Toplam Varyans Açıklaması						
Bileşen	İlk Özdeğerler			Yüklenen Faktörlerin Karelerinin Dağılımı		
	Toplam	Varyans Yüzdesi %	Kümülatif Yüzdesi %	Toplam	Varyans Yüzdesi %	Kümülatif Yüzdesi %
1	14,000	40,000	40,000	14,000	40,000	40,000

Faktör analizine dâhil değişkenlerle ilgili toplam varyansın 2/3'ü kadar miktarının ilk olarak kapsandığı faktör sayısı, önemli faktör sayısı olarak değerlendirilir. Uygulamada, özellikle davranış bilimlerinde ölçek geliştirmede sözü edilen miktara ulaşmak güçtür. Çok faktörlü ölçeklerde faktör sayısının yüksek tutulması, açıklanan varyansı artırır, ancak bu kez de faktörleri isimlendirmede, onları anlamlı kılmada zorluk yaşanması muhtemeldir. Tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyansın %30 ve daha fazla olması yeterli görülebilir. Çok faktörlü ölçeklerde ise açıklanan varyansın daha fazla olması beklenir (Büyüköztürk, 2018). Bu sonuca göre araştırmada kullanılan tutum ölçeğinin tek boyutlu olduğu söylenebilir.

Madde analizi, tutum ölçeklerinde likert ölçekleme tekniğinin en önemli konusu olan tek boyutluluk özelliğini sağlamak amacıyla yapılmaktadır (Tavşancıl, 2019). Tutum ölçekleri için madde analizi yapılmasının bir amacı da güvenilirliği ve geçerliği yüksek bir ölçek oluşturmak için seçilecek maddelerin belirlenmesidir (Tezbaşaran, 1997). Uzmanlara göre örneklem boyutunun büyük olması faktör yükleri küçük olan maddelerin ölçek içerisinde kalmasını sağlar. Örneğin; 350 ve üzeri elemanı olan bir örnekleme uygulanan bir ölçeğin maddelerinin faktör yükleri, 0,32'ye kadar kabul edilebilir. Faktör yükleri 0,32 ve daha yukarısı olan maddelerin iyi derecede ayırt edici özelliğe sahip oldukları belirtilmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2016; Yaratın, 2017).

Tablo 4: Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeğinin 1. Faktöründe Yer Alan Maddelerin Faktör Yükleri

Maddeler	Faktör Yüğü
Beden eğitimi ve spor dersini sabırsızlıkla beklerim	0,726
Beden eğitimi ve spor derslerinde kendimi zinde hissederim.	0,720
Beden eğitimi ve spor dersini gereksiz bir ders olarak görüyorum.*	-0,646
Beden eğitimi ve spor ders aktivitelerinde iyi duruş alışkanlığı kazanıyorum.	0,683
Beden eğitimi ve spor derslerinde karşılaştığımız spor dallarının (voleybol, basketbol vs.)saha ölçüleri, araç ve gereçleri ile ilgili bilgiler ilgimi çekiyor.	0,574
Beden eğitimi ve spor dersinde karşılaştığımız spor dalları ile ilgili temel becerileri (parmak pas vs.) öğrenmekten zevk alıyorum.	0,659
Beden eğitimi ve spor dersleri sayesinde sporun sağlığa ne kadar yararlı olduğunu anlıyorum.	0,720
Beden eğitimi ve spor derslerinde öğrendiğim becerileri okul dışı aktivitelerde de uyguluyorum.	0,624
Beden eğitimi ve spor derslerinde temel sağlık kuralları ile ilgili bilgilerim artıyor.	0,642
Beden eğitimi ve spor ders etkinlikleri az iletişim kurduğum sınıf arkadaşlarımla iletişimimizi artırıyor.	0,558
Beden eğitimi ve spor ders etkinlikleri yakın olduğum arkadaşlarımla samimiyetimizi daha da güçlendiriyor.	0,599
Beden eğitimi ve spor ders aktiviteleri kendime güven duymamı sağlıyor.	0,730
Beden eğitimi ve spor ders aktivitelerinde arkadaşlarımla dostça oynuyorum.	0,619
Beden eğitimi ve spor derslerinin, günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymayı kolaylaştırdığını düşünüyorum.	0,653
Beden eğitimi ve spor derslerine katılmaktan zevk duyuyorum.	0,786
Beden eğitimi ve spor dersleri sınıf içi etkileşimimizi artırıyor.	0,630
Beden eğitimi ve spor dersinde bir şey öğrenmediğimizi düşünüyorum.*	-0,430
Haftalık beden eğitimi ve spor ders saat sayısı daha fazla olmalıdır	0,550
Beden eğitimi ve spor derslerinde genellikle eşofmanlarımızı giyinip hiçbir şey yapmadan tekrar çıkartıyoruz.*	-0,470
Beden eğitimi ve spor dersinde öğrendiğimiz bilgi, beceriler ve aktivitelerin ileriki hayatımızda hiç işimize yaramayacağını düşünüyorum.*	-0,526

Beden eğitimi ve spor ders aktiviteleri fiziksel gelişime katkı sağladığını düşünüyorum	0,702
Beden eğitimi ve spor derslerinde rahatlayıp gevşiyorum.	0,701
Beden eğitimi ve spor dersleri sayesinde spor dallarını daha iyi tanıdığımı düşünüyorum.	0,692
Beden eğitimi ve spor dersi yaramaz ve tembel öğrencilerin dersidir.*	-0,546
Beden eğitimi ve spor dersi okul programlarından çıkartılmalıdır.*	-0,624
Beden eğitimi ve spor ders aktivitelerine katılmak istemiyorum.*	-0,589
Beden eğitimi ve spor dersi sayesinde yeteneklerimin farkına varıyorum.	0,744
Beden eğitimi ve spor ders aktiviteleri sayesinde sağlığımı daha iyi koruyorum.	0,715
Üniversiteye giriş sınav kaygısı varken beden eğitimi ve spor dersine katılmak beni rahatsız ediyor.*	-0,550
Beden eğitimi ve spor derslerinde çoğunlukla gereksiz bilgi ve beceriler öğreniyoruz.*	-0,492
Beden eğitimi ve spor dersi insanı okul dışında da egzersiz ve spor yapmaya teşvik ediyor.	0,654
Beden eğitimi ve spor derslerinde sinir, kas ve eklem koordinasyonumuzu geliştirici hareketler yapıyoruz.	0,625
Beden eğitimi ve spor ders aktiviteleri sayesinde zararlı alışkanlıklardan uzak duruyorum.	0,573
Beden eğitimi ve spor ders etkinliklerine sadece yüksek not almak için katılıyorum.*	-0,694
Beden eğitimi ve spor ders aktiviteleri öğrencileri okul kurallarını çiğnemeye teşvik ediyor.*	-0,490

Extraction Method: Principal Component Analysis.

(* Olumsuz ifade içeren cümleler)

Ölçeğin yapı geçerliği için yapılan madde analizine bakıldığında faktör yüklerinin -0,430 ile 0,786 arasında değiştiği görülmektedir. Faktör yükü, korelasyon katsayısı boyutunda olduğundan, Tablo 4'deki sınıflamada faktör yükünün mutlak değeri esas alınır. Yani bir maddenin faktör yükü negatif olsa da, yeterli büyüklüğe sahipse, ilgili faktöre katkı sağlıyor demektir. Negatif faktör yüklü maddeler, faktör toplam puanı ile negatif ilişkilidir ama faktör analizine katkısı, pozitif faktör yüklü maddelerle eşdeğerdir. Başka sebepleri de olmakla beraber, özellikle olumsuz maddelerde negatif faktör yükleri ortaya çıkabilir (Bursal, 2017). Bu sonuca göre araştırmada kullanılan tutum ölçeğinin maddeleri, ölçme aracının geçerliğine katkıda bulunacak özellikte, yani 0,32'den daha yüksek faktör yüklerine sahip oldukları görülmektedir. Genel olarak bakıldığında, kapsam geçerliği sonuçları ve yapı geçerliği için yapılan faktör analizi ve madde analizi sonuçları incelendiğinde araştırma için kullanılan "Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeği" geçerliği sağlanmış bir ölçektir.

3.3.2.2. Ölçek Güvenirliği

Bir ölçme aracı ile ölçülen verilerin tutarlı olması veya tesadüfi hatalardan arınma derecesi olarak tanımlanan güvenilirlik, ölçülmek istenen puanların gerçek değerleri ile ölçülen puanlar arasındaki korelasyon katsayısının karesi hesaplanarak bulunur (Bursal, 2017). Güvenirlik katsayısı (istisnai durumlar dışında) 0 ile 1 arasında değer alır ve eğitim araştırmalarında kullanılacak verilerin güvenilir kabul edilebilmesi için güvenilirlik katsayısının en az 0,70 değerini sağlaması önerilir. Güvenirlik katsayısının 0,80 ve 1 arasında olması ise verilerin yüksek güvenirlığe sahip olduğunun göstergesidir (Akbulut, 2010).

Bir ölçme aracının güvenirligi için aranılan iki temel ölçüt, "değişik zamanlarda elde edilen cevaplar (puanlar) arasında tutarlık" ve "aynı zamanda elde edilen cevaplar arasında tutarlık" olarak açıklanabilir (Büyüköztürk, 2018).

Bu araştırmada ölçeğin güvenirligi için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısına bakılmıştır (bkz. Tablo 5). Ayrıca ölçeğin özgün kaynağı incelendiğinde 55 ortaöğretim öğrencisine 45 gün ara ile "test tekrar test" yöntemi uygulandığı ve uygulama sonucunda ölçeğin Pearson Momentler Çarpım korelasyon katsayısının 0,80 olarak bulunduğu görülmüştür (Güllü, 2007).

Tablo 5: Güvenirlilik İstatistikleri Analiz Sonucu

Güvenirlilik İstatistikleri	
Cronbach's Alpha 0,954	Madde Sayısı 35

Tablo 5 incelendiğinde; 35 soruluk Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeğinin Cronbach's Alpha güvenirlilik katsayısının 0,954 olduğu görülmektedir. Bu da araştırma ölçeğinin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.4. Verilerin İstatistiksel Analizi

Bu araştırmada verilerin istatistiksel analizleri için 10 ortaöğretim kurumundan 1300 öğrencinin anket formu değerlendirilmeye alınmıştır. Elde edilen verilerin analizi için SPSS 22,0 for Windows paket programı kullanılmıştır. Verilen programa yüklenmesi aşamasında, olumlu maddeler için: Kesinlikle Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2) ve Kesinlikle Katılmıyorum (1) şeklinde; olumsuz maddeler için ise: Kesinlikle Katılıyorum (1), Katılıyorum (2), Kararsızım (3), Katılmıyorum (4) ve Kesinlikle Katılmıyorum (5) şeklinde kodlama yapılmıştır.

Öncelikle araştırmada kullanılan tutum ölçeğinin yapı geçerliliği için açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğu ise Bartlett's Küresellik Testi ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ile değerlendirilmiş ve madde analizi yapılmıştır. Ölçeğin tek boyutlu olduğu görülmüş ve tek faktörün açıkladığı varyans değeri % 40 olarak hesaplanmıştır. Aynı zamanda ölçeğin güvenirliliği için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısına bakılmıştır. Anket formunda yer alan değişkenlerin ve tutum ölçeğinin normal dağılım gösterip göstermedikleri Shapiro-Wilk Testi ve Kolmogorov-Smirnov Testi ile analiz edilmiştir. Testin sonucuna göre tüm sonuçlar anlamlı çıkmıştır. Yani bütün değişkenlerin ve tutum ölçeğinin normal dağılım göstermediği görülmüştür (bkz. Tablo 6).

Normallik testi sonuçlarına göre, araştırmanın örneklem grubunda yer alan öğrencilerin demografik özellikleri ve diğer değişkenlerin, öğrencilerin derse olan tutumları ile ilişkisi olup olmadığı normal dağılım göstermeyen ikili gruplar için "Mann-Whitney U Testi", çoklu gruplar için "Kruskal-Wallis Varyans Analizi" ile test edilmiştir (Ersöz ve Ersöz, 2019) Ölçek analizinde grup sayısının eşit olmaması ve varyansların normal dağılım göstermemesinden dolayı farklı çıkan gruplar için, varyans ve örneklem boyutlarının eşit olmadığı durumlar için kullanılan Games-Howell post hoc analizinden

yararlanılmıştır (Games, 1971). Ayrıca ölçümler parametrik testlerle de ölçülmüş ve aynı sonuçlara ulaşılmıştır. Yapılan analizler %95 güven aralığında ve 0,05 anlamlılık düzeyine göre değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 6: Ölçek ve Değişkenlerinin Normallik Testi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Öğrencilerin Cinsiyetleri	,346	1300	,000*	,636	1300	,000*
Öğrencilerin Okul Türü	,233	1300	,000*	,894	1300	,000*
Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri	,225	1300	,000*	,839	1300	,000*
Öğrencilerin Yaş Grupları	,165	1300	,000*	,925	1300	,000*
Baba Eğitim Durumu	,178	1300	,000*	,924	1300	,000*
Anne Eğitim Durumu	,234	1300	,000*	,870	1300	,000*
Babalarının Mesleği	,160	1300	,000*	,929	1300	,000*
Annelerinin Mesleği	,528	1300	,000*	,259	1300	,000*
Ailenin Ortalama Aylık Geliri	,353	1300	,000*	,777	1300	,000*
Öğrencilerin Üniversite Hazırlık Kurslarına Gitme Durumları	,315	1300	,000*	,723	1300	,000*
Okulda Spor Salonu Olma Durumu	,409	1300	,000*	,611	1300	,000*
Öğrencilerin Yurtta Kalma Durumları	,458	1300	,000*	,556	1300	,000*
Öğrencilerin Boş Zamanlarında Egzersiz ve Spor Yapma Sıklıkları	,293	1300	,000*	,791	1300	,000*
Öğrencilerin Lisanslı Olarak Aktif Spor Yapma Durumları	,501	1300	,000*	,465	1300	,000*
Anne ve Babaların Sportif Etkinliklere Katılım Hususunda Öğrencileri Destekleme Durumu	,354	1300	,000*	,720	1300	,000*
Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Birlikte Katılmaları Durumu	,457	1300	,000*	,561	1300	,000*
Öğrencilerin Kendilerini Sportif Anlamda Başarılı Bulma Durumu	,350	1300	,000*	,724	1300	,000*
Öğrencilerin Fiziksel Görünümlerinden Rahatsızlık Duyma Durumları	,478	1300	,000*	,513	1300	,000*
Beden Eğitimi ve Spor Dersi İçin Kıyafet Değiştirme Durumu	,336	1300	,000*	,709	1300	,000*
Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerini Tanımlama Durumları	,426	1300	,000*	,608	1300	,000*
Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Tutum Ölçeği	,093	1300	,000*	,941	1300	,000*

* p<0,05

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırma verilerine uygulanan istatistiksel analizlerin sonuçları tablo ve tabloların yorumları ile sunulmuştur.

4.1. Ölçekteki Demografik Özellikler Ve Diğer Değişkenlere Ait İstatistik Bilgiler

Tablo 7: Örneklem Grubuna Ait Demografik İstatistikler

Değişkenler	Grup	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	663	51,0
	Kız	637	49,0
	Toplam	1300	100,0
Okul Türü	Fen Lisesi	256	19,7
	Anadolu Lisesi	470	36,2
	İmam Hatip Lisesi	296	22,8
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	204	15,7
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	74	5,7
	Toplam	1300	100,0
Sınıf	9.Sınıf	479	36,8
	10.Sınıf	353	27,2
	11.Sınıf	294	22,6
	12.Sınıf	174	13,4
	Toplam	1300	100,0
Yaş	14 yaş	107	8,2
	15 yaş	334	25,7
	16 yaş	349	26,8
	17 yaş	341	26,2
	18 yaş	155	11,9
	19 yaş	14	1,1
	Toplam	1300	100,0

Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin cinsiyetlere göre dağılımında erkeklerin oranının % 51 (n=663), kızların oranının ise % 49 (n=637) olduğu, okul türüne göre incelendiğinde en fazla katılımcının % 36,2 (n=470) ile Anadolu Lisesi öğrencilerinin, en az katılımcının ise % 5,7 (n=74) ile Çok Programlı Anadolu Lisesi öğrencilerinin olduğu, öğrencilerin sınıf düzeylerine bakıldığında en fazla öğrencinin % 36,8 (n=479)

ile 9. sınıflardan, en az öğrencinin ise % 13,4 (n=174) ile 12. sınıflardan oluştuğu, öğrencilerin yaş gruplarına göre dağılımlarına bakıldığında ise en fazla öğrencinin % 26,8 (n=349) ile 16 yaş grubunda, en az öğrencinin ise % 1,1 (n=14) ile 19 yaş grubunda olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Anne ve Baba Eğitim Durumu İstatistikleri

Değişkenler	Grup	Frekans (n)	Yüzde (%)
Baba Eğitim Durumu	Okur-Yazar Değil	101	7,8
	İlkokul	375	28,8
	Ortaokul	384	29,5
	Lise	272	20,9
	Üniversite	134	10,3
	Yüksek Lisans-Doktora	34	2,6
Anne Eğitim Durumu	Okur-Yazar Değil	359	27,6
	İlkokul	469	36,1
	Ortaokul	299	23,0
	Lise	109	8,4
	Üniversite	55	4,2
	Yüksek Lisans-Doktora	9	0,7

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre en fazla oran % 29,5 (n=384) ile ortaokul mezunu, en az oranın ise % 2,6 (n=34) yüksek lisans-doktora mezunu olduğu, anne eğitim durumları incelendiğinde en fazla oranın % 36,1 (n=469) ile ilkokul mezunu, en az oranın ise % 0,7 (n=9) ile yüksek lisans-doktora mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Ailelerin Ortalama Aylık Gelir Düzeyi İstatistikleri

Değişkenler	Grup	Frekans (n)	Yüzde (%)
Ailenin Ortalama Aylık Geliri	2000 TL altında ortalama gelir	145	11,2
	2000-4000 TL arası ortalama gelir	759	58,4
	4000-6000 TL arası ortalama gelir	244	18,8
	6000-8000 TL arası ortalama gelir	82	6,3
	8000 TL ve üstünde ortalama gelir	70	5,4

Tablo 9 incelendiğinde ailelerin ortalama gelir düzeylerine göre en fazla oranın % 58,4 (n=759) ile 2000-4000 TL arası ortalama gelir, en az oranın ise % 5,4 (n=70) ile 8000 TL ve üstünde ortalama gelir olduğu görülmektedir.

Tablo 10: Anne ve Baba Meslek Durumu İstatistikleri

Değişkenler	Grup	Frekans (n)	Yüzde (%)
Babanın Mesleği	İşçi	174	13,4
	Memur	210	16,2
	Emekli	116	8,9
	Çiftçi	66	5,1
	Serbest Meslek	371	28,5
	Özel Şirkette Çalışıyor	85	6,5
	İş Yeri Sahibi	115	8,8
	İşsiz	88	6,8
	Diğer	75	5,8
	Annenin Mesleği	İşçi	12
Memur		46	3,5
Emekli		9	0,7
Çiftçi		5	0,4
Serbest Meslek		13	1,0
Özel şirkette çalışıyor		9	0,7
İş yeri sahibi		11	0,8
Ev Hanımı		1192	91,7
Diğer		3	0,2

Tablo 10 incelendiğinde öğrencilerin babalarının meslek gruplarına göre en fazla oranın % 28,5 (n=371) ile serbest meslek, en az oranın % 5,1 (n=66) ile çiftçi olduğu, annelerinin meslek grupları incelendiğinde en fazla oranın % 91,7 (n=1192) ile ev hanımı, en az oranın ise % 0,2 (n=3) diğeri olduğu görülmektedir.

Tablo 11: Öğrencilerin Üniversite Hazırlık Kurslarına Gitme Durumlarına Göre Veri İstatistikleri

Değişken	Grup	Cinsiyet		Toplam	
		Erkek (n)	Kız (n)	Frekans(n)	Yüzde (%)
Öğrencilerin Üniversite Hazırlık Kurslarına Gitme Durumu	Evet	207	256	463	35,6
	Bazen	107	102	209	16,1
	Hayır	349	279	628	48,3
	(Toplam)	663	637	1300	100,0

Tablo 11 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin % 48,3'ü (n=628) etüt merkezi, özel ders ya da MEB destekleme ve yetiştirme kursu gibi üniversite hazırlık kurslarına gitmedikleri, % 35,6'sının (n=463) bu kurslara gittikleri, % 16,1'inin (n=209) ise bazen gittikleri görülmektedir.

Tablo 12: Öğrencilerin Kayıtlı Oldukları Okulda Spor Salonu Olma Durumuna Göre Veri İstatistikleri

Değişken	Grup	Frekans (n)	Yüzde (%)
Okulda Spor Salonu Olma Durumu	Evet	822	63,2
	Hayır	478	36,8
	(Toplam)	1300	100,0

Tablo 12 incelendiğinde öğrencilerin % 63,2'si (n=822) okullarında spor salonu olduğunu, öğrencilerin % 36,8'i (n=478) ise okullarında spor salonu olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 13: Öğrencilerin Yurttan Kalma Durumlarına Göre Veri İstatistikleri

Değişken	Grup	Cinsiyet		Toplam Frekans(n)	Yüzde (%)
		Erkek (n)	Kız (n)		
Öğrencilerin Yurttan Kalma Durumları	Evet	150	203	353	27,2
	Hayır	513	434	947	72,8
	(Toplam)	663	637	1300	100,0

Tablo 13 incelendiğinde öğrencilerin % 72,8'inin (n=947) MEB'e bağlı ya da özel öğrenci yurdunda kalmadığı, öğrencilerin % 27,2'sinin (n=353) ise öğrenci yurdunda kaldığı görülmektedir.

Tablo 14: Öğrencilerin Boş Zamanlarında Egzersiz ve Spor Yapma Sıklıklarına Göre Veri İstatistikleri.

Değişken	Grup	Cinsiyet		Toplam Frekans(n)	Yüzde (%)
		Erkek (n)	Kız (n)		
Öğrencilerin Boş Zamanlarında Egzersiz ve Spor Yapma Sıklıkları	Yapmıyorum	94	241	335	25,8
	Bazen Yapıyorum	390	349	739	56,8
	Her Zaman Yapıyorum	179	47	226	17,4
	(Toplam)	663	637	1300	100,0

Tablo 14 incelendiğinde öğrencilerin % 17,4'ünün (n=226) okul dışı zamanlarda her zaman egzersiz ve spor yaptıkları, % 25,8'inin (n=335) yapmadıkları, % 56,8'inin (n=739) ise bazen yaptığı görülmektedir.

Tablo 15: Öğrencilerin Lisanslı Olarak Spor Yapma Durumlarına Göre Veri İstatistikleri

Değişken	Grup	Cinsiyet		Toplam Frekans(n)	Yüzde (%)
		Erkek (n)	Kız (n)		
Öğrencilerin Lisanslı Olarak Spor Yapma Durumları	Evet	156	76	232	17,8
	Hayır	507	561	1068	82,2
	(Toplam)	663	637	1300	100,0

Tablo 15 incelendiğinde öğrencilerin % 82,2'sinin (n=1068) okul dışında herhangi bir spor kulübünde ya da okul takımında lisanslı olarak spor yapmadıkları, % 17,8'nin (n=232) ise lisanslı olarak spor yaptıkları görülmektedir.

Tablo 16: Anne ve Babaların Sportif Etkinliklere Katılımı Desteklemesi Durumuna Göre Veri İstatistikleri

Değişken	Grup	Cinsiyet		Toplam Frekans(n)	Yüzde (%)
		Erkek (n)	Kız (n)		
Anne ve Babaların Sportif Etkinliklere Katılımı Desteklemesi	Evet	390	351	741	57,0
	Kararsızım	166	192	358	27,2
	Hayır	107	94	201	15,5
	(Toplam)	663	637	1300	100,0

Tablo 16 incelendiğinde öğrencilerin % 57'sinin (n=741) okul takımı, spor kulüpleri ya da diğer kurslar gibi sportif etkinliklere katılımları konusunda ebeveynlerinin desteğini aldıklarını, % 15,5'inin (n=201) alamadıklarını, % 27,2'sinin (n=358) ise bu konuda kararsız olduklarını görüyoruz.

Tablo 17: Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Birlikte Katılımından Rahatsız Olma Durumuna Göre Veri İstatistikleri

Değişken	Grup	Cinsiyet		Toplam Frekans(n)	Yüzde (%)
		Erkek (n)	Kız (n)		
Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Birlikte Katılımından Rahatsız Olma Durumu	Evet	101	119	220	16,9
	Kararsızım	56	52	108	8,3
	Hayır	506	466	972	74,8
	(Toplam)	663	637	1300	100,0

Tablo 17 incelendiğinde öğrencilerin % 74,8'i (n=972), kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine birlikte katılma durumunun kendilerini rahatsız etmediğini, % 16,9'unun (n=220) bu durumdan rahatsız olduğunu ve % 8,3'ünün (n=108) bu konuda kararsız olduğunu görüyoruz.

Tablo 18: Öğrencilerin Kendilerini Sportif Anlamda Başarılı Bulma Durumlarına Göre Veri İstatistikleri

Değişken	Grup	Cinsiyet		Toplam Frekans(n)	Yüzde (%)
		Erkek (n)	Kız (n)		
Öğrencilerin Kendilerini Sportif Olarak Başarılı Bulma Durumları	Evet	443	288	731	56,2
	Kararsızım	155	199	354	27,2
	Hayır	65	150	215	16,5
	(Toplam)	663	637	1300	100,0

Tablo 18 incelendiğinde öğrencilerin % 56,2'si (n=731) kendisini sportif olarak başarılı bulmakta, % 27,2'si (n=354) bu konuda kararsız durumda ve % 16,5'i (n=215) ise kendisini sportif olarak başarılı bulmamaktadır.

Tablo 19: Öğrencilerin Fiziksel Görünümlerinden Rahatsızlık Duyma Durumlarına Göre Veri İstatistikleri

Değişken	Grup	Cinsiyet		Toplam Frekans(n)	Yüzde (%)
		Erkek (n)	Kız (n)		
Öğrencilerin Fiziksel Görünümlerinden Rahatsızlık Duyma Durumu	Evet	54	73	127	9,8
	Kararsızım	61	79	140	10,8
	Hayır	548	485	1033	79,5
	(Toplam)	663	637	1300	100,0

Tablo 19 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin % 9,8'i (n=127) fiziksel görünümlerinin beden eğitimi ve spor dersinde kendilerini rahatsız ettiğini, % 10,8'i (n=140) bu konuda kararsız olduğunu, % 79,5'i (n=1033) ise fiziksel görünümlerinden rahatsız olmadıklarını belirtmektedir.

Tablo 20: Her Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Kıyafet Değişirme Durumuna Göre Veri İstatistikleri.

Değişken	Grup	Cinsiyet		Toplam Frekans(n)	Yüzde (%)
		Erkek (n)	Kız (n)		
Her Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Kıyafet Değişirme Durumu	Evet	360	318	678	52,2
	Kararsızım	90	100	190	14,6
	Hayır	213	219	432	33,2
	(Toplam)	663	637	1300	100,0

Tablo 20 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin % 52,2'si (n=678) her beden eğitimi spor dersinde kıyafet değiştirmenin gerekli olduğunu, % 14,6'sı (n=190) bu konuda kararsız olduğunu, % 33,2'si (n=432) ise kıyafet değiştirmenin gereksiz olduğu belirtmektedir.

Tablo 21: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerini Tanımlama Durumlarına Göre Veri İstatistikleri

Değişken	Grup	Cinsiyet		Toplam Frekans(n)	Yüzde (%)
		Erkek (n)	Kız (n)		
Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerini Tanımlama Durumları	Otoriter	83	122	205	15,8
	Demokratik	539	489	1028	79,1
	İlgisiz (Umursamaz)	34	20	54	4,2
	Diğer	7	6	13	1,0
	(Toplam)	663	637	1300	100,0

Tablo 21 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin % 15,8'i (n=205) beden eğitimi ve spor öğretmenlerini otoriter, % 79,1'i (n=1028) demokratik, % 4,2'si (n=54) ilgisiz ve % 1'i (n=13) ise diğer bir şekilde tanımlamaktadır.

4.2. Ölçeğin Betimsel İstatistikleri

Bu bölümde araştırmamızda kullandığımız tutum ölçeğine ait maddelerin betimsel istatistiki verileri sunulmuştur.

Tablo 22: Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeği Betimsel İstatistik Analizi

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	Variance
Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeği	1300	1,03	5,00	3,8128	,79719	,636

Araştırmada kullanılan tutum ölçeği 1300 kişi üzerinde uygulanmıştır. Ölçek maddelerine ait en düşük ortalama puanı 1.03, en yüksek ortalama puanı 5,00'dir. Ölçeğin ortalama puanı 3,8128, standart sapması 0,79719 ve varyans değeri ise 0,636'dır. Belirlenen puan aralıklarına göre değerlendirildiğinde ölçek maddelerinin tamamından elde edilen 3,8128 ortalama puanı, araştırmaya katılan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının "iyi" düzeyde olduğunu göstermektedir (bkz. Tablo 1).

4.3. Mann-Whitney U Testi Analiz Verileri

Bu bölümde, anket formunda yer alan değişkenlere ait ikili grupların, öğrencilerin tutum puanları ile karşılaştırılması sonucu elde edilen analiz verileri sunulmuştur.

Tablo 23: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumları İle Cinsiyet Faktörünün Karşılaştırılması

Bağımsız Değişken	Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Mann Whitney U Testi		
					Sıra Ort.	Z	Sig.
Cinsiyet	Erkek	663	3,9237	0,76682	704,24	-5,266	0,000*
	Kız	637	3,6973	0,81227	594,57		

*p<0,05

Tablo 23 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in altında olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin cinsiyetlerine göre beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır diyebiliriz (p<0,05). Tutum ortalamalarına bakıldığında ise erkek öğrencilerin ($\bar{x}$ =3,92) kızlara oranla ($\bar{x}$ =3,69) daha yüksek bir ortalama değere sahip olduğunu görebiliriz. Bu sonuca

göre erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları kız öğrencilere oranla daha olumludur.

Tablo 24: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumları İle Okulda Spor Salonu Olması Durumunun Karşılaştırılması

Bağımsız Değişken	Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Mann Whitney U Testi		
					Sıra Ort.	Z	Sig.
Okulda Spor Salonu Olması Durumu	Evet	822	3,8803	0,72490	675,30	-3,123	0,002*
	Hayır	478	3,6968	0,89716	507,86		

*p<0,05

Tablo 24 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in altında olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin kayıtlı oldukları okulda spor salonu olması durumu ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır diyebiliriz (p<0,05). Ortalama değerlere bakıldığında okullarında spor salonu olan öğrencilerin tutum ortalamasının ($\bar{x}$ =3,88), olmayanlara göre ($\bar{x}$ =3,69) daha yüksek olduğunu görebiliriz. Bu sonuca göre spor salonu olan okullarda öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları daha olumludur.

Tablo 25: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumları İle Yurtta Kalma Durumlarının Karşılaştırılması

Bağımsız Değişken	Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Mann Whitney U Testi		
					Sıra Ort.	Z	Sig.
Öğrencilerin Yurtta Kalma Durumu	Evet	353	3,7812	0,83247	640,42	-0,591	0,555
	Hayır	947	3,8246	0,78377	654,26		

*p<0,05

Tablo 25 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.), 0,05'in üstünde olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin MEB'e bağlı ya da özel öğrenci yurtlarında kalmaları durumu ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur diyebiliriz (p>0,05).

Tablo 26: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumları İle Lisanslı Olarak Aktif Spor Yapma Durumlarının Karşılaştırılması

Bağımsız Değişken	Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Mann Whitney U Testi		
					Sıra Ort.	Z	Sig.
Öğrencilerin Lisanslı Olarak Aktif Spor Yapma Durumları	Evet	232	4,1653	0,69392	836,95	-8,347	0,000*
	Hayır	1068	3,7362	0,79785	610,00		

*p<0,05

Tablo 26 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in altında olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin lisanslı olarak aktif spor yapma durumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır diyebiliriz (p<0,05). Ortalama değerler incelendiğinde lisanslı olarak aktif spor yapan öğrencilerin ($\bar{x}=4,16$) , yapmayan öğrencilere oranla ($\bar{x}=3,73$) daha yüksek ortalamaya sahip olduklarını görmekteyiz. Buna göre okul takımı ya da spor kulüplerinde aktif olarak spor yapan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları daha olumludur.

4.4. Kruskal-Wallis Testi Analiz Verileri

Bu bölümde, anket formunda yer alan değişkenlere ait çoklu grupların, öğrencilerin tutum puanları ile karşılaştırılması sonucu elde edilen analiz verileri sunulmuştur.

Tablo 27: Öğrencilerin Kayıtlı Oldukları Okul Türü İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi-Square	Sig.
Fen Lisesi	256	3,5965	,89604	555,76	23,372	0,000*
Anadolu Lisesi	470	3,8609	,76079	672,95		
İmam Hatip Lisesi	296	3,9270	,69927	696,72		
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	204	3,7754	,85512	637,71		
Çok Programlı Anadolu Lisesi	74	3,9019	,72963	685,99		
TOPLAM	1300	3,8128	,79719			

*p<0,05

Tablo 27 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in altında olduğu görülmektedir. Bu durumda okul türüne göre öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır diyebiliriz ($p < 0,05$). Ortalama değerlere bakıldığında en yüksek ortalamanın imam hatip lisesi öğrencilerine ($\bar{x}=3,92$), en düşük ortalamanın ise fen lisesi öğrencilerine ($\bar{x}=3,59$) ait olduğunu görmekteyiz. Bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını anlamak için yapılan Games-Howell post hoc analizi Tablo 28'de sunulmuştur.

Tablo 28: Okul Türüne Bağlı Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi

Kayıtlı Olduğunuz Okul Türü Nedir?		Ortalama Fark	Std. Error	Sig.
Fen Lisesi	Anadolu Lisesi	-,26431*	,06609	0,001*
	İmam Hatip Lisesi	-,33049*	,06920	0,000*
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	-,17881	,08198	0,189
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	-,30539*	,10164	0,026
Anadolu Lisesi	Fen Lisesi	,26431*	,06609	0,001*
	İmam Hatip Lisesi	-,06618	,05370	0,732
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	,08550	,06940	0,733
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	-,04108	,09179	0,992
İmam Hatip Lisesi	Fen Lisesi	,33049*	,06920	0,000*
	Anadolu Lisesi	,06618	,05370	0,732
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	,15168	,07236	0,224
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	,02510	,09405	0,999
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Fen Lisesi	,17881	,08198	0,189
	Anadolu Lisesi	-,08550	,06940	0,733
	İmam Hatip Lisesi	-,15168	,07236	0,224
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	-,12658	,10382	0,740
Çok Programlı Anadolu Lisesi	Fen Lisesi	,30539*	,10164	0,026*
	Anadolu Lisesi	,04108	,09179	0,992
	İmam Hatip Lisesi	-,02510	,09405	0,999
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	,12658	,10382	0,740

Tablo 28 incelendiğinde gruplar arasındaki farklılaşmanın fen lisesi ve anadolu lisesi öğrencileri, fen lisesi ve imam hatip lisesi öğrencileri, fen lisesi ve çok programlı anadolu lisesi öğrencileri arasında olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Tablo 29: Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi- Square	Sig.
9.Sınıflar	479	3,9504	0,75972	722,16	54,550	0,000*
10.Sınıflar	353	3,8744	0,77807	679,63		
11.Sınıflar	294	3,6706	0,83927	584,41		
12.Sınıflar	174	3,5494	0,76689	505,79		
TOPLAM	1300	3,8128	0,79719			

* $p<0,05$

Tablo 29 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in altında olduğu görülmektedir. Bu durumda farklı sınıflarda bulunan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır diyebiliriz ($p<0,05$). Ortalama değerlere bakıldığında en yüksek ortalamanın 9.sınıf öğrencilerine ($\bar{x}=3,95$), en düşük ortalamanın ise 12. sınıf öğrencilerine ($\bar{x}=3,54$) ait olduğunu görmekteyiz. Bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını anlamak için yapılan Games-Howell post hoc analizi Tablo 30'da sunulmuştur.

Tablo 30: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Bağlı Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi

Kaçıncı Sınıftasınız?		Ortalama Fark	Std. Hata	Sig.
9.Sınıf	10.Sınıf	,07599	,05404	0,496
	11.Sınıf	,27982*	,06001	0,000*
	12.Sınıf	,40095*	,06771	0,000*
10.Sınıf	9.Sınıf	-,07599	,05404	0,496
	11.Sınıf	,20383*	,06412	0,008*
	12.Sınıf	,32496*	,07138	0,000*
11.Sınıf	9.Sınıf	-,27982*	,06001	0,000*
	10.Sınıf	-,20383*	,06412	0,008*
	12.Sınıf	,12113	,07600	0,383
12.Sınıf	9.Sınıf	-,40095*	,06771	0,000*
	10.Sınıf	-,32496*	,07138	0,000*
	11.Sınıf	-,12113	,07600	0,383

Tablo 30 incelendiğinde gruplar arasındaki farklılaşmanın 9.sınıf ve 11.sınıf, 9.sınıf ve 12.sınıf, 10.sınıf ve 11.sınıf, 10.sınıf ve 12.sınıf arasında olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Tablo 31: Yaş Gruplarına Bağlı Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi- Square	Sig.
14 yaş	107	3,9858	,71349	733,89		
15 yaş	334	3,9636	,77280	731,36		
16 yaş	349	3,8625	,78921	676,76		
17 yaş	341	3,6322	,80321	556,87	51,090	0,000*
18 yaş	155	3,6533	,82682	569,70		
19 yaş	14	3,8163	,59350	604,50		
TOPLAM	1300	3,8128	,79719			

* $p<0,05$

Tablo 31 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in altında olduğu görülmektedir. Bu durumda farklı yaş gruplarında bulunan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır diyebiliriz ($p<0,05$). Ortalama değerlere bakıldığında en yüksek ortalamanın 14 yaş grubundaki öğrencilere ($\bar{x}=3,98$), en düşük ortalamanın ise 17 yaş grubundaki öğrencilere ($\bar{x}=3,63$) ait olduğunu görmekteyiz. Bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını anlamak için yapılan Games-Howell post hoc analizi Tablo 32'de sunulmuştur.

Tablo 32: Öğrencilerin Yaş Gruplarına Bağlı Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi

Kaç Yaşındasınız?	Ortalama Fark	Std. Hata	Sig.
15 yaş	,02220	,08091	1,000
16 yaş	,12330	,08088	0,649
14 yaş	,35367*	,08155	0,000*
18 yaş	,33258*	,09575	0,008*
19 yaş	,16952	,17297	0,919
14 yaş	-,02220	,08091	1,000
16 yaş	,10110	,05977	0,538
15 yaş	,33147*	,06066	0,000*
18 yaş	,31037*	,07873	0,001
19 yaş	,14732	,16416	,941

16 yaş	14 yaş	-,12330	,08088	0,649
	15 yaş	-,10110	,05977	0,538
	17 yaş	,23037*	,06064	0,002*
	18 yaş	,20927	,07871	0,087
	19 yaş	,04622	,16415	1,000
17 yaş	14 yaş	-,35367*	,08155	0,000*
	15 yaş	-,33147*	,06066	0,000*
	16 yaş	-,23037*	,06064	0,002*
	18 yaş	-,02110	,07939	1,000
	19 yaş	-,18415	,16447	0,866
18 yaş	14 yaş	-,33258*	,09575	0,008*
	15 yaş	-,31037*	,07873	0,001*
	16 yaş	-,20927	,07871	0,087
	17 yaş	,02110	,07939	1,000
	19 yaş	-,16305	,17196	0,928
19 yaş	14 yaş	-,16952	,17297	0,919
	15 yaş	-,14732	,16416	0,941
	16 yaş	-,04622	,16415	1,000
	17 yaş	,18415	,16447	0,866
	18 yaş	,16305	,17196	0,928

Tablo 32 incelendiğinde gruplar arasındaki farklılaşmanın 14-17 yaş arasında, 14-18 yaş arasında, 15-17 yaş arasında, 15-18 yaş arasında ve 16-17 yaş arasında olduğu görülmektedir ($p < 0,05$).

Tablo 33: Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumu İle Öğrencilerin Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi- Square	Sig.
Okur-Yazar Değil	101	3,8498	,72816	656,77		
İlkokul	375	3,8505	,74978	661,00		
Ortaokul	384	3,8640	,75655	671,68		
Lise	272	3,7859	,85287	648,37	8,311	0,140
Üniversite	134	3,6390	,94069	589,15		
Yüksek Lisans-Doktora	34	3,6084	,79564	535,71		
TOPLAM	101	3,8128	,79719	656,77		

* $p < 0,05$

Tablo 33 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in üstünde olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri ile öğrencilerin

beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur diyebiliriz ($p>0,05$).

Tablo 34: Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumu İle Öğrencilerin Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi- Square	Sig.
Okur-Yazar Değil	359	3,8632	,74037	668,76		
İlkokul	469	3,8588	,76367	668,29		
Ortaokul	299	3,7909	,80227	638,94		
Lise	109	3,6834	,95560	617,54	10,837	0,055
Üniversite	55	3,5626	,92778	546,54		
Yüksek Lisans-Doktora	9	3,2286	1,06512	413,39		
TOPLAM	1300	3,8128	,79719			

* $p<0,05$

Tablo 34 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in üstünde olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur diyebiliriz ($p>0,05$).

Tablo 35: Öğrencilerin Babalarının Mesleği İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi- Square	Sig.
İşçi	174	3,7883	,82102	644,36		
Memur	210	3,7057	,82023	594,87		
Emekli	116	3,8805	,74852	675,47		
Çiftçi	66	3,8056	,73709	634,33		
Serbest Meslek	371	3,8576	,75640	668,15		
Özel Şirkette Çalışıyor	85	3,6908	,94361	618,94	9,101	0,334
İş Yeri Sahibi	115	3,8452	,82568	675,08		
İşsiz	88	3,9432	,72063	705,10		
Diğer	75	3,7848	,84186	642,83		
TOPLAM	1300	3,8128	,79719			

* $p<0,05$

Tablo 35 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in üstünde olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin babalarının mesleği ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur diyebiliriz ($p>0,05$).

Tablo 36: Öğrencilerin Annelerinin Mesleği İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi- Square	Sig.
İşçi	12	3,8119	,73396	631,75		
Memur	46	3,6398	,89141	572,35		
Emekli	9	3,8095	,92857	657,33		
Çiftçi	5	3,8857	,78688	674,00		
Serbest Meslek	13	3,5473	,83559	520,88	8,673	0,371
Özel Şirkette Çalışıyor	9	3,7048	,65947	564,33		
İş Yeri Sahibi	11	3,5662	,89011	528,68		
Ev Hanımı	1192	3,8276	,79143	657,69		
Diğer	3	2,8476	1,13005	274,67		
TOPLAM	12	3,8128	,79719	631,75		

*p<0,05

Tablo 36 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in üstünde olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin annelerinin mesleği ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark yoktur diyebiliriz (p>0,05).

Tablo 37: Ailelerin Ortalama Aylık Gelirleri İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi- Square	Sig.
2000 TL altında ortalama gelir	145	3,8571	,76292	665,81		
2000-4000 TL arası ortalama gelir	759	3,8472	,77970	666,37		
4000-6000 TL arası ortalama gelir	244	3,7528	,83470	627,28	6,072	0,194
6000-8000 TL arası ortalama gelir	82	3,7056	,85047	602,584		
8000 TL ve üstünde ortalama gelir	70	3,6829	,84123	584,13		
TOPLAM	1300	3,8128	,79719			

*p<0,05

Tablo 37 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in üstünde olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık geliri ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur diyebiliriz (p>0,05).

Tablo 38: Öğrencilerin Üniversite Hazırlık Kursuna Gitme Durumları İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi- Square	Sig.
Evet	463	3,8030	,79658	647,51	0,048	0,976
Bazen	209	3,8004	,83267	650,97		
Hayır	628	3,8241	,78666	652,55		
TOPLAM	1300	3,8128	,79719			

*p<0,05

Tablo 38 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in üstünde olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin etüt merkezi, özel ders ya da MEB destekleme ve yetiştirme kursu gibi üniversite hazırlık kurslarına gitme durumları ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur diyebiliriz ($p>0,05$).

Tablo 39: Öğrencilerin Egzersiz ve Spor Yapma Sıklıkları İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi- Square	Sig.
Yapmıyorum	335	3,4223	,81589	463,09	147,718	0,000*
Bazen Yapıyorum	739	3,8824	,72837	675,89		
Her Zaman Yapıyorum	226	4,1638	,75769	845,28		
TOPLAM	1300	3,8128	,79719			

*p<0,05

Tablo 39 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in altında olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin okul dışındaki boş zamanlarında egzersiz ve spor yapma durumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır diyebiliriz ($p<0,05$). Ortalama değerlere bakıldığında en yüksek ortalamanın her zaman egzersiz ve spor yapan öğrencilere ($\bar{x}=4,16$), en düşük ortalamanın ise egzersiz ve spor yapmayan öğrencilere ($\bar{x}=3,42$) ait olduğunu görmekteyiz. Bu farkın hangi gruptan kaynaklandığını anlamak için yapılan Games-Howell post hoc analizi Tablo 40'da sunulmuştur.

Tablo 40: Öğrencilerin Boş Zamanlarında Egzersiz ve Spor Yapma Durumlarına Bağlı Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi

Okul Dışındaki Boş Zamanlarınızda Ne Sıklıkla Egzersiz ve Spor Yapıyorsunuz?		Ortalama Fark	Std. Hata	Sig.
Yapmıyorum	Bazen Yapıyorum	-,46008*	,05201	0,000
	Her Zaman Yapıyorum	-,74150*	,06729	0,000
Bazen Yapıyorum	Yapmıyorum	,46008*	,05201	0,000
	Her Zaman Yapıyorum	-,28142*	,05708	0,000
Her Zaman Yapıyorum	Yapmıyorum	,74150*	,06729	0,000
	Bazen Yapıyorum	,28142*	,05708	0,000

Tablo 40 incelendiğinde farklılaşmanın tüm gruplar arasında olduğu görülmektedir ($p < 0,05$).

Tablo 41: Anne ve Babaların Sportif Etkinliklere Katılım Konusunda Öğrencileri Destekleme Durumu İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi- Square	Sig.
Evet	741	3,9447	,76254	717,80	55,472	0,000*
Kararsızım	358	3,6466	,77679	554,17		
Hayır	201	3,6223	,86531	573,57		
TOPLAM	1300	3,8128	,79719			

* $p < 0,05$

Tablo 41 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in altında olduğu görülmektedir. Bu durumda anne ve babaların sportif etkinliklere katılım konusunda öğrencileri destekleme durumu ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır diyebiliriz ($p < 0,05$). Ortalama değerlere bakıldığında en yüksek ortalamanın anne baba desteğini alan öğrencilere ($\bar{x}=3,94$), en düşük ortalamanın ise anne baba desteğini alamayan öğrencilere ($\bar{x}=3,62$) ait olduğunu görmekteyiz. Bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını anlamak için yapılan Games-Howell post hoc analizi Tablo 42'de sunulmuştur.

Tablo 42: Anne Baba Desteğine Bağlı Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi

Anne ve Babanız Sportif Etkinliklere Katılmanız Hususunda Sizi Destekliyorlar mı?		Ortalama Fark	Std. Hata	Sig.
Evet	Kararsızım	,29814*	,04970	0,000*
	Hayır	,32243*	,06716	0,000*
Kararsızım	Evet	-,29814*	,04970	0,000*
	Hayır	,02429	,07356	0,942
Hayır	Evet	-,32243*	,06716	0,000*
	Kararsızım	-,02429	,07356	0,942

Tablo 42 incelendiğinde gruplar arasındaki farklılaşmanın evet ve kararsızım diyenler ile evet ve hayır diyenler arasında olduğu görülmektedir ($p < 0,05$).

Tablo 43: Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Birlikte Katılmalarından Rahatsız Olma Durumu İle Öğrencilerin Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi- Square	Sig.
Evet	220	3,5099	,84927	509,40	40,578	0,000*
Kararsızım	108	3,8288	,59652	618,28		
Hayır	972	3,8796	,78932	686,02		
TOPLAM	1300	3,8128	,79719			

* $p < 0,05$

Tablo 43 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in altında olduğu görülmektedir. Bu durumda kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine birlikte katılmalarından rahatsız olma durumu ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır diyebiliriz ($p < 0,05$). Ortalama değerlere bakıldığında en yüksek ortalamanın "hayır rahatsız olmuyorum" diyen öğrencilere ($\bar{x}=3,87$), en düşük ortalamanın ise "evet rahatsız oluyorum" diyen öğrencilere ($\bar{x}=3,50$) ait olduğunu görmekteyiz. Bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını anlamak için yapılan Games-Howell post hoc analizi Tablo 44'de sunulmuştur.

Tablo 44: Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Birlikte Katılmalarından Rahatsız Olma Durumuna Bağlı Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi.

Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Birlikte Katılması Sizi Rahatsız Ediyor mu?		Ortalama Fark	Std. Hata	Sig.
evet	kararsızım	-,31897*	,08108	0,000*
	hayır	-,36970*	,06261	0,000*
kararsızım	evet	,31897*	,08108	0,000*
	hayır	-,05073	,06274	0,698
hayır	evet	,36970*	,06261	0,000*
	kararsızım	,05073	,06274	0,698

Tablo 44 incelendiğinde gruplar arasındaki farklılaşmanın evet ve kararsızım diyenler ile evet ve hayır diyenler arasında olduğu görülmektedir ($p < 0,05$).

Tablo 45: Öğrencilerin Kendilerini Sportif Anlamda Başarılı Bulma Durumları Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi- Square	Sig.
Evet	731	4,0195	,75074	759,34	175,078	0,000*
Kararsızım	354	3,7193	,70932	582,92		
Hayır	215	3,2638	,80113	391,74		
TOPLAM	1300	3,8128	,79719			

* $p < 0,05$

Tablo 45 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in altında olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin kendilerini sportif anlamda başarılı bulma durumları ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır diyebiliriz ($p < 0,05$). Ortalama değerlere bakıldığında en yüksek ortalamanın "evet" diyen öğrencilere ($\bar{x}=4,01$), en düşük ortalamanın ise "hayır" diyen öğrencilere ($\bar{x}=3,26$) ait olduğunu görmekteyiz. Bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını anlamak için yapılan Games-Howell post hoc analizi Tablo 46'da sunulmuştur.

Tablo 46: Öğrencilerin Kendilerini Sportif Anlamda Başarılı Bulma Durumuna Bağlı Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi

Kendinizi Sportif Anlamda Başarılı Buluyormusunuz?		Ortalama Farkı	Std. Hata	Sig.
	kararsızım	,30025*	,04682	0,000*
evet	hayır	,75576*	,06129	0,000*
	evet	-,30025*	,04682	0,000*
kararsızım	hayır	,45550*	,06638	0,000*
	evet	-,75576*	,06129	0,000*
hayır	kararsızım	-,45550*	,06638	0,000*

Tablo 46 incelendiğinde farklılaşmanın tüm gruplar arasında olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Tablo 47: Öğrencilerin Fiziksel Görünümlerinden Rahatsızlık Duyma Durumları İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi- Square	Sig.
Evet	127	3,5546	,90844	543,81	25,178	0,000*
Kararsızım	140	3,5941	,85810	551,42		
Hayır	1033	3,8742	,76258	677,05		
TOPLAM	1300	3,8128	,79719			

* $p<0,05$

Tablo 47 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in altında olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin kendi fiziksel görünüşlerinden rahatsız olma durumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır diyebiliriz ($p<0,05$). Ortalama değerlere bakıldığında en yüksek ortalamanın "hayır" diyen öğrencilere ($\bar{x}=3,87$), en düşük ortalamanın ise "evet" diyen öğrencilere ($\bar{x}=3,55$) ait olduğunu görmekteyiz. Bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını anlamak için yapılan Games-Howell post hoc analizi Tablo 48'de sunulmuştur.

Tablo 48: Öğrencilerin Fiziksel Görünümlerinden Rahatsızlık Duyma Durumlarına Bağlı Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi

Fiziksel Görünümünüz Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Sizi Rahatsız Ediyor mu?		Ortalama Fark	Std. Hata	Sig.
evet	kararsızım	-,00137	,10797	1,000
	hayır	-,29958*	,08155	0,001*
kararsızım	evet	,00137	,10797	1,000
	hayır	-,29821*	,07831	0,001*
hayır	evet	,29958*	,08155	0,001*
	kararsızım	,29821*	,07831	0,001*

Tablo 48 incelendiğinde farklılaşmanın evet ve hayır diyenler ile kararsızım ve hayır diyen gruplar arasında olduğu görülmektedir ($p < 0,05$).

Tablo 49: Her Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Kıyafet Değişirme Durumu İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi- Square	Sig.
Evet	678	3,9712	,73436	728,20		
Kararsızım	190	3,7355	,74079	595,81	62,463	0,000*
Hayır	432	3,5981	,85987	552,60		
TOPLAM	1300	3,8128	,79719			

* $p < 0,05$

Tablo 49 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in altında olduğu görülmektedir. Buna göre her beden eğitimi ve spor dersinde kıyafet değiştirme durumu ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır diyebiliriz ($p < 0,05$). Ortalama değerlere bakıldığında en yüksek ortalamanın "evet kıyafet değişimi gereklidir" diyen öğrencilere ($\bar{x}=3,97$), en düşük ortalamanın ise "hayır kıyafet değişimi gerekli değildir" diyen öğrencilere ($\bar{x}=3,59$) ait olduğunu görmekteyiz. Bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını anlamak için yapılan Games-Howell post hoc analizi Tablo 50'de sunulmuştur.

Tablo 50: Her Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Kıyafet Değişirme Durumuna Bağlı Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi

Her Beden Eğitimi ve Spor Dersi İçin Kıyafet Değişiminin Gerekli Olduğunu Düşünüyor musunuz?		Ortalama Farkı	Std. Hata	Sig.
evet	kararsızım	,23573*	,06069	0,000*
	hayır	,37307*	,05007	0,000*
kararsızım	evet	-,23573*	,06069	0,000*
	hayır	,13734	,06782	0,107
hayır	evet	-,37307*	,05007	0,000*
	kararsızım	-,13734	,06782	0,107

Tablo 50 incelendiğinde farklılaşmanın evet ve kararsızım diyenler ile evet ve hayır diyen gruplar arasında olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Tablo 51: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerini Tanımlama Durumları İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama ($\bar{x}$)	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi-Square	Sig.
Otoriter (Sert ve Kuralcı)	205	3,5357	,80762	512,80	83,524	0,000*
Demokratik (Anlayışlı ve Kuralcı)	1028	3,8949	,77258	690,59		
İlgisiz (Umursamaz)	54	3,1693	,73680	341,18		
Diğer	13	4,3626	,38322	936,62		
TOPLAM	1300	3,8128	,79719			

* $p<0,05$

Tablo 51 incelendiğinde anlamlılık değerinin (Sig.) 0,05'in altında olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin beden eğitimi ve spor öğretmenlerini tanımlama durumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan bir fark vardır diyebiliriz ($p<0,05$). Ortalama değerlere bakıldığında en yüksek ortalamanın öğretmenlerine "demokratiktir" diyen öğrencilere ($\bar{x}=3,89$), en düşük ortalamanın ise "ilgisizdir" diyen öğrencilere ($\bar{x}=3,16$) ait olduğunu görmekteyiz. Bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını anlamak için yapılan Games-Howell post hoc analizi Tablo 52'de sunulmuştur.

Tablo 52: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerini Tanımlama Durumlarına Bağlı Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi.

Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretmeninizi Nasıl Tanımlarsınız?		Ortalama Farkları	Std. Hata	Sig.
	Demokratik	-,37246*	,06121	0,000*
Otoriter (Sert ve Kuralcı) Bir Öğretmen	İlgisiz	,28550	,11606	0,073
	Diğer	,42146	,35013	0,637
	Otoriter	,37246*	,06121	0,000*
Demokratik (Anlayışlı ve Kuralcı) Bir Öğretmen	İlgisiz	,65796*	,10418	0,000*
	Diğer	,79392	,34637	0,159
	Otoriter	-,28550	,11606	0,073
İlgisiz (Umursamaz) Bir Öğretmen	Demokratik	-,65796*	,10418	0,000*
	Diğer	,13596	,36013	0,981
	Otoriter	-,42146	,35013	0,637
Diğer	Demokratik	-,79392	,34637	0,159
	İlgisiz	-,13596	,36013	0,981

Tablo 52 incelendiğinde farklılaşmanın öğretmenlerini “otoriter” ve “demokratik”, “ilgisiz” ve “demokratik” olarak tanımlayan gruplar arasında olduğu görülmektedir ($p < 0,05$).

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu araştırma, farklı türdeki ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının incelenmesi ve öğrencilerin demografik özelliklerine, diğer değişkenlere göre beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasındaki farklılıkları belirleme amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya Van İli Tuşba, İpekyolu ve Edremit merkez ilçelerinde bulunan ortaöğretim kurumlarında okuyan 663'ü erkek 637'si kız toplam 1300 öğrenci katılmıştır. Çalışmada veriler anket yöntemiyle toplanmış ve SPSS 22 paket programıyla verilerin analizi yapılmıştır. Anket formunda yer alan “Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeği” Dr. Öğretim Üyesi Mehmet GÜLLÜ'nün 2007 tarihli “Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Araştırılması” isimli doktora tezinden alınmıştır.

Araştırmada kullanılan tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik analizi yapılmış ve analiz sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı olduğu kanıtlanmıştır. Verilerin analizinde kullanılacak hipotez testlerinin belirlenmesi aşamasında öncelikle normallik analizi yapılmış ve analiz sonucunda, elde edilen verilerin normal dağılım göstermedikleri tespit edilmiştir. Buna göre ikili grupların analizinde Mann-Whitney U Testi, çoklu grupların analizinde ise Kruskal-Wallis Varyans Analizi tercih edilmiştir. Ölçek analizinde grupların farklı sayılarda çıkması ve varyansların normal dağılım göstermemesinden ötürü çoklu karşılaştırmalarda anlamlı farkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için kullanılan Post Hoc yöntemlerinden Games-Howell Testi tercih edilmiştir. Ayrıca elde edilen veriler parametrik testlerle de analiz edilmiş ve aynı sonuçların çıktığı görülmüştür.

Araştırmanın geneli için tutum ölçeği sonuçlarına bakılarak “ölçek puan aralıkları” belirlenmiş ve ölçeğin genel ortalaması olan 3,8128 puanına göre, araştırmaya katılan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının “iyi” düzeyde oldukları tespit edilmiştir (bkz. Tablo 1). Geçmiş dönemlerde yapılan çalışmalar incelendiğinde, araştırma sonuçlarının da bu durumu destekler nitelikte olduğu görülmüştür. Kangalgil ve arkadaşlarının (2006), Güllü'nün (2007), Yağcı'nın (2012) ve Kaya Sarıdede'nin (2018) yaptıkları çalışmalarda öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının olumlu oldukları görülmüştür.

Bu araştırmada öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarını etkileyen, öğrencilerin demografik özelliklerine, diğer bilgilere ve beden eğitimi

öğretmenlerinin özelliklerine ilişkin toplamda 20 değişken incelendi. Değişkenlerin belirlenmesi aşamasında literatür taraması yapılarak geçmiş dönemlerdeki araştırmalardan ve kaynak kitaplardan yararlanıldı. Ayrıca lisanslı sporcuların, öğrencilerin, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin, diğer öğretmenlerin ve akademisyenlerin görüşleri alınarak beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları etkileyebilecek faktörler genel olarak belirlendi ve bu faktörlerin içerisinde öğrenci tutumlarını en fazla etkileyebilecek 20 değişken seçildi.

Öğrencilerin cinsiyetleri ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarını karşılaştırdığımızda, öğrencilerin derse olan tutumlarının cinsiyet faktörüne göre değişiklik gösterdiği görülmüştür ($p < 0,05$). Araştırma sonucunda erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine olan tutumlarının kız öğrencilere göre daha olumlu olduğu sonucu elde edildi (bkz. Tablo 23). Bu sonucu ortaöğretim düzeyinde yapılan benzer araştırmalar da desteklemektedir. Şişko ve Demirhan'ın (2002), Hünük ve Demirhan'ın (2003) Güllü'nün (2007), Özyalvaç'ın (2010) ve Yağcı'nın (2012) yaptığı çalışmalarda erkek öğrencilerin tutumlarının kızlara göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Kız ve erkek öğrencilerin tutumlarını genel olarak değerlendirecek olursak sporun genellikle erkeksi bir aktivite olduğu, erkeklerin spora daha yatkın oldukları ve yapılan birçok spor branşının güç, kuvvet, dayanıklılık gibi yetilere ve erkeksi davranışlar gerektirdiği düşüncesine sahip olunması, toplumda kadın ve erkeğin rollerine ilişkin yaygın inanışlar, değerler ve önyargılar, toplumsal cinsiyet olgusunun kadın ve erkeklerde sportif etkinliklere bakış açısını farklılaştırması, her iki cins açısından spor yapma oranlarını, yaptıkları sporları ve spor yapma amaçlarının farklılaşması, toplumda kadınlar için sunulan fiziksel aktivite olanaklarının sınırlı olması, kızların görünüşlerine daha çok önem vermelerinden ötürü spor kıyafeti giyme konusunda yaşadıkları çekingenlik ve olumsuz beden görünüşü algıları, kız çocuklarının regl dönemde yaşadıkları bedensel ve psikolojik zorluklar öğrencilerin tutumları arasındaki farklılıkların nedenleri arasında gösterilebilir (Güreş, 2013; Yüksel, 2014; Özdemir, 2016).

Yapılan araştırma neticesinde farklı türdeki ortaöğretim kurumlarında ve farklı sınıf düzeylerinde bulunan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu alanda yapılan daha önceki çalışmalar incelendiğinde de sonuçların araştırma sonucuyla aynı olduğu görülmüştür (Koca ve Aşçı, 2006; Güllü, 2007; Yağcı, 2012; Özyalvaç, 2010). Ayrıca bu araştırmalarda öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça beden eğitimi ve spor dersine olan

tutum puanlarında da azalma olduğu görülmüştür. Öğrencilerin geleceğe ait mesleki ve akademik kaygıları, üniversite sınavı telaşı, öğrencilerin sportif başarılarından çok akademik başarıya odaklanmaları tutum puanlarındaki azalmaya neden sebepler arasında gösterilmektedir. Öğrencilerin okul türlerine göre beden eğitimi ve spor dersine olan tutumlarını birçok faktör etkilemektedir. Yapılan araştırmalarda bu sebeplerin öğrencilerin sınav ve meslek kaygıları, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin iletişim biçimleri, tavırları, ders işleme yöntem ve teknikleri gibi durumlardan kaynaklandığı belirtilmiştir (Morgan, 1975; Küçükahmet, 1986; Tortop, 1995). Ayrıca bazı okullarda beden eğitimi ve spor ders saatlerinin az olması veya hiç olmaması, bazı okulların müfredatlarında 12. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi olmaması okullara göre öğrencilerin tutumlarını etkileyen diğer faktörlerden olduğu düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin yaş gruplarına göre beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Yani farklı yaş gruplarındaki öğrenciler beden eğitimi ve spor dersine yönelik farklı tutum özellikleri gösterebilmektedir. Bunun sebeplerinin farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerin tutumlarındaki farklılaşma ile paralellik gösterdiği düşünülmektedir. Ergenlik döneminde olan ortaöğretim öğrencilerinin yaş kategorilerine göre de gelişimleri farklılık göstermekte ve farklılıkların beden eğitimi ve spor dersi tutumlarına yansıdığı düşünülmektedir. Bu alanda yapılan araştırmalara bakıldığında Çetin'in (2007), Güllü'nün (2007), Taşğın ve Tekin'in (2009), Göksel ve Caz'ın (2016) yapmış oldukları çalışmalarda öğrencilerin yaş gruplarına göre tutum puanlarında değişkenlik olmakta ancak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Araştırmanın diğer bağımsız değişkenleri olan anne ve baba eğitim durumları, öğrencilerin tutum özellikleri ile karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir sonuç elde edilememiştir. Yani anne ve babaların eğitim durumları öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarında bir farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu alanda yapılan araştırmalar incelendiğinde Yağcı'nın (2012) çalışmasında annelerin eğitim durumlarının öğrencilerin tutumlarında anlamlı bir fark yarattığı görülmüş; ancak babaların eğitim durumunun ise anlamlı bir fark yaratmadığı belirtilmiştir. Özyalvaç (2010) ve Kaya Sarıdede'nin (2018) çalışmasında ise anne ve babaların eğitim durumlarının öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumunda anlamlı bir fark yaratmadığı sonucuna varılmıştır. Bu çalışmaların yaptığımız çalışma ile aynı sonuçları verdiği görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve babalarının meslekleri ve ailelerinin ortalama aylık geliri ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine olan tutumları karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir sonuç elde edilememiştir. Yani anne ve baba mesleklerinin ve ailelerin ortalama aylık gelirlerinin öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarında bir farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde Koçak ve Hümeriç'in (2006), Güllü'nün (2007), Özyalvaç'ın (2010) ve Yağcı'nın (2012) çalışmalarında araştırmamıza benzer sonuçların elde edildiğini görmekteyiz.

Araştırmaya katılan öğrencilerin üniversite hazırlık kurslarına gitme durumları ile tutum puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu konuda literatür taraması yapıldığında Güllü'nün (2007) ve Özyalvaç'ın (2010) ortaöğretim öğrencilerine ilişkin yaptıkları araştırmalarda farklı sonuçların çıktıkları görülmektedir. Özyalvaç'ın (2010) çalışmasında yaptığımız araştırma sonucuna benzer şekilde üniversite hazırlık kurslarına gitme durumu ile öğrencilerin tutum puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunurken, Güllü'nün çalışmasında elde edilen verilerin anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür.

Öğrencilerin boş zamanlarında egzersiz ve spor yapma sıklıkları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutum puanları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Sporu bir amaç, kültür haline getiren insanlar yaşamlarının her anında sporla iç içedir. Düzenli olarak spor yapan öğrenciler buna bağlı olarak beden eğitimi ve spor aktivitelerine azimli ve istekli bir biçimde katılım gösterirler. Doğal olarak da beden eğitimi ve spor dersine olan tutumlarının olumlu olarak ölçülmesi beklenen bir sonuçtur. Yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde elde ettiğimiz sonuca benzer sonuçların olduğu görülmektedir. Güllü'nün (2007), Özyalvaç'ın (2010) ve Yağcı'nın (2012) çalışmalarında düzenli olarak egzersiz ve spor yapan öğrencilerin tutum puanlarının, yapmayanlara oranla daha yüksek çıktığı görülmüş ve bu iki grup arasında anlamlı bir farkın olduğu kanıtlanmıştır.

Öğrencilerin okul takımında veya herhangi bir spor kulübünde lisanslı olarak oynama durumuna ilişkin tutum puanları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Yetenek ve ilgilerine göre uğraştıkları spor branşında lisans çıkartılarak okullar arası veya kulüpler arası sportif müsabakalara çıkan öğrenciler, yaptıkları spor branşları ile ilgili bilgileri kavrama, ilgi ve yeteneklerini en üst seviyeye çıkarma, sağlıklı ve dengeli beslenme, fiziksel gelişimin yanında duyuşsal ve zihinsel gelişimlerine katkı sağlayarak diğer derslerde de başarılı olma, birliktelik ve

takım olma bilincini kazanma, sportmenlik ve fair play olgusuyla ahlaki özellikleri kazanırken aynı zamanda spor ortamında karşılaştıkları sorunları aşmaya çalışarak problem çözme yeteneklerini geliştirme gibi özellikleri kazanırlar. Dolayısıyla spora ve sportif etkinliklere olan ilgi ve tutumları olumlu anlamda artarken lisanslı olarak spor yapmayan öğrencilere göre beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarında da farklılıklar görülür. Bu konuda yapılan diğer araştırmalar incelendiğinde elde ettiğimiz sonuçlarla benzerlik gösterdikleri görülmüştür. Kangalgil, Hünük ve Demirhan'ın (2004), Güllü'nün (2007), Özyalvaç'ın (2010), Kaya Sarıdede'nin (2018) yapmış oldukları çalışmalarda lisanslı olarak spor yapan ve yapmayan öğrencilerin tutum puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur.

Öğrencilerin kayıtlı oldukları okullarda spor salonu olması durumu ile öğrencilerin tutum puanları karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan bir farkın olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre okulunda spor salonu olan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine olan tutumu olumlu anlamda daha yüksek düzeydedir. Bu konuda yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde Yetim'in (2001), Mamak'ın (2010) ve Orhan'ın (2017) çalışmalarında beden eğitimi ve spor dersi için uygun bir ortamın şart olduğu ve bunun öğrenci tutumlarını etkilediği belirtilmiştir. Öğrencilerin sportif etkinliklerini rahatça yapabilmelerini sağlayan okul spor salonları, aynı zamanda öğrencilerin farklı spor dallarını da tanımalarına ve bu spor dallarında rahatça antrenman yapmalarına imkân tanımaktadır. Çeşitli spor dalları hakkında bilgi sahibi olan öğrenciler, beden eğitimi ve sporun yalnızca belli başlı popüler sporlardan ibaret olmadığı ve yetenekleri doğrultusunda mutlaka yapabilecekleri birçok bireysel ya da takım sporu olduğunu keşfediyor ve bu alanda kendilerini geliştirme fırsatı buluyorlar. Bu da beden eğitimi ve spor dersinin; ülkemizi uluslararası alanda temsil edecek sporcuların yetiştirilmesi ve sportif etkinlikler yoluyla spor kültürü oluşturma amaçlarına hizmet etmektedir. Isıtma ve soğutma sistemleri bulunan spor salonları her türlü iklim ve hava şartlarında spor yapma imkânı sağlamaktadır. Ayrıca okul içi etkinlikler ve okullar arası müsabakalara ev sahipliği yapan spor salonları, okul sporları organizasyonlarının düzenli bir şekilde yapılmasına, bu sayede okullar arası müsabakalara katılan takım ve lisanslı sporcu sayısının da artmasına olanak sağlamaktadır. Bu açıklamalara göre kayıtlı oldukları okullarda spor salonu olan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine olan tutumlarının olumlu anlamda daha fazla olması aşikârdır.

Öğrencilerin MEB'e bağlı ya da özel öğrenci yurtlarında kalma durumları ile tutum puanları karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olmadığı sonucu

bulunmuştur. Yapılan araştırmalar okul pansiyonlarında kalan öğrencilerin ders dışı ve sosyal etkinliklerde yararlanabilecekleri tesis, donanım, araç ve gereçlerin bulunmadığını göstermektedir (Gökyer, 2011). Kapalı ve açık spor alanları da bu tesislerin içerisinde olması gerekenlerdendir. Pansiyonlarda kalan öğrencilerin sosyal anlamda yapabilecekleri etkinliklerin sınırlı olmasından dolayı sportif etkinlikler ve yarışmalar bu bakımdan önem arz etmektedir. Sportif etkinlikler yoluyla sosyalleşen öğrenciler, arkadaşları ile pozitif anlamda ilişki kurarak, pansiyonda istenmeyen disiplin ihlali durumlarından ve zararlı alışkanlıklardan uzak durmuş olurlar. Bu durumun pansiyonda kalan öğrencilerin, pansiyonda kalmayan öğrencilere göre beden eğitimi ve spor dersine olan tutumlarında belirgin bir fark yaratacağı düşünülmekteydi. Ancak araştırma sonucunda pansiyonda kalan ve kalmayan öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında istatistiksel açıdan belirgin bir fark olmadığı görülmüştür.

Anne ve babaların sportif etkinliklere katılım konusunda öğrencileri desteklemesi durumu ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Toplumda bireylerin spor ile tanışmasını sağlayan ilk yapı ailedir. Ailenin çocuğun sosyalleşmesi ve spor ile tanışmasındaki etkisi, çocuğun beden eğitimi ve spor aktivitelerine katılıp katılmayacağını, katılıyorsa ne derece ve ne şekilde katılacağını etkilemektedir (Larson, 1970). Araştırmacılar spora katılımın çevresel faktörlerini incelediklerinde, çocukların ailelerinden bir rol modeli olarak olumlu yönde etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca küçük yaşta spora başlayan çocukların anne babalarının ya spor yapan ya da sporla ilgili kişilerin olduklarını bulmuşlardır (Orlick, 1974). Beden eğitimi ve spor etkinliklerine karşı olumsuz tutum sergileyen anne ve babalarda oluşan genel kanı ise sporun akademik başarıyı engellediği fikri ve çocuklarının sakatlanmasına neden olacağı düşüncesidir. Bu bakımdan anne ve baba desteği alan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları, anne baba desteği olmayan öğrencilere oranla daha olumludur. Yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde aynı sonuçlara rastlanmaktadır (Özkan, 2011; Pehlivan, 2009).

Kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine birlikte katılmalarından rahatsız olma durumu ile öğrencilerin tutum puanları karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Sportif etkinliklere katılım durumu bireylerin kişilik yapısına, cinsiyetine, içinde bulunduğu sosyal çevrenin değer yargılarına ve inançlarına göre değişiklik göstermektedir. Bu konuda yapılan çalışmalara bakıldığında Göde'nin (1993) imam hatip liseleri ve beden eğitimi dersi

uygulamaları hakkında yaptığı araştırmasında kız ve erkek öğrencilerin aynı ortamda spor yapmasının beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumu etkileyen bir durum olduğundan bahsetmiştir. Benzer bir çalışmada Demir ve Demir'in (2006) üniversite öğrencileri arasında bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörler üzerine yaptıkları bir çalışmada özellikle bazı bayan katılımcıların kız erkek aynı ortamda spor yapmanın ve spor tesislerinde bayan personel bulunmamasının spor yapmalarını engelleyen durumlar olduğunu dile getirmişlerdir. Yapılan bu araştırmaların sonucunda öğrencilerin değer yargıları ve inançlarına göre kız ve erkek öğrencilerin birlikte beden eğitimi ve spor dersine katılmalarına ilişkin tutum puanlarının anlamlı farklılık göstermesi bu sebeplere dayandırılabilir.

Öğrencilerin kendilerini sportif anlamda başarılı bulmaları durumu ile tutum puanları karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Spor yapan öğrencilerin özgüvenlerinin iç ve dış özgüven boyutunda anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu görülmektedir. Spor alanında sadece başarı elde eden öğrencilerin değil, aynı zamanda antrenmanlara, yarışmalara, sportif etkinliklere ve müsabakalara katılan sporcuların da kendilerine karşı saygılarının ve güvenlerinin arttığı belirtilmiştir (Doğanay ve ark., 2015). Sporda özgüveni yüksek olan öğrenciler beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmada daha istekli ve gönüllüdürler. Bu, sadece beden eğitimi ve spor dersinde değil hayatlarının her anında görülmektedir. Spor, olumlu kişilik özelliklerinin kazanılmasını, insan ilişkilerinde daha sosyal ve etkili iletişim sahibi olunmasını sağlar. Spor özgüveni düşük olan öğrenciler ise kendilerini sportif anlamda beceriksiz ve pasif olarak görürler. Etkinliklere katılım konusunda gönülsüzdürler. Sportif anlamda kazanılan olumlu ya da olumsuz özgüven öğrencilerin beden eğitimi spor dersine ilişkin tutumlarında da farklılık yaratmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde Doğanay ve arkadaşlarının (2015), Özbek ve arkadaşlarının (2017) yaptığı araştırmalarda spor yapan ortaöğretim öğrencilerinde özgüvenin olumlu anlamda arttığı, buna bağlı olarak da beden eğitimi ve spor dersine, sportif etkinliklere olan tutumun pozitif yönde geliştiği görülmüştür.

Öğrencilerin fiziksel görünülerinden rahatsızlık duyma durumları ile tutum puanları karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. İnsanlar hayatları boyunca başkaları üzerinde nasıl bir izlenim bıraktıklarıyla ilgilenirler. Görünüşün önemi ve anlamı sadece günümüzde değil, geçmiş dönemlerde de ilgi görmüştür. İnsanlar kendilerine sunulan ideal ölçülere göre bedenleriyle ilgili tutum ve duygular geliştirmişlerdir. İdeal ölçülerden sapma, o bireyin kendisi hakkındaki

değerlendirmelerinde değişimlere yol açmaktadır. Kendini fiziksel açıdan olumlu yönde değerlendirenler sosyal ilişkilerinde daha güvenli ve başarılı olurken, kendini beğenmeyen, birçok yönden kusurlu olduğunu düşünen bireyler yaşamlarının çeşitli dönemlerinde ya da sürekli olarak huzursuzluk, güvensizlik ve değersizlik duygularını yaşarlar (Kılıç, 2015). Ergenlik döneminde bireylerde fiziksel görünüşleri ile çok fazla ilgilenme hali ortaya çıkmaktadır. Ergenlerin başarması gereken gelişim görevlerinden ilki bedeni kabul etme görevidir. Beden imgesi yani bedenimiz hakkındaki duygularımız benlik kavramımızı yani birey olarak kendi hakkımızdaki duygularımızı etkilemektedir. Olumlu beden imgesine sahip bir ergen olumlu benlik kavramı geliştirmeye daha uygundur. Ergenin olumlu benlik kavramı geliştirmesinde, bir insanın nasıl görüldüğü hakkındaki düşünceleri en önemlisi de yaşlılarından daha erken ya da geç olgunlaşmış olması gibi etkenler de vardır. Bu konu ergenin her iki cinsten yaşlılarıyla yeni ve daha olgun ilişkiler kurma görevindeki başarısını ya da başarısızlığını da etkileyecektir. Ergenlik dönemindeki belirgin özelliklerden biri de ergenin hayali seyircilerinin olmasıdır. Ergen, çevresinde sürekli olarak kendisini izleyen bir seyirci topluluğu olduğuna inanır. Bu nedenle çevresindeki insanların tepkilerine aşırı önem verir, herkesin kendisiyle ilgilendiğini sanır. Ergenler bu dönemde fiziki görünüşlerine son derece dikkat ederler. Çevrelerindeki bireylerin onları izledikleri düşüncesinde oldukları için topluluk içerisinde herkesin kendilerine baktıklarını zanneder, kendilerinin " hayali izleyicileri" tarafından sürekli gözlemlendiğini düşünürler. Bu açıklamalara göre, ergenlik döneminde görülen kişinin bedensel değişikliklerini kabul etmede zorlanması ve fiziksel görünüşü hakkındaki olumsuz düşünceleri beden eğitimi ve spor dersi tutumlarına da etki etmektedir. Yapılan araştırmalar öğrencilerin fiziksel görünüşleri hakkındaki olumsuz düşüncelerinin sosyal ve sportif etkinliklere katılıma düzeylerini de etkilediğini kanıtlamaktadır. Eriş ve İkiz'in (2010), Erözkan'ın (2014) yapmış oldukları çalışmalarda kendine değer veren, benlik saygısı yüksek öğrencilerin sosyal, sanatsal ve sportif etkinliklere katılım oranlarının ve tutumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar elde ettiğimiz verilerle benzerlik göstermektedir.

Her beden eğitimi ve spor dersi için kıyafet değiştirme durumu ile öğrencilerin tutum puanları karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Öğrencilerin değer yargıları ve inançları, beden imajı ve görünüşlerine yönelik olumsuz algıları, bazı öğrencilerin kıyafet değiştirme sürecinin gereksiz ve yorucu bir iş olduğu düşüncesine sahip olması, bu anlamlı farkın oluşmasına neden olan faktörlerin olduğu varsayılmaktadır. Bu konuda yapılan literatür taramasında, Göde'nin (1993) imam hatip liselerinde yaptığı bir çalışmada beden eğitimi ve spor

dersinde karşılaşılan problemlerden birisinin de öğrencilerin spor kıyafetine olan olumsuz tutumları olduğunu dile getirmiştir. Yaptığımız araştırmada spor kıyafetinin gerekli olmadığı düşüncesine sahip öğrencilerin tutum puanlarının en düşük puan olduğu baz alınır (bkz. Tablo 49), bu alanda yapılan diğer bir çalışma ile aynı sonucu verdiği kabul edilebilir.

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor öğretmenlerini tanımlama durumları ile tutum puanları karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Öğrenci tutumları ve başarılarına etki eden etmenler incelendiğinde öğretmen-öğrenci ilişkisi ve iletişim düzeyinin öğrenci tutumlarını önemli derecede etkilediği görülmektedir. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarını etkileyen en önemli faktörlerden birisi de beden eğitimi ve spor öğretmenleridir (Demirhan ve ark., 2002). Öğretmenlerin öğrencilere karşı tutumları, yaklaşım biçimleri, ders anlatma tarzı, giyinme tarzı, alanına hakim olma beceresi, kullandığı yöntem ve teknikler öğrencilerin dersi sevmelerine ya da derse karşı olumsuz yaklaşım göstermelerine neden olmaktadır. Bu konuda yapılan araştırmalara bakıldığında, Güllü'nün (2007), Krouscaş'ın (1999) ve Figley'in (1985) çalışmalarında beden eğitimi ve spor öğretmenlerini seven öğrencilerin derse olan tutumlarının da pozitif yönde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar araştırmamızda elde ettiğimiz verilerle benzerlik göstermektedir. "Demokratik" yönetim anlayışı gösteren ve öğrencilerle ilişkisi pozitif yönde olan öğretmen tipi öğrencinin derse olan tutumunu olumlu yönde etkileyen öğretmen tipidir.

6. BÖLÜM

SONUÇ

Farklı türdeki ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının incelenmesine yönelik yaptığımız araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

- Araştırmanın geneline bakıldığında, örneklem grubuna ait beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumların ortalaması baz alınarak oluşturulan ölçek puan aralıklarına göre, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının “iyi” düzeyde oldukları tespit edilmiştir (bkz. Tablo 22).
- Öğrencilerin cinsiyetlerine göre beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark elde edilmiştir ($p < 0,05$). Erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutum ortalamalarının ($\bar{x}=3,92$) kız öğrencilere oranla ($\bar{x}=3,69$) daha yüksek olduğu görülmüştür (bkz. Tablo 23).
- Öğrencilerin sınıf düzeyleri ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark elde edilmiştir ($p < 0,05$). En yüksek ortalamanın 9.sınıf öğrencilerine ($\bar{x}=3,95$), en düşük ortalamanın ise 12. sınıf öğrencilerine ($\bar{x}=3,54$) ait olduğu görülmüştür (bkz. Tablo 29).
- Öğrencilerin kayıtlı oldukları okullarda spor salonu olma durumu ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark elde edilmiştir ($p < 0,05$). En yüksek ortalamanın okullarında spor salonu olan öğrencilere ($\bar{x}=3,88$), en düşük ortalamanın ise okullarında spor salonu olmayan öğrencilere ($\bar{x}=3,69$) ait olduğu görülmüştür (bkz. Tablo 24).
- Öğrencilerin MEB’e bağlı ya da özel öğrenci yurtlarında kalma durumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark görülmemiştir ($p > 0,05$). (bkz. Tablo 25).
- Öğrencilerin okul takımı veya herhangi bir spor kulübünde lisanlı olarak spor yapma durumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark elde edilmiştir ($p < 0,05$). Lisanslı olarak aktif spor yapan öğrencilerin ($\bar{x}=4,16$), yapmayan öğrencilere oranla ($\bar{x}=3,73$) daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür (bkz. Tablo 26).
- Öğrencilerin kayıtlı oldukları okul türü ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark elde edilmiştir ($p < 0,05$). En yüksek ortalamanın imam hatip lisesi öğrencilerine ($\bar{x}=3,92$), en düşük

ortalamanın ise fen lisesi öğrencilerine ($\bar{x}=3,59$) ait olduğu görülmüştür (bkz. Tablo 27).

- Öğrencilerin yaş grupları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark elde edilmiştir ($p<0,05$). Ortalama değerlere bakıldığında en yüksek ortalamanın 14 yaş grubundaki öğrencilere ($\bar{x}=3,98$), en düşük ortalamanın ise 17 yaş grubundaki öğrencilere ($\bar{x}=3,63$) ait olduğunu görülmüştür (bkz. Tablo 31).
- Öğrencilerin babalarının eğitim durumu ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0,05$) (bkz. Tablo 33).
- Öğrencilerin annelerinin eğitim durumu ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0,05$) (bkz. Tablo 34).
- Öğrencilerin babalarının meslekleri ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark görülmemiştir ($p<0,05$) (bkz. Tablo 35).
- Öğrencilerin annelerinin meslekleri ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0,05$) (bkz. Tablo 36).
- Ailelerin ortalama aylık geliri ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0,05$) (bkz. Tablo 37).
- Öğrencilerin üniversite hazırlık kurslarına gitme durumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0,05$) (bkz. Tablo 38).
- Öğrencilerin okul dışı boş zamanlarında egzersiz ve spor yapma sıklıkları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark elde edilmiştir ($p<0,05$). Her zaman spor yapan öğrencilerin tutum ortalamasının en yüksek ($\bar{x}=4,16$), spor yapmayan öğrencilerin tutum ortalamasının ($\bar{x}=3,42$) ise en düşük olduğu görülmüştür (bkz. Tablo 39).
- Anne ve babaların sportif etkinliklere katılım konusunda öğrencileri destekleme durumu ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark elde edilmiştir ($p<0,05$). Anne ve baba desteğini alan öğrencilerin tutum ortalamasının en yüksek ($\bar{x}=3,94$), anne ve

baba desteğini alamayan öğrencilerin tutum ortalamasının ise en düşük olduğu ($\bar{x}=3,62$) görülmüştür (bkz. Tablo 41).

- Kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine birlikte katılmalarından rahatsız olma durumu ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark elde edilmiştir ($p<0,05$). “Hayır, rahatsızlık duymuyorum” diyen öğrencilerin tutum ortalamasının en yüksek ($\bar{x}=3,87$), “evet, rahatsızlık duyuyorum” diyen öğrencilerin tutum ortalamasının ($\bar{x}=3,50$) ise en düşük olduğu görülmüştür (bkz. Tablo 43).
- Öğrencilerin kendilerini sportif anlamda başarılı bulma durumu ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark elde edilmiştir ($p<0,05$). “Evet, başarılı buluyorum” diyen öğrencilerin tutum ortalamasının en yüksek ($\bar{x}=4,01$), “hayır, başarılı bulmuyorum” diyen öğrencilerin tutum ortalamasının ($\bar{x}=3,26$) ise en düşük olduğu görülmüştür (bkz. Tablo 45).
- Öğrencilerin fiziksel görünülerinden rahatsızlık duyma durumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark elde edilmiştir ($p<0,05$). “Hayır, rahatsızlık duymuyorum” diyen öğrencilerin tutum ortalamasının en yüksek ($\bar{x}=3,87$), “evet, rahatsızlık duyuyorum” diyen öğrencilerin tutum ortalamasının ise ($\bar{x}=3,55$) en düşük olduğu görülmüştür (bkz. Tablo 47).
- Her beden eğitimi ve spor dersinde kıyafet değiştirme durumu ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark elde edilmiştir ($p<0,05$). “Evet, gereklidir” diyen öğrencilerin tutum ortalamasının en yüksek ($\bar{x}=3,97$), “hayır gerekli değildir” diyen öğrencilerin tutum ortalamasının ise ($\bar{x}=3,59$) en düşük olduğu görülmüştür (bkz. Tablo 49).
- Öğrencilerin beden eğitimi ve spor öğretmenlerini tanımlama durumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark elde edilmiştir ($p<0,05$). Öğretmenlerini “demokratik” olarak tanımlayan öğrencilerin tutum puanlarının en yüksek ($\bar{x}=3,89$), öğretmenlerini “ilgisiz” olarak tanımlayan öğrencilerin tutum puanı ise en düşük ($\bar{x}=3,16$) olduğu görülmüştür (bkz. Tablo 51).

7. BÖLÜM

ÖNERİLER

Bu araştırmada elde edilen veriler ışığında aşağıdaki öneriler sunulabilir:

1. Gelişmiş ülkelerde bir kültür haline gelen sporun ülkemizde sadece eğlence, hobi ve sağlık amacıyla yapılan etkinlikler olarak görülmesinden öte bir yaşam biçimi haline getirmek için toplumumuzda "spor kültürü" bilinci oluşturulmalı, anayasamızın 51. maddesinin amacına uygun şekilde sporu kitlelere yayacak, uzun vadeli planlar yapılmalı ve sporun yaygınlaştırılmasını sağlayacak politikalara öncelik verilmelidir.
2. Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin yapılan bu çalışmada öneminin vurgulandığı gibi öğrencilerin fiziksel, psikomotor, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimi için önemli bir etken olduğu konusunda öğrenciler, öğretmenler, okul idarecileri ve veliler bilinçlendirilmeli, sporun geniş kitlelere yayılması için Gençlik ve Spor Bakanlığı, üniversitelerin beden eğitimi ve spor bölümleri ve Sağlık Bakanlığı ile işbirliğine gidilerek seminer, kurs, kongre ve sempozyumlar düzenlenmeli ayrıca kamu spotu gibi eğitici filmlerle geniş kitlelere ulaşılmalıdır.
3. Beden eğitimi ve spor dersi öğretim planları oluşturulurken öğrencilerin gelişimsel özellikleri, ihtiyaçları, beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları göz önünde bulundurulmalı ve öğrencilerin bu derse yönelik olumsuz tutumlarını olumlu hale getirecek kazanımlar ve etkinlikler planlanmalıdır.
4. Araştırma sonucuna göre kız öğrencilerin tutumlarının erkek öğrencilere göre daha olumsuz olduğu değerlendirilirse, kız öğrencilerin fiziksel özelliklerine, değer yargılarına ve gereksinimlerine uygun etkinliklere daha çok yer verilmelidir.
5. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarını olumlu ya da olumsuz etkileyen faktörlerden birisi de beden eğitimi ve spor öğretmenleridir. Bu yüzden beden eğitimi ve spor öğretmenleri öğrencilerle olumlu bir iletişim halinde olmalı, görünüşüne, tavırlarına, tutumlarına dikkat etmeli, dersi planlarken öğrencilerin gelişimsel özelliklerini göz önünde bulundurmalı, derste daha zevkli, eğitici ve öğrencileri güdüleyici etkinliklere yer vermeli, farklı yöntem ve teknikleri uygulamalı, ders planlarında belli spor branşlarının yanında gelişmekte olan farklı spor branşlarına da yer vermelidir.
6. Anne ve babaların erken yaşlarda çocuklarını spor yapmaya teşvik etmeleri ileriki yıllarda çocuğun beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarında belirleyici bir rol

oynamaktadır. Bu sebepten dolayı egzersiz ve sporun faydaları hakkında sadece öğrenciler değil, öğrenci velileri de bilgilendirilmeli; çocuklara iyi bir rol model olmaları için veliler spor yapmaya teşvik edilmeli, öğrenci velilerine yönelik eğitici faaliyetler düzenlenmelidir.

- 7.** Beden eğitimi ve spor dersinin akademik başarıyı engellediği düşüncesinin aksine planlı ve amaçlı olarak yapılan egzersiz çalışmalarının, öğrencilerin sosyal ve bilişsel gelişimini olumlu anlamda geliştirdiği, buna bağlı olarak da öğrencinin akademik başarısını arttırdığı konusunda öğrenciler ve veliler bilinçlendirilmeli, sportif etkinliklere katılım hususunda öğrencileri desteklemeleri için velilere yönelik teşvik edici çalışmalar yapılmalıdır.
- 8.** MEB'e bağlı öğrenci yurtlarında ve okullarda öğrencilerin zararlı alışkanlıklar edinmesini ve disiplin sorunu oluşturacak davranışlarda bulunmasını önlemek için sosyal ve sportif etkinliklere ağırlık verilmeli, öğrencilerin spor yapabilecekleri alanlar oluşturulmalıdır.
- 9.** Kendilerini sportif anlamda beceriksiz ve pasif olarak gören, özgüveni düşük öğrencilerin ders içi etkinliklere daha çok katılmaları sağlanmalı; oyunlarda, etkinliklerde bu öğrencilere başarabilecekleri görevler verilmeli ve olumlu pekiştiricilerle öğrencilerin motive olması sağlanmalıdır.
- 10.** Okullardaki spor salonu sayısı arttırılmalı, beden eğitimi ve spor dersi sorunlarından biri olan malzeme yetersizliği konusunda okullara ödenek sağlanmalıdır.
- 11.** Okul spor kulüpleri ve buna bağlı olarak da lisanslı öğrenci sayısı arttırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abele, A. and Brehm, W. (1991). Sportliche aktivität als gesundheitsbe zogenes handeln. In: R Schwarzer. *Gesundheitspsychologie*. Göttingen, Hogrefe, 131-150.
- Ada, Ş. ve Küçükali, R. (2016). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aiken, L. R., (2002). *Psychological testing and assessment (11th edition)*. Boston: Allyn & Bacon Inc.
- Akbulut, Y. (2010). *Sosyal bilimlerde spss uygulamaları*. İstanbul: İdeal Kültür Yayınları.
- Akçınar, S. (2018). *Beden eğitimi öğretmenlerinin eğitsel oyun oynatma beceri düzeylerinin incelenmesi*. Malatya İnönü Üniversitesi: Yayımlanmış yüksek lisans tezi.
- Alpman, C. (1972). *Eğitim bütünlüğü içinde beden eğitimi ve çağlar boyunca gelişimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Andrew, E. ve Sadwick, P. (2007), *Kültürel kuramda anahtar kavramlar*. Çeviren M. Karaşahan. İstanbul: Açılım Kitabevi.
- Aracı, H. (1999). *Okullarda beden eğitimi (2. baskı)*. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Aronson, E., Wilson, T. D. and Akert, R. M. (2005). *Social Psychology (5th edition)*. New York: Pearson Education International.
- Arslan, Y. (2018). *Ortaokul ve lise beden eğitimi ve spor dersi programları, özel öğretim yöntemleri cilt-2*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Aslan, K., Aslan, N. ve Cansever, A. (2012) *Eğitim bilimine giriş, eğitimin değeri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Atalay, A. (1998). *Spor sosyolojisi*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Başaran, İ. E. (1983). *Eğitime giriş*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Blumenthal, J. A., Williams, S., Needels, T. L. and Wallace, A. G. (1982). Psychological changes accompany aerobic exercise in healthy middle-aged adults. *Psychosomatic Medicine*, 44, 529-535.
- Bompa, T. O. (1998). *Antrenman kuramı ve yöntemi*. Çeviri: İlknur Keskin, A. Burcu Tuner. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Bucher, C. A. (1983). *Foundation physical education & sport*. London: The C.V. Mossey Company.

- Bulgu, N. ve Akcan, F. (2003). Spor aktivitelerine katılım: 15-19 yaş grubundaki öğrenciler üzerine bir çalışma. *I. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu*, 21-22 Mayıs 2003, Ankara, Türkiye.
- Bursal, M. (2017). *Spss ile temel veri analizleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- CDC (Centers for Disease Control and Prevention) (2019). *National center for health statistics, healthy people*. [Çevrim-içi: https://www.cdc.gov/nchs/healthy_people/index.htm], Erişim tarihi: 9 Mayıs 2019.
- Colcombe, S. and Kramer, A. F. (2003). Fitness effects on the cognitive function of older adults: A meta-analytic study. *Psychological Science*, 14 (2), 125-130.
- Crocker, L. and Algina, J. (1986). *Introduction to classical and modern test theory*. Washington: Wadsworth Pub. Co.
- Cüceloğlu, D. (1997). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: Spss ve lisrel uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çoknaz, H. (2017). *Psikomotor gelişim, doğum öncesinden ölüme kadar*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Daşdemir, İ. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayınları.
- Demir, C. ve Demir, N. (2006). Bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörler ile cinsiyet arasındaki ilişki: Lisans öğrencilerine yönelik bir uygulama. *Ege Academic Review*, 6, 36-51.
- Demirci, A. (2018). *Spor yapmanın öğrenme ve zihinsel gelişim üzerindeki etkileri*. [Çevrim-içi: <http://www.egitimderehberlikdergisi.com/2018/03/21/spor-yapmanin-ogrenme-ve-zihinsel-gelisim-uzerindeki-etkileri/>]. Erişim Tarihi: 10 Mayıs 2019.
- Demirel Ö. ve Kaya Z. (2002). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirhan, G. (2006). *Spor eğitiminin temelleri*. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Demirhan, G. (2001). Dünyada beden eğitimi öğretmeni yetiştirme. *II. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu*, 21-23 Aralık 2001, Bursa, Türkiye.

- Demirhan, G., Şahin, R., Altay, F., Dursun, Z., Aşçı, A., Çelenk, B., Özkara, A., Coşkun, F., (2001). *İlköğretimde beden eğitimi ve spor öğretimi modül 11*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Demirhan, G., Coşkun, H. ve Altay, F. (2002). Beden eğitimi öğretmenlerinin niteliklerine ilişkin görüşler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim ve Bilim Dergisi*, 123, 35-41.
- Doğanay, H., Arslan, A., Kırık, A. M. ve Çetinkaya, A. (2015). Lise Öğrencilerinde Spor Yapma ve Özgüven İlişkisi. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor, Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 17, 130-149.
- Dursun, Z. (2004). *Temel becerileri içeren özel beden eğitimi program tasarısının okul öncesi 6 yaş çocukların motor beceri erişilen üzerine etkisi*. Ankara Hacettepe Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Erdemli, A. (1996). *İnsan, spor ve olimpizm, spor felsefesi yazıları*. İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Erdoğan, Ç. H. (2019). *Beden eğitimi öğretmenlerinin öğretmenlik meslek etiği hakkındaki görüşleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Eriş, Y. ve İkiz, F. E. (2013). Ergenlerin benlik saygısı ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişki ve kişisel değişkenlerin etkileri. *Turkish Studies*, 8, 179-193.
- Erözkan, A. (2004). Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılıkları ile sosyal kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *13. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Malatya.
- Ersöz, F ve Ersöz, T. (2019). *Spss ile istatistiksel veri analizi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ertan, H. ve Çiçek, Ş. (2003). Student achievement evaluation approaches in elementary physical education courses in Turkey. *Hacettepe University Journal of Education*, 25, 76-83.
- Ertürk, S. (1973). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelkentepe Yayınları.
- Fidan, N. (1985). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Alkım Yayıncılık.
- Figley, G. E. (1985). Determinants of attitudes toward physical education. *Journal Of Teaching Physical Education*, 4, 229-240.
- Fişek, K. (1998). *Spor yönetimi (2. Baskı)*. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Franzoi, S. L. (2003). *Social psychology*. Boston: Mc. Graw Hill Companies Inc.
- Gallahue, D. L. (1982). *Understanding motor development in children*. New York: John Wiley and Sons Inc.

- Gallahue, D. L., Ozmun, J. C. and Goodway, J. D. (2012). *Understanding motor development infants, children, adolescents, adults*. New York: Mc. Graw Hill Companies Inc.
- Games, P. A. (1971). Multiple comparisons of means. *American Educational Research Journal*, 8, 531-564.
- Gardner, R. C.,(1985). *Social psychology and social language learning: The role of motivation and attitudes*. London: Edward Arnold Inc.
- George, D. ve Mallery, P. (2001). *SPSS for windows step by step: A simple guide for reference (3rd ed.)*. Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Göde, O. (1993). İmam hatip liselerinde beden eğitimi dersi ve karşılaşılan sorunlar. *Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II: Ulusal Sempozyumu*, 16-18 Aralık 1993. Manisa.
- Göksel, A. G. ve Caz, Ç. (2016). Anadolu lisesi öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1, 4-6
- Gökyer, N. (2011). Yatılı ilköğretim bölge okullarının sorunlarına ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 305-307.
- Güçlü, M. (2001). Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve Türkiye’de beden eğitimi ve sporun gelişimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 150, 33-38, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Güllü, M. (2007). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının araştırılması*. Ankara Gazi Üniversitesi: Yayımlanmış Doktora Tezi.
- Gümüşdağ, H. ve Yıldırım, M. (2018). *Spor bilimlerinde çocuklarda motor gelişim*. Ankara: Nobel Akademik Yayınları.
- Gün, E. (2006). *Spor yapan ve spor yapmayan ergenlerde benlik saygısı düzeylerinin karşılaştırılması*. Çukurova Üniversitesi: Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Güneş, A. (2002). *Okullarda beden eğitimi ve oyun öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Günay, M., Cicioğlu, İ. (2001). *Spor fizyolojisi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Günay, M. (Ed.) (2019). *Beden eğitimi öğretmenliği konu anlatımlı soru bankası*. Ankara: Gazi Yayınevi.
- Günsel, A. M. (2004). *İlköğretimde beden eğitimi ve uygulamaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güreş, A. (2013). Regl döneminde egzersiz yapılır mı. [Çevrim-içi <http://www.aydindenge.com.tr/yazi/yr-doc-dr-ali-gures/06/07/2013/regl-doneminde-egzersiz-yapilir-mi>] Erişim tarihi: 10 Nisan 2019.

- Güven, Ö. (1999). *Türklerde spor kültürü*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Hayes, D. and Ross, C. E. (1987). Exercise and psychological well-being in the community. *American Journal of Epidemiology*, 127, 762-771.
- Hekim, M. ve Tokgöz, M. (2017). Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesi. *Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 11-16.
- Hilgard, E. R., Atkinson, R. C. and Atkinson, R. L. (1971). *Introduction to psychology*. New York: Harcourt Broce Jovanovich
- Hogg, M. A. and Vaughan, G. M. (2002). *Social psychology*. Sydney: Pearson Education Inc.
- Hünük, D. ve Demirhan, G. (2003). İlköğretim sekizinci sınıf, lise birinci sınıf ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 14, (4), 175-184.
- Hünük, D. ve İnce, M. L. (2010). Eğitim reformu sürecinde deneyimli beden eğitimi öğretmenlerinin kullandıkları öğretim stilleri ve stillere ilişkin algıları. *Ortaođu Teknik Üniversitesi Eğitim ve Bilim Dergisi*, 157, 129-132.
- Hürriyet Gazetesi (2015). *Türkiye'de 10 çocuktan 2'si bilinçli spor yapıyor*. [Çevrim-içi: <http://www.hurriyet.com.tr/turkiyede-10-cocuktan-2si-bilinccli-spor-yapiyor-28627057>] Erişim tarihi: 10 Mayıs 2019.
- HSGM (Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü) (2014). Sağlıklı beslenelim kalbimizi koruyalım projesi araştırma raporu. [Çevrim-içi: <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/beslenmehareket-yayinlar1/beslenmehareket-kitaplar>] Erişim tarihi: 6 Nisan 2019.
- HSGM (Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü) (2010). Türkiye obezite ile mücadele programı (2010-2014). [Çevrim-içi: http://www.istanbulsaglik.gov.tr/w/sb/halksag/belge/mevzuat/turkiye_obezite_mucadele_kontrol_prg.pdf], Erişim tarihi: 7 Nisan 2019.
- İşcan, F. (1988). *Türklerde spor*. Ankara: MEB Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2008). *Günümüzde insan ve insanlar, sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim Basım Yayım.
- Kangalgil, M., Hünük, D. ve Demirhan, G. (2004). Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları. *10th ICHPER.SD European Congress and the TSSA 8th International Sport Science Congress*, 17 November, Mirage Park Resort, Antalya.

- Kangalgil, M., Hünük, D. ve Demirhan, G. (2006). İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17, 48-57.
- Karagöz, H. (2009). *Sporun ilköğretimde okuyan sekiz yaş grubu çocuklarının temel motor özellikleri üzerine etkisinin araştırılması*. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi: Yayınlanmış yüksek lisans tezi.
- Karakuş, S. ve Koç, H. (1997). Beden eğitimi derslerinin 14-16 yaş grubundaki öğrencilerin kuvvet ve aerobik gücüne etkisi, *II. Spor Bilimleri Kongresi*. 8-10 Mayıs 1997, İstanbul.
- Kaya Sarıdede, Ş. (2018). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi*. İstanbul Gelişim Üniversitesi: Yayınlanmış yüksek lisans tezi.
- Keskin, A. (2009). *Oyunların çocukların çoklu zeka alanlarının gelişimine etkisi*. Konya Selçuk Üniversitesi: Yayınlanmış yüksek lisans tezi.
- Kılıç, M. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal görünüş kaygıları ile benlik saygıları ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Konya Selçuk Üniversitesi: Yayınlanmış yüksek lisans tezi.
- Kılıç, D. (2018). *Eğitime giriş*. Ankara: Nobel Akademik Yayınları.
- Knapen, J., Van de Vliet, P., Van Coppenolle, H., David, A., Peuskens, J., Pieters, G. (2005). Comparison of changes in physical self-concept, global self-esteem, depression and anxiety following two different psychomotor therapy programs in nonpsychotic psychiatric inpatients. *Psychother Psychosom*, 74 (6), 353-61.
- Koca, C. ve Aşçı, F. H. (2006). An examination of self-presentational concern of Turkish adolescents: an example of physical education setting. *Adolescence*, 41, (161), 185-197.
- Koçak, S. ve Hürmeriç, İ. (2006). Attitudes toward physical education classes of primary school students in Turkey. *Perceptual & Motor Skills*, 103 (1), 296-300.
- Konukman, F., Sezen, A. (2000). Spor bilimleri ve tenis: İnsan performansına sosyo-kültürel ve bilimsel bir yaklaşım. *Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi*, Cilt 2, Ankara, Türkiye.
- Koparan, Ş. ve Öztürk, F. (2002). Uludağ Üniversitesi personelinin üniversite sportif olanaklarından yararlanma düzeyleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 1.
- Köksal Akyol, A. (Ed.) (2017). *Erken çocukluk döneminde gelişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Krech, David ve Crutchfield, R. S. (1980). *Sosyal psikoloji*. Çev. Erol Güngör, 3. Baskı. İstanbul: Ötüken Yayınları.

- Krousocas, A. J. (1999). *Middle school student's attitudes toward a physical education program*. Virginia Polytechnic Institute And States University: Ph. D. Thesis.
- Küçükahmet, L. (1986). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. Ankara: A.Ü Basımevi.
- Larson, C. A. (1970). *Curriculum foundation and standarts for physical education*. New Jersey: Englewood Cliffs.
- LeBlanc, J. and Dickson, L. (1996). *Straight talk about children and sport : advice for parents, coaches and teachers*. Ontario: Coaching Association of Canada.
- Mamak, H. (2010). *8 yıllık kesintisiz ilköğretim okullarında beden eğitimi ve spor dersinin uygulanırılığı ve amaçlarına ulaşma düzeyi*. Ankara Gazi Üniversitesi: Yayımlanmış doktora tezi.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2014). *Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, spor liseleri eğitsel oyuunlar kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Yayınları.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). *Milli Eğitim Temel Kanunu*. [Çevrimiçi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>], Erişim tarihi:19 Nisan 2019.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). *Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği*. [Çevrimiçi:http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/20161748_MYLLY_EYYTYM_BAKANLIYI_ORTAYYRETYM_KURUMLARI_YYNETMELYYY.pdf], Erişim tarihi: 19 Nisan 2019.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). *Ortaöğretim Tasarımı Tanıtım Toplantısı*. [Çevrim-içi: http://https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_05/19153836_MEB_Sunum_v0.8.pdf]. Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2019.
- Mengütay, S. (2005). *Çocuklarda hareket gelişimi ve spor*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Mirzeoğlu, N. (2003). *Sporun bilimsel temelleri ve spor bilimlerine giriş*. Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Mirzeoğlu, N. (2017). *Spor bilimlerine giriş (geliştirilmiş 2. baskı)*. Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Mosston, M. and Ashworth, S. (2002). *Teaching physical education*. Columbus : Merrill Pub. Co.
- Morgan, C. T. (1975). *Introduction to psychology*. New York: McGraw-Hill Companies.
- Oğuzkan, F. (1974). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Orhan, R. (2017). Türkiye'deki ortaokul öğrencilerinin okullardaki açık ve kapalı spor alanlarına ilişkin dağılımlarının incelenmesi. *International Journal of Cultural and Social Studies*, 3, 155-163.

- Orhun, A. (1998). Spor, estetik ve estetik eğitim. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4. Ankara.
- Orlick, T. D. (1974). Sport participation: A process of shaping behavior, *Human Factors*, 16, 558-561.
- Özbek, S., Yoncalık Taşbilen, M. ve Alıncak, F. (2017). Sporcu ve sedanter lise öğrencilerinin özgüven düzeylerinin karşılaştırılması. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3, 46-54.
- Özdemir, N. (2016). Geleceğin beden eğitimi öğretmenleri sporda kadının yerini nasıl tanımlıyor. *Spormetre*, 16 (1), 119-124.
- Özel Acar, Ö. (2018). *Akıllı tahta kullanımının lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine olan tutumuna etkisi*. Kırıkkale Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Özer, M. K. (2013). *Fiziksel uygunluk*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özkan, R. (2011). *Genel lise ve imam hatip lisesi öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması*. Ankara Gazi Üniversitesi: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Özmen, H. ve Ekiz, D. (2014). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal boyutlarıyla spor*. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Özyalvaç, N. T. (2010). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi*. Konya Selçuk Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Pehlivan, Z. (2009). Spora katılan çocuklara yönelik ailelerin beklentileri, çocuklarda gözlenen davranış değişimleri ve spora katılımın önündeki engeller. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7, 69-76.
- Roberts, G. C. and Evans, J. (1987). Physical competence and the development of children's peer relations. *Quest*, 39, 23-35.
- Robbins, S. P. and Judge, T. A. (2012). *Organizational behavior*. New York: Pearson Global Edition.
- Saraç, L., İnce, M. L., Kirazcı, S. ve Çiçek, Ş. (2005). Beden eğitimi öğretmenlerinin ders zaman yönetimi davranışları ve kullandıkları öğretim yöntemleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10, 3-10.
- Saraç, L. ve Muştu, E. (2013). Öğretmen adaylarının beden eğitimi öğretim stillerini kullanım düzeyleri ile stillere ilişkin değer algılarının incelenmesi. *Pamukkale Journal of Sports Sciences*, 4, 112-124.
- Sarpkaya, R. (2016). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Anı Yayınları.

- Sayım, F. (2019). *Sosyal bilimlerde araştırma ve tez yazım yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Serbes, Ş., Topkaya, İ. ve Ersoy, Y. E. (2006). Okul spor takımlarında yer alan ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin akademik başarı açısından incelenmesi, 9. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, 3-5 Kasım 2006, Muğla, Türkiye.
- Sevimay, D. (1986). *Okul öncesi çağı çocuklarının motor performanslarının incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi: Yayımlanmış yüksek lisans tezi.
- Siendentop, D. (2004). *Introduction to physical education, fitness and sport*. New York: McGraw- Hill Companies.
- Soyer, F. (2004). Osmanlı Devleti'nde (1839-1908 Tanzimat Dönemi) beden eğitimi ve spor alanındaki kurumsal yapılanmalar ve okul programlarındaki yeri konusunda bir inceleme. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 209-225.
- Sunay, H. (1998). Spor eğitimi alt yapısında beden eğitimi öğretmen ve antrenörün önemi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, III (2), 43-50.
- Sunay, H. (2009). *Beden eğitimi ve spor bilimlerine giriş ders notları, 2008-2009 güz yarıyılı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Sunay, H. (2016). *Sporda organizasyon*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şirinkan, A. ve Erciş, S. (2009) İlköğretim okullarındaki beden eğitimi ve spor derslerinde uygulanan öğretim yöntemleri ve ölçme değerlendirme kriterlerinin araştırılması. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3, 184-189.
- Şenduran, F. ve Amman, M. T. (2006). Sporcu olan ve sporcu olmayan ortaöğretim öğrencilerinin problem çözme yaklaşımları, 9. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*. 3-5 Kasım 2006, Muğla, Türkiye.
- Şişko, M. ve Demirhan, G. (2002). İlköğretim okulları ve liselerde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 205-210.
- Tamer, K. ve Pulur, A. (2001). *Beden eğitimi ve sporda öğretim yöntemleri*. Ankara: Ada Matbaacılık.
- Tanrıöğen, A. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tarcan, S. S. (1946). *Hatıralarım*. İstanbul: Türkiye Yayınevi.
- Taşgın, Ö. ve Tekin, M. (2009). Çeşitli değişkenlere göre ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutum ve görüşleri. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 457-466.
- Taşdemir, M. (2000). *Eğitimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Ocak Yayınları.

- Tavşancıl, E. (2019). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Taylor, S. E., Peplav, L. A. and Sears, D. O. (2003). *Social psychology. (eleventh edition)*. New Jersey: Pearson Education Intrernational.
- Tezbaşaran, A. (1997). *Likert tipi tutum geliştirme kılavuzu (2. baskı)*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Tortop, Y. (1995). *Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersi ve eğitsel oyun uygulamaları*. Afyon Kocatepe Üniversitesi: Yayımlanmış yüksek lisans tezi.
- Tutar, H. (2016). *Sosyal psikoloji, kavramlar ve kuramlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- TTKB (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı). *Ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı*. [Çevrim-içi: <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=334>], Erişim tarihi: 7 Mayıs 2019.
- TTKB (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı). *Ortaöğretim kurumları haftalık ders çizelgeleri*. [Çevrim-içi: <http://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/kategori/7>], Erişim tarihi: 20 Nisan 2019.
- Ulusoy, A., Güngör Aytar, A., Köksal Akyol, A., Subaşı, G., Bağcıoğlu Ünver, G., Koç Erdamar, G. (2015). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Üstün, A. ve Bayar, A. (2017). *Son değişikliklerle Türk Eğitim Sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Van Dalen, D. B. (1979). *Understanding educational research an introduction*. New York: Mcgraw- Hill Inc.
- Variş, F. (1981). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: AÜ Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Woolfolk, A. E. (1993). *Educational psychology (5th edition)*. Boston: Allyn and Bacon Inc.
- Yaffe, K., Fiocco A. J., Lindquist, K. and Vittinghoff, E. (2009). Predictors of maintaining cognitive function in older adults. *Volume: 72, Issue: 23, 2029-2035*.
- Yağcı, İ. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi (Afyonkarahisar ili örneği)*. Afyon Kocatepe Üniversitesi: Yayımlanmış yüksek lisans tezi.
- Yaman, M., Yaan, T. ve Türkmen, M. (2003). Sporun üniversite adayı öğrencilerinin ataklık ve pratik olma kişilik özelliklerine etkisi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 16.
- Yamaner, F., Çiçek, G., Çalbiyık, M., Özdurak Singin R. H. ve Denizci, T. (2019). *Çocuklarda motor gelişim ve oyun*. Ankara: Nobel Akademik Yayınları.

- Yanık, M. (2015). *Lise 9. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları ile okula yabancılaşma düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Manisa Celal Bayar Üniversitesi: Yayınlanmış doktora tezi.
- Yaratan, H. (2017). *Sosyal bilimler için temel istatistik spss uygulamalı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yarımkaya, E. ve Ulucan, H. (2015). Çocuklarda hareket eğitimi programının motor gelişim üzerine etkisi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 4, 37-48.
- Yenal, T., Çamlıyer, H. ve Saracaloğlu, A. S. (1999). İlköğretim ikinci devre çocuklarında beden eğitimi ve spor etkinliklerinin motor beceri ve yetenekler üzerine etkisi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4, 15- 24.
- Yerli, M. S. (2018). *Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim bilişim ağı (eba) uygulamasının öğrencilerin akademik başarısına etkisi*. Adıyaman Üniversitesi: Yayınlanmış yüksek lisans tezi.
- Yetim, A. ve Göktaş, Z. (2000). Gençliğin spora yönlendirilmesinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin rolü ve önemi. *II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu*, 10-12 Mayıs 2000, Çanakkale.
- Yetim, R. (2001). *Yatılı ilköğretim bölge okullarının mevcut durumu ve öğrenci hizmetleri*. Ankara Hacettepe Üniversitesi: Yayınlanmış yüksek lisans tezi.
- Yıldıran, İ., Yetim, A. ve Şenel, Ö. (1996). Farklı cinsiyetteki lise öğrencilerinin beden eğitimi dersinden beklentileri. *Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi*, 1, 52-57.
- Yıldıran, İ. (1997). XI. yüzyıl Türk spor faaliyetlerinden tepük oyununun mahiyeti üzerine bir araştırma. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1, 54-62.
- Yıldırım, M. (2018). *Fiziksel aktivitenin yaşam kalitesi, akademik başarı ve sosyalleşme üzerine etkisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayınları.
- Yılmaz, S. (2017). *Beden eğitimi öğretmenliğinin yönetim fonksiyonları*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yüksel, M. (2014). Cinsiyet ve spor. *Tarih Okulu Dergisi*, 19, 663-684.
- Zorba, E., İkizler, H. C., Tekin, A. ve Miçoğullar, O. (2005). *Herkes için spor*. İstanbul: Morpa Yayıncılık.

EKLER

Ek 1: Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeği

<p style="text-align: center;"><u>AÇIKLAMALAR:</u></p> <p>Aşağıda beden eğitimi ve spor dersi ile ilgili cümleler bulunmaktadır. Her cümlenin karşısında beş (5) cevap seçeneği vardır. Her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra cümledeki ifadeye ne düzeyde katılıyorsanız, o cevap seçeneğini (X) şeklinde işaretleyiniz. Cevap seçenekleri arasında doğru ya da yanlış cevap yoktur. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız ve her bir soru için sadece bir cevap seçeneğini işaretleyiniz.</p>					
	<u>Kesinlikle katılmıyorum</u>	<u>Katılmıyorum</u>	<u>Kararsızım</u>	<u>Katılıyorum</u>	<u>Kesinlikle Katılıyorum</u>
1.Beden eğitimi ve spor dersini sabırsızlıkla beklerim					
2.Beden eğitimi ve spor derslerinde kendimi zinde hissedirim.					
3.Beden eğitimi ve spor dersini gereksiz bir ders olarak görüyorum.					
4.Beden eğitimi ve spor ders aktivitelerinde iyi duruş alışkanlığı kazanıyorum.					
5.Beden eğitimi ve spor derslerinde karşılaştığımız spor dallarının (voleybol, basketbol vs.)saha ölçüleri, araç ve gereçleri ile ilgili bilgiler ilgimi çekiyor.					
6.Beden eğitimi ve spor dersinde karşılaştığımız spor dalları ile ilgili temel becerileri (parmak pas vs.) öğrenmekten zevk alıyorum.					
7.Beden eğitimi dersleri sayesinde sporun sağlığa ne kadar yararlı olduğunu anlıyorum.					
8.Beden eğitimi derslerinde öğrendiğim becerileri okul dışı aktivitelerde de uyguluyorum.					
9.Beden eğitimi ve spor derslerinde temel sağlık kuralları ile ilgili bilgilerim artıyor.					
10.Beden eğitimi ve spor ders etkinlikleri az iletişim kurduğum sınıf arkadaşlarımla iletişimimizi artırıyor.					
11.Beden eğitimi ve spor ders etkinlikleri yakın olduğum arkadaşlarımla samimiyetimizi daha da güçlendiriyor.					
12.Beden eğitimi ve spor ders aktiviteleri kendime güven duymama sağlıyor.					
13.Beden eğitimi ve spor ders aktivitelerinde arkadaşlarımla dostça oynuyorum.					
14.Beden eğitimi ve spor derslerinin, günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymayı kolaylaştırdığını düşünüyorum.					
15.Beden eğitimi ve spor derslerine katılmaktan zevk duyuyorum.					
16.Beden eğitimi ve spor dersleri sınıf içi etkileşimimizi artırıyor.					
17.Beden eğitimi ve spor dersinde bir şey öğrenmediğimizi düşünüyorum.					

18.Haftalık beden eğitimi ve spor ders saat sayısı daha fazla olmalıdır.					
19.Beden eğitimi ve spor derslerinde genellikle eşofmanlarımızı giyinip hiçbir şey yapmadan tekrar çıkartıyoruz.					
20.Beden eğitimi ve spor dersinde öğrendiğimiz bilgi, beceriler ve aktivitelerin ileriki hayatımızda hiç işimize yaramayacağını düşünüyorum.					
21.Beden eğitimi ve spor ders aktiviteleri fiziksel gelişime katkı sağladığını düşünüyorum.					
22.Beden eğitimi ve spor derslerinde rahatlayıp gevşiyorum.					
23.Beden eğitimi ve spor dersleri sayesinde spor dallarını daha iyi tanıdığımı düşünüyorum.					
24.Beden eğitimi ve spor dersi yaramaz ve tembel öğrencilerin dersidir.					
25.Beden eğitimi ve spor dersi okul programlarından çıkartılmalıdır.					
26.Beden eğitimi ve spor ders aktivitelerine katılmak istemiyorum.					
27.Beden eğitimi ve spor dersi sayesinde yeteneklerimin farkına varıyorum.					
28.Beden eğitimi ve spor ders aktiviteleri sayesinde sağlığımı daha iyi koruyorum.					
29.Üniversiteye giriş sınav kaygısı varken beden eğitimi dersine katılmak beni rahatsız ediyor.					
30.Beden eğitimi ve spor derslerinde çoğunlukla gereksiz bilgi ve beceriler öğreniyoruz.					
31.Beden eğitimi dersi insanı okul dışında da egzersiz ve spor yapmaya teşvik ediyor.					
32.Beden eğitimi ve spor derslerinde sinir, kas ve eklem koordinasyonumuzu geliştirici hareketler yapıyoruz.					
33. Beden eğitimi ders aktiviteleri sayesinde zararlı alışkanlıklardan uzak duruyorum.					
34.Beden eğitimi ve spor ders etkinliklerine sadece yüksek not almak için katılıyorum.					
35.Beden eğitimi ve spor ders aktiviteleri öğrencileri okul kurallarını çiğnemeye teşvik ediyor.					

Ek 2: Kişisel Bilgi Formu

Bu anket "Farklı Türdeki Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Van İli Örneği)" adlı yüksek lisans tezinde kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Soruları doğru şekilde cevaplamanız araştırma tezimizde en doğru ve geçerli sonuçları almamızı sağlayacaktır. Lütfen soruları dikkatli okuduktan sonra size uygun seçeneği (X) şeklinde işaretleyiniz. Sabrınız ve ilginiz için şimdiden teşekkür ederiz.

1. **Cinsiyetiniz :** ( ) Erkek ( ) Kız
2. **Kayıtlı olduğunuz okul türü :**
 ( ) Fen Lisesi ( ) Anadolu Lisesi ( ) İmam Hatip Lisesi
 ( ) Mesleki ve Teknik And. Lisesi ( ) Çok Programlı And. Lisesi
3. **Sınıfınız :** .....
4. **Yaşınız :** .....
5. **Babanızın Eğitim Durumu Nedir?**
 ( ) Okur-yazar değil ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise
 ( ) Üniversite ( ) Yüksek Lisans- Doktora
6. **Annenizin Eğitim Durumu Nedir?**
 ( ) Okur-yazar değil ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise
 ( ) Üniversite ( ) Yüksek Lisans- Doktora
7. **Babanızın Mesleği Nedir?**
 ( ) İşçi ( ) Memur ( ) Emekli ( ) Çiftçi
 ( ) Serbest Meslek ( ) Özel Şirkette Çalışıyor ( ) İşyeri Sahibi
 ( ) İşsiz ( ) Diğer
8. **Annenizin Mesleği Nedir?**
 ( ) İşçi ( ) Memur ( ) Emekli ( ) Çiftçi
 ( ) Serbest Meslek ( ) Özel Şirkette Çalışıyor ( ) İşyeri Sahibi
 ( ) Ev Hanım ( ) Diğer
9. **Ailenizin ortalama aylık geliri ne kadardır?..... (TL)**
10. **Üniversite hazırlık kurslarına (etüt merkezi, özel ders, MEB destekleme kursu vb.) gidiyor musunuz?**
 ( ) Evet ( ) Bazen ( ) Hayır
11. **Okulunuzda spor salonu var mı?**
 ( ) Evet ( ) Hayır
12. **MEB'e bağlı öğrenci yurdunda ya da özel öğrenci yurdunda kalıyor musunuz?**
 ( ) Evet ( ) Hayır

- 13. Okul dışındaki boş zamanlarınızda ne sıklıkla egzersiz ve spor yapıyorsunuz?**
 Yapmıyorum   Bazen yapıyorum   Her zaman yapıyorum
- 14. Okul dışında her hangi bir spor kulübünde ya da okul takımında lisanslı olarak spor yapıyor musunuz?**
 Evet   Hayır
- 15. Anne ve babanız sportif etkinliklere katılmanız hususunda (okul takımı, kurslar vb.) sizi destekliyor mu?**
 Evet   Kararsızım   Hayır
- 16. Kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine birlikte katılması sizi rahatsız ediyor mu?**
 Evet   Kararsızım   Hayır
- 17. Kendinizi sportif anlamda başarılı buluyor musunuz?**
 Evet   Kararsızım   Hayır
- 18. Fiziksel görünümünüz beden eğitimi ve spor dersinde sizi rahatsız ediyor mu?**
 Evet   Kararsızım   Hayır
- 19. Her beden eğitimi ve spor dersi için kıyafet değişiminin gerekli olduğunu düşünüyor musunuz?**
 Evet   Kararsızım   Hayır
- 20. Beden eğitimi ve spor dersi öğretmeninizi nasıl tanımlarsınız?**
 Otoriter (sert ve kuralcı) bir öğretmen
 Demokratik (anlayışlı ve kuralcı) bir öğretmen
 İlgisiz (umursamaz) bir öğretmen
 Diğer:.....

EK 3: MEB'den Alınan İzin Yazısı

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 77157353-821.99-E.8401681
Konu : Veri Toplama Talebi

26/04/2019

İL MAKAMINA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Levent ARAS'ın "Farklı Türdeki Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Van İli Örneği)"konulu anket çalışması kapsamında ilimiz, İpekyolu,Edremit,Tuşba,ilçelerinde ekli yazıda adı geçen ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilere yönelik anket uygulama çalışması yapılması hususundaki yazıları incelenmiştir.

Söz konusu anket uygulama çalışması Müdürlüğümüzce oluşturulan "Anket uygulama ve Araştırma İzin Talepleri Komisyonu" tarafından incelenmiş olup 25/04/2019 tarih ve 78 nolu karar ile belirtilen açıklamalar doğrultusunda uygulanması; Ayrıca denetimleri ilgili okul ilçe milli eğitim müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmek üzere derslerin aksatılmaması kaydıyla ve gönüllülük esasına göre yapılması müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Adem ÇİFTÇİ
İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

Uygun görüşle arz ederim.

Hasan TEVKE
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
26/04/2019

Sinan ASLAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek 4: Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeği Kullanım İzni

Gmail - tutum ölçeği kullanımı hakkında

<https://mail.google.com/mail/u/0?ik=e27c531004&view=pt&search=all...>

Levent aras <araslevent85@gmail.com>

tutum ölçeği kullanımı hakkında

3 ileti

Levent aras <araslevent85@gmail.com>
Alıcı: mehmet.gullu@inonu.edu.tr

14 Şubat 2019 20:39

Hocam merhabalar.

Ben Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümü'nde yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tez çalışmam için Van ili ortaöğretim öğrencileri üzerinde anket çalışması yapmak istiyorum. Bunun için doktora tezinizde kullandığınız beden eğitimi dersi tutum ölçeğini kullanmak istiyorum.

Doktora tezinizde kullandığınız tutum ölçeğini kullanmama izin verir misiniz?

Saygılarımla

Levent ARAS

MEHMET GÜLLÜ <mehmet.gullu@inonu.edu.tr>
Alıcı: Levent aras <araslevent85@gmail.com>

18 Şubat 2019 06:39

Merhabalar Levent hocam,

Geliştirdiğimiz "ortaöğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeğini" rahatlıkla kullanabilirsiniz.

İyi Çalışmalar...

Doç.Dr.Mehmet GÜLLÜ

Levent aras <araslevent85@gmail.com>, 14 Şub 2019 Per, 21:39 tarihinde şunu yazdı:

[Alıntılanan metin gizlendi]

Levent aras <araslevent85@gmail.com>
Alıcı: MEHMET GÜLLÜ <mehmet.gullu@inonu.edu.tr>

18 Şubat 2019 13:11

Teşekkür ederim hocam

18 Şub 2019 Pts 06:40 tarihinde MEHMET GÜLLÜ <mehmet.gullu@inonu.edu.tr> şunu yazdı:

[Alıntılanan metin gizlendi]

Ek 5: Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 02/04/2019-26617

	<p>T.C. VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLERİ YAYIN ETİK KURULU BAŞKANLIĞI</p> <p>ETİK KURUL KARARLARI</p>
<p>TOPLANTI TARİHİ: 29.03.2019 OTURUM SAYISI: 2019/04 TOPLANTIDA ALINAN KARAR SAYISI: 03</p>	
<p>Sayfa:3/3</p>	

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Yayın Etik Kurulu 29/03/2019 tarihinde saat 14.00' da Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yönetim Kurulu toplantı salonunda Prof. Dr. Zeki TAŞTAN başkanlığında yapmış olduğu toplantıda aşağıdaki kararı almıştır:

KARAR NO 2019/04-03. 22/03/2019 tarih ve 23853 sayı ile kurulumuza gönderilen yazıda, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı öğretim üyesi Dr. Öğr. Üyesi M. Bülent ASMA'nın danışmanı olduğu tezli yüksek lisans öğrencisi Levent ARAS'ın, "Farklı Türdeki Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Derslerine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi(Van İli Örneği)" adlı tez çalışmasında, kişilere uygulanacak ölçekler incelenmiş olup, söz konusu araçların ilgili kişilere uygulanmasında Sosyal ve Beşeri Etik Kuralları ve İlkeleri çerçevesinde herhangi bir sakınca olmadığına karar verilmiştir.

	<p>BAŞKAN</p> <p>Prof. Dr. Zeki TAŞTAN Edebiyat Fakültesi</p>	
<p>ÜYE</p> <p>Prof. Dr. Şakir GÖZÜTOK İlahiyat Fakültesi</p>	<p>ÜYE</p> <p>Prof. Dr. Hayati AYDIN İlahiyat Fakültesi</p>	<p>ÜYE</p> <p>Prof. Dr. Reha SAYDAN İktisadi ve İd. Bil. Fakültesi</p>
<p>ÜYE</p> <p>Prof. Dr. Metin AYIŞIĞI Edebiyat Fakültesi</p>	<p>ÜYE</p> <p>Prof. Dr. Hasan ÇİÇEK Eğitim Fakültesi</p>	<p>ÜYE</p> <p>Prof. Dr. Mehmet Şirin ÇIKAR İlahiyat Fakültesi</p>

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

27.06/2019

Tez Başlığı / Konusu

"Farklı Türdeki Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin
Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi
(Van İli Örneği)

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam ...78... sayfalık kısmına ilişkin, 27.06.2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından ..Turnitın..intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % ...18..... (yüzde on sekiz) dir.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içemediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

27.06/2019
Levent ARAS
Adı, Soyadı, İmza

Adı Soyadı : Levent ARAS
Öğrenci No : 149403030
Anabilim Dalı : Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı
Programı : Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Lisans
Statüsü : Y. Lisans Doktora

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi M. Bülent ADMA
27.06/2019
Bülent Adma

ENSTİTÜ ONAYI
UYGUNDUR
27.06/2019
Servet CAN
Enstitü Sekreteri